

Cuprins

ORIENT ROMÂNESC - iunie 2026

1. Editorial: Iașul – Cetatea spirituală a României și eternitatea culturii românești
2. Interviuri :
 - Alice Puiu - Delicatețea metaforei și forța sensibilității
 - Geta Younes - Eleganța traducerii și pasiunea pentru cultură
 - Lidia Vianu - “Dascălul, traducătorul și scriitorul din mine...” *interviu de Rhea Cristina*
 - George Vulturescu: - “O revistă literară este o adevărată re-naștere, erup energii noi, neștiute” *interviu de Rhea Cristina*
3. Identitate și Memorie Culturală - *rubrică realizată de Carmen Oltean*
4. Cronica unei geometrii interioare – despre expoziția „Sensuri și Geometrii” a artistei Marinela Rusu p.59
5. *Divina Comedie* în viziunea artistei Oana Alina Poleacec, p 64
6. Darius Matei Poleacec – Italia, p 68
7. Diana Gini: estetica fragilității și etica rezilienței p.71
8. Cătălina Frâncu traducător, p.74
9. Impactul lecturii timpurii asupra dezvoltării cognitive, lingvistice și socio-emoționale în intervalul 0–3 ani – Felicia Nehme p.86
10. Cărțile copilăriei – Alexandra Braniște p 91
11. Între vis și realitate: cum îți însoțești copilul cu iubire, seriozitate și răbdare spre împlinirea propriului drum – Alice Mardare p.95
12. Copilăria – patria fără hotare a inimii, Demetra Pavalache p.98
13. „Țărăncuța” -chipul purității românești în veșmântul tradiției – Manuela Haddad p.103
14. Influența benefică a naturii asupra dezvoltării armonioase a copilului, Liliane Marcu p.107
15. Tradiția ca fundament al identității culturale și al dezvoltării morale Felicia Nehme , p 110
16. Florile – limbajul tăcut al frumuseții și al sufletului uman, Caroline Lamaa, p.114
17. Fântâna la români –un element central al culturii tradiționale, Aura Manole p. 117
18. Originile scrisului, Lucas Moawad p.120
19. Ora de lectură – singurătatea fertilă în compania cărții, Oana Crainic. p.122
20. Pelerin prin ținutul Moldovei, Ion Nălbitoru (Zătreni / Vâlcea), p. 124
21. Pe Mediterană, la Gaeta (Italia), *Cristina Nălbitoru (Brezoi / Vâlcea) p. 127*
22. Libanul – geometria vie a sacralității și întâlnirea dintre ceruri, Anca Cheaito p.129
23. Egiptul cu Ramona, Ramona Sandrina Ilie, p.132

24. Este arta încă relevantă social? Dalia Almașu Soreanu, p.141

25. Țesătura sensului: simbolistica motivelor populare românești, Maria Teodorescu, p144

26. Farmecul Orientului, Namaat Halabi p.148

Noapte de vară de George Coșbuc

Zărilor, de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine
Pe furiș.

Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s-aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă
Hăulind.

Cu cofița, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Și, cu poala prinsă-n brâu,
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

Iat-o! Plină, despre munte
Iese luna din brădet
Și se nalță, încet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Iașul – Cetatea spirituală a României și eternitatea culturii românești

Iași nu este doar un oraș al României, ci o stare de spirit a culturii românești, un spațiu al memoriei vii, în care istoria, literatura și destinul național au învățat să respire împreună. Așezat pe coline line, cu privirea deschisă spre răsărit și cu rădăcinile adânc înfipite în tradiția Moldovei istorice, Iașul poartă în sine noblețea unei vechi capitale și delicatetea unei cetăți spirituale care a modelat conștiința românească vreme de secole.

Există orașe care impresionează prin dimensiune, altele prin modernitate; Iașul impresionează prin memorie. El nu poate fi traversat în grabă, fiindcă fiecare stradă, fiecare zid vechi, fiecare curte umbrită de tei pare să păstreze ecoul unei epoci și șoapta unor mari spirite care au trecut pe acolo. În Iași, istoria nu este expusă muzeal, inert și rece, ci trăiește organic, respiră prin piatra bisericilor, prin lumina vechilor clădiri și prin tăcerea bibliotecilor.

Nu întâmplător, Nicolae Iorga afirma că „*nu ar trebui să existe român care să nu fi vizitat măcar o dată în viață Iașul*”. În această frază se află, poate, cea mai profundă definiție a orașului: Iașul nu este doar un loc geografic, ci o experiență inițiativă a identității românești. A veni la Iași înseamnă a păși într-un sanctuar al culturii naționale, într-o Mecca spirituală și literară a României, unde ideile au devenit destin, iar cuvintele au construit națiune. Aici au luminat marile conștiințe ale culturii române. Aici au scris și au visat Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Garabet Ibrăileanu, Mihail Sadoveanu sau George Topîrceanu. În jurul lor s-au născut reviste, societăți literare, idei politice și estetice care au schimbat direcția culturii române moderne. Iașul a fost laboratorul intelectual al României moderne și locul în care spiritul critic a învățat să

construiască valori durabile. În sălile solemne ale Universității *Alexandru Ioan Cuza*, cea mai veche universitate modernă a țării, generații întregi au învățat nu doar știință, ci și demnitatea culturii. În apropiere, teii din *Parcul Copou* păstrează încă mitologia eminesciană a orașului, iar bătrânul tei al poetului pare să vegheze și astăzi asupra unui timp suspendat între poezie și eternitate.

Iașul este și orașul teatrului românesc, al emoției scenice și al marilor întâlniri spirituale. În atmosfera elegantă a Teatrului Național Vasile Alecsandri, una dintre cele mai frumoase clădiri teatrale din Europa, cultura capătă solemnitate și strălucire. Aici, arta nu este divertisment efemer, ci act de memorie și continuitate.

Dar frumusețea Iașului nu se reduce la patrimoniu și nostalgie. Orașul a rămas viu tocmai pentru că a știut să fie deschis. De-a lungul timpului, Iașul a primit oameni, idei și influențe diverse, devenind o punte între tradiție și modernitate, între România profundă și diaspora românească răspândită în lume. Există în spiritul ieșean o formă rară de ospitalitate intelectuală: capacitatea de a păstra valorile trecutului fără a refuza dialogul cu prezentul. În inima acestui univers spiritual se înalță și două dintre cele mai profunde simboluri ale credinței și identității moldave: Mănăstirea *Trei Ierarhi* și *Catedrala Mitropolitană din Iași*, adevărate altare ale memoriei naționale și ale continuității românești.

Mănăstirea Trei Ierarhi pare desprinsă dintr-o legendă orientală și bizantină, o bijuterie arhitecturală unică în lume, în care piatra a fost transformată în dantelă spirituală. Zidurile sale, sculptate cu o migală aproape irepetabilă, nu reprezintă doar expresia unei epoci de rafinament artistic, ci și dorința Moldovei de a se afirma ca spațiu al civilizației și al credinței. Ctitorită de Vasile Lupu, mănăstirea a devenit în timp nu doar loc de rugăciune, ci și centru al culturii, al educației și al tiparului românesc. Aici, spiritualitatea și cultura au mers împreună, iar frumusețea artistică s-a transformat într-o formă de mărturisire a identității naționale. În tăcerea solemnă a acestui loc odihnesc mari personalități ale istoriei românești, iar aerul pare încă încărcat de ecoul pașilor domnitorilor, cărturarilor și mitropoliților care au făcut din Iași capitala spirituală a Moldovei. *Mănăstirea Trei Ierarhi* nu este doar un monument; este o metaforă a sufletului românesc: delicat, profund, credincios și creator de frumusețe.

La câțiva pași, impunătoarea *Mitropolie a Moldovei* domină orașul asemenea unei corăbii de lumină așezate peste istorie. Catedrala Mitropolitană din Iași reprezintă unul dintre cele mai importante centre ale ortodoxiei românești și locul unde credința poporului român capătă dimensiunea unei comuniuni naționale. Aici se află moaștele Sfântei Parascheva, protectoarea Moldovei, către care se îndreaptă anual sute de mii de pelerini din țară și din diaspora românească. În fiecare toamnă, Iașul devine un vast spațiu al spiritualității și al reîntoarcerii sufletești. Români veniți din toate colțurile lumii se adună aici nu doar pentru un act religios, ci pentru a regăsi ceva din rădăcinile lor profunde. Astfel, Mitropolia Moldovei devine mai mult decât un centru

ecleziastic: devine o punte între trecut și prezent, între țară și diaspora, între memoria colectivă și speranța continuității românești.

Privite împreună, *Mănăstirea Trei Ierarhi și Mitropolia Moldovei* alcătuiesc inima spirituală a Iașului. Ele dau orașului acea aură de cetate sacră a culturii românești, unde credința, arta și istoria coexistă într-o armonie rară. În preajma lor, timpul pare să încetinească, iar Iașul își dezvăluie adevărata natură: aceea de oraș al memoriei vii, al rugăciunii și al eternității culturale românești.

Astăzi, Iașul continuă să fie un reper al României culturale și academice. Este un oraș în care tinerii vin să studieze și sfârșesc prin a rămâne atașați suflatește de atmosfera lui; un oraș în care literatura încă are prestigiu, în care poezia încă poate fi auzită printre clopotele bisericilor și printre pașii grăbiți ai studenților.

Există o melancolie luminoasă a Iașului, imposibil de confundat. Ea vine din suprapunerea atâtor epoci, atâtor destine și atâtor visuri naționale. Fiecare casă veche pare să ascundă o poveste, fiecare uliță pare să conducă spre o filă de cronică, iar fiecare amurg peste colinele orașului are ceva dintr-o elegie românească nesfârșită.

Iașul nu este doar un oraș al trecutului glorios; este dovada că spiritul unei națiuni poate supraviețui prin cultură. În el, România își contemplă memoria, își recunoaște valorile și își regăsește vocația intelectuală. De aceea, Iașul rămâne un oraș mitic, un altar al limbii române și o capitală eternă a sensibilității culturale românești. În spațiul ieșean, cultura nu a reprezentat niciodată un simplu ornament al existenței sociale, ci însăși substanța prin care comunitatea și-a afirmat identitatea și continuitatea istorică. Universitățile, bibliotecile, revistele literare și marile instituții academice au creat de-a lungul timpului un climat intelectual unic, în care ideile au devenit punți între generații. Iașul a fost locul în care s-au format conștiințe, s-au născut curente de gândire și s-au consolidat valorile fundamentale ale modernității românești. Prin această moștenire spirituală, orașul continuă să inspire respect pentru cunoaștere, pentru dialog și pentru demnitatea culturii naționale.

Iași, 12-13 august 2026

CONFERINȚA DIASPORA

Diaspora românească

- rădăcini și orizonturi -

Iașul este ACASĂ!

Există în Iași o emoție aparte, greu de exprimat în cuvinte, care se simte în liniștea vechilor străzi, în lumina ce cade peste zidurile încărcate de istorie și în memoria discretă a pașilor marilor personalități care i-au dat strălucire. Aici, trecutul nu este încremenit, ci trăiește prin fiecare gest cultural, prin fiecare carte citită și prin fiecare tânăr care își caută destinul intelectual. Iașul devine astfel mai mult decât un oraș: devine o stare de spirit, un spațiu al reflecției și al sensibilității, unde frumusețea limbii române și noblețea culturii continuă să unească suflete și să dea sens ideii de apartenență națională.

Iașul și Diaspora Românească

rădăcini care unesc, orizonturi care apropie

Iașul a înțeles poate mai profund decât multe alte orașe românești că diaspora nu reprezintă o absență, ci o prelungire a sufletului național dincolo de granițe. Într-o epocă a mobilității, a exilului economic și a fragmentării identitare, Iașul a ales să transforme dorul într-o formă de legătură vie și permanentă între România și fiii ei răspândiți în lume. Astfel, orașul și-a consolidat nu doar statutul de capitală culturală și spirituală a Moldovei, ci și vocația de spațiu al reînțoarcerii simbolice, al memoriei și al reconectării cu rădăcinile.

Există în spiritul Iașului o noblețe aparte a întâmpinării. Acest oraș nu privește diaspora ca pe o comunitate îndepărtată, ci ca pe o parte organică a propriei sale ființe. De aceea, în fiecare an, sunt organizate evenimente culturale, academice și spirituale dedicate românilor de pretutindeni, întâlniri care depășesc simplul caracter festiv și devin adevărate exerciții de solidaritate identitară. Conferințe, dialoguri culturale, lansări de carte, spectacole de teatru, seri poetice, expoziții și momente de comuniune spirituală alcătuiesc un vast calendar al apropierei dintre țară și diaspora,

dintre rădăcini și destin. Nu întâmplător, luna august a fost consacrată drept „*Luna Diasporei*”, o perioadă în care Iașul își deschide simbolic porțile și își îmbrățișează copiii reveniți acasă, fie și pentru câteva zile. În această lună, orașul capătă o vibrație aparte: străzile devin mai pline de emoție, limbajul dorului se aude în gări și aeroporturi, iar casele vechi ale Iașului par să retrăiască bucuria întoarcerii. Este momentul în care distanțele geografice se topesc în apropierea sufletească, iar memoria comună reface legături pe care timpul și depărtarea nu au reușit să le destrame.

În acest context de profundă încărcătură simbolică, Conferința Diasporei organizată anul acesta sub genericul „*Diaspora Românească – rădăcini și orizonturi*” devine mai mult decât un eveniment academic sau instituțional. Ea se transformă într-o declarație de identitate colectivă și într-un manifest al continuității românești. Titlul însuși conține o dublă metaforă esențială: rădăcinile reprezintă memoria, tradiția, limba și apartenența, în timp ce orizonturile simbolizează devenirea, universalitatea și capacitatea românilor de a construi punți culturale în lume fără a-și pierde identitatea profundă. Conferința propune, în esență, o reconciliere între plecare și întoarcere, între dor și speranță. În spațiul simbolic al Iașului, pluralitatea experiențelor românești din diaspora se adună într-o singură conștiință colectivă. Români veniți din Europa, America, Canada sau Australia descoperă că, dincolo de diferențele de drum și destin, există un nucleu afectiv comun care continuă să îi unească. Astfel, pluralitatea devine singular: diaspora - o singură inimă care bate.

Această imagine este poate una dintre cele mai emoționante definiții ale relației dintre Iași și diaspora românească. Orașul nu oferă doar un cadru de întâlnire, ci și o legitimare afectivă a apartenenței. În Iași, românii plecați nu sunt percepuți ca străini întorși temporar acasă, ci ca purtători ai aceleiași memorii culturale și spirituale. Ei revin într-un oraș care îi recunoaște, îi ascultă și îi integrează firesc în propria sa identitate istorică.

Există, în această deschidere a Iașului către diaspora, o lecție profundă despre supraviețuirea unei națiuni prin cultură și solidaritate spirituală. Orașul demonstrează că identitatea românească nu se limitează la granițe geografice, ci continuă să trăiască oriunde există oameni care vorbesc limba română, care poartă în memorie mirosul teilor din Copou, sunetul clopotelor Mitropoliei sau versurile lui Eminescu. Prin aceste inițiative dedicate diasporei, Iașul își reafirmă vocația istorică de capitală a conștiinței românești. El devine un loc al reconectării, al dialogului și al speranței, un spațiu în care trecutul și viitorul se întâlnesc sub semnul aceleiași apartenențe. Și poate că tocmai aici stă adevărata măreție a Iașului: în capacitatea sa de a transforma dorul într-o punte și depărtarea într-o formă de continuitate sufletească.

Anca Cheaito

Alice Puiu

Delicatețea metaforei și forța sensibilității

Alice Puiu este o voce distinctă a poeziei contemporane, o prezență discretă și profundă, care își construiește universul liric dintr-o sensibilitate aparte. Poezia sa se remarcă prin densitatea metaforică și printr-o finețe a expresiei ce transformă emoția în materie vie, palpabilă. Fiecare vers pare să respire o stare, o neliniște sau o lumină interioară, iar cititorul este invitat într-un spațiu al reflecției și al trăirii autentice.

Textele sale nu sunt doar exerciții estetice, ci adevărate confesiuni filtrate printr-un limbaj poetic rafinat, în care metafora devine instrument de cunoaștere. Alice Puiu reușește să surprindă fragilitatea existenței, dar și forța interioară a ființei, într-un echilibru subtil între vulnerabilitate și luciditate.

Recunoașterea valorii sale nu a întârziat să apară: numeroase premii internaționale îi confirmă talentul și contribuția la literatura contemporană, consolidându-i statutul de poetă apreciată atât în țară, cât și peste hotare.

Interviul care urmează deschide o fereastră către universul său interior, către sursele de inspirație și către felul în care cuvântul devine, pentru Alice Puiu, formă de existență. Este o invitație la dialog cu o conștiință poetică autentică, care își asumă cu delicatețe și profunzime rolul de a transforma trăirea în artă.

Orient Românesc: - Doamna Alice Puiu, cum s-a produs întâlnirea dintre ingineria aerodinamică și poezie în parcursul dumneavoastră personal?

Alice Puiu: - Poezia a însemnat prima iubire încă din copilărie, când urmam cursuri de limba franceză acasă, cu o doamnă din vechea burghezie. Pe la 12 ani studiam Baudelaire, Rimbeau, Paul Verlain, iar impactul a fost efervescent. Fascinația pentru poezie a însemnat o evadare din magma realității, pe când Politehnica, respectiv Facultatea de Aeronave a fost o alegere din perspectiva zborului. Atracția pentru pilotaj a rămas, din păcate, doar un vis.

Orient Românesc: - În ce măsură rigoarea științifică influențează structura și expresivitatea poeziilor pe care le scrieți?

Alice Puiu: - Matematica are poezia sa, dar și poezia se insinuează prin hermeneutica sa în domeniul matematic, în special în zona geometriei. Ritmurile naturii din om: respirație, puls,

ciclurile biologice, toate se reunesc „într-un tipar prim, liniștitor al ordinii care va deveni mai apoi, inteligibilă.”, citând-o pe Ioana Em. Petrescu în remarcabila sa lucrare „Configurații”. Această geometrie tainică a trupului se inserează prin reveria poetică în geometria întregului univers, ceea ce configurează o viziune amplă, ordonatoare, geometria artei sau a ideii. Pentru Borges labirintul este tipar compozițional, temă și motiv emblematic. Această spirală labirintică se regăsește dincolo de hotarele conștiinței, „dincolo de care cuvintele nu mai au putere, cu toate că înțelesul există” (T. S. Eliot).

Orient Românesc: - Metaforele din creațiile dumneavoastră sunt adesea surprinzătoare și foarte elaborate. De unde izvorăște această imaginație metaforică?

Alice Puu: - Metafora este modul de a visa al umanității, iar realitatea impregnată de o varietate mare de niveluri de percepție, de la internet la carte are nevoie de un salt, o evadare în spațiul oniric prin metaforă. Imaginarul metaforic înseamnă cunoaștere, a da sens și semn vieții. Există o putere simbolică a imaginii poetice care modelează, integrează partea în întreg, respectiv omul în mundaneitate. Prin metaforă poezia devine un spațiu de manifestare a funcției poetice.

Orient Românesc: - Considerați că există o „poetică a zborului” în scrisul dumneavoastră, inspirată din domeniul aerodinamicii?

Alice Puu: - Nu, așa cum am mai spus, întâi am visat cerul prin cuvânt, latura inginerescă a fost o extensie a poeziei. Sensul zborului în spațiul liric este mereu unul ascendent, încărcat de valențe ontologice, gnostice. Zborul și cuvântul sunt înrudite simbolic, căci în imaginarul liric cuvântul este izomorf cu lumina, înaltul. A trăi poezia înseamnă a zbura dincolo, un dincolo tainic, viu și totodată provocator care reconfigurează mundaneitatea, îi dă un sens, o inserează în visul omenirii numit „cunoaștere”.

Orient Românesc: - Cum reușiți să echilibrați precizia tehnică specifică ingineriei cu libertatea expresivă a poeziei? În ce fel credeți că publicul receptează această îmbinare între știință și lirism în creațiile dumneavoastră?

Alice Puu: - Când ai în ADN starea poetică, precizia tehnică / matematică amplifică reveriile, despre care Gaston Bachelard spunea că „sunt ipoteze de vieți care lărgesc limitele vieții.” (Poetica reveriei).

Iar nerăbdarea timpului copleșește prin inteligența artificială, imprimante 3D, algoritmi, fișiere, un întreg mecanism complex, ce ampretează acest secol, determinându-l pe cititor să „vadă” altfel viața, să perceapă altfel emoția. Ermetismul poeziei moderne deschide noi drumuri spre cunoaștere, explorând noi teritorii ale realului. Cititorul, fără să vrea, se regăsește cumva, intuiește, simte ritmul mesajului poetic, își găsește un punct de sprijin prin poezie, într-o lume tot mai angoasată, învăluită de noile tehnologii.

Orient Românesc: - Aveți autori sau modele literare care v-au influențat stilul sau viziunea poetică?

Alice Puu: - Niciodată nu am pornit cu premiza unor modele, dar, da, am citit, am trăit citind ani și ani, a fost modalitatea mea fermă de a rezista în această continuă dinamică a realității. Thomas Mann, Virginia Woolf, Marcel Proust, Umberto Eco, Borges, Kafka, Ernesto Sabato m-au marcat

profund de-a lungul timpului. Proză care emană poezie....dar poezia în care m-am regăsit a însemnat Ilarie Voronca, iar de câțiva ani un poet contemporan, domnul Geo Galetaru.

Orient Românesc: - Care sunt temele recurente în creația dumneavoastră și ce anume vă inspiră cel mai frecvent?

Alice Puiu: - Tema centrală în jurul căreia gravitează cuvântul meu este viața, viața cu angoasele sale, viața ca formă de cunoaștere, acest tumult de senzații, experiențe, încercări de adaptare la o lume tot mai efervescentă, plină de neprevăzut. Poezia devine aventura infinitului în care realitatea se insinuează ca un spațiu proteiform, plin de capcane, așteptări, întrebări, un continuu imprevizibil.

Orient Românesc: - Există un moment sau o experiență care v-a determinat să luați poezia în serios, ca formă de expresie constantă?

Alice Puiu: - Poate mă repet, viața cu toate sinuozitățile sale, viața ca un conglomerat de labirinturi în care am tot alergat, viața ca un zigzag de căutări, de întrebări, m-a determinat dintotdeauna să evaderez în poezie. Constantă a respirației, a speranței, a dorinței de a spune cu adevărat ceva, poezia mă însoțește de câțiva ani pe coridoarele lumii.

Orient Românesc: - Într-o lume dominată de tehnologie și comunicare rapidă, ce rol mai are poezia astăzi în formarea sensibilității umane?

Alice Puiu: - Inteligența artificială, imprimanta 3D, sateliții, internetul, roboții, toată această cavalcadă tehnologică nu influențează în sens negativ mentalul colectiv, dimpotrivă constituie o provocare pentru individ să înțeleagă ritmurile cosmice, acea meraviglia despre care vorbea Roger Caillois în „Abordări ale imaginarului” despre care el spune „Poezia este din principiu violent unilaterală, în sensul miraculosului și al insolitului.”

Orient Românesc: - Credeți că poezia contemporană mai reușește să creeze punți între oameni și culturi sau riscă să devină un spațiu tot mai restrâns?

Alice Puiu: - Tocmai poezia contemporană are șansa de a fundamenta conexiuni între culturi diferite, între medii socio-culturale diverse printr-o abordare reflexivă. Poezie a esențelor, ermetică, orfică uneori, poezia contemporană surprinde straturi ale percepției, nivele de cunoaștere, dând șansa diferitelor tipuri de cititori să se regăsească.

Orient Românesc: - Cum se reflectă identitatea culturală românească în versurile dumneavoastră, mai ales în contextul dialogului intercultural?

Alice Puiu: - Indiferent de coordonatele geografice „ființa individuală se configurează și își cristalizează energiile și specificul în raport cu ambianța” – cum bine sublinia René Guénon în „Marea triadă”. Tainica aventură lirică înseamnă o evadare în propria ta ființă lirică, care, prin reflexie, devină oglindă pentru receptor. Ecuația poeticii ființei surprinde triada fundamentală: eu, lume, cuvânt, ceea ce impune un limbaj universal pe harta devenirii, acea sacralitate a reveriei poetice care surprinde gestul de a fi.

Orient Românesc: - Ce proiecte literare aveți în pregătire și ce mesaj ați dori să transmiteți tinerilor care oscilează între o carieră tehnică și una artistică?

Alice Puiu: - Niciodată nu mi-am propus un proiect, am scris, am scris până când am simțit că ecranul m-a prins în mrejele unui alt univers, și-atunci am înțeles că acolo e o carte. Și așa au apărut cărțile mele de poezie. Într-o lume kafkiană, când fracturile de logică devin o obișnuință, înclin către latura tehnică tocmai pentru a exersa, a dobândi abilitatea de a trăi logic, dar cariera artistică va rămâne întotdeauna evadarea în infinit.

Poezia ...

Uneori, poezia vine în lume ca o prezență tăcută, aproape nevăzută, și totuși atât de profund simțită. Uneori este magică și într-adevăr, există acel moment rar în care descoperi nu doar cuvintele, ci și mâna nevăzută care o ține, sufletul care o naște. Atunci, fără să-ți dai seama, ea devine cea mai frumoasă dintre

muzici, pentru că nu vine din afară, ci din inima ta. Poezia nu este doar rostire, ci și legătură, o punte fragilă și invizibilă între lumi. Este uneori o apropiere tainică, iar alteori cea mai dulce dintre alianțe, un acord subtil între două conștiințe care se recunosc fără să se fi întâlnit vreodată. În aceste clipe, scrisul devine o scriere în două mâini, iar drumul nu mai este solitar, ci un drum parcurs împreună, o traversare comună a emoției.

Există în poezie o sinceritate care nu cere voie. Ea poate dezgoli fără nicio reținere, dezvelind straturi pe care nici tăcerea nu le-ar fi putut atinge. Și tot ea știe să picteze cuvintele, transformându-le în imagini care respiră, în lumi suspendate între lumină și umbră, în acel clar-obscur al sensibilității. Dar poezia nu este niciodată indiferență. Dacă nu o simți, nu este pentru că ea nu vorbește, ci pentru că încă nu ai învățat să ascuți. Fiindcă, neagră sau albă, ea continuă să spună, la nesfârșit, aceeași poveste a sufletului care caută. A lăsa poezia să danseze în ritmul cuvintelor este poate cel mai delicat act de libertate. Este recunoașterea faptului că frumusețea nu se impune, ci se revelează. Și totuși, oricât de vie ar fi, o poezie rămâne incompletă până când întâlnește privirea celuilalt, pentru că o pană nu poate prinde viață decât prin ochii celui care citește. Astfel, poezia devine mai mult decât artă, devine respirație, memorie, prelungire a ființei. Este, în esență, sufletul unei vieți, o vibrație continuă, alcătuită din cuvintele unei melodii blânde care nu încetează niciodată să se nască în noi.

Poezia rămâne o lumină care nu se vede, dar care schimbă felul în care privim întunericul. Ea se așază în noi ca o șoaptă veche, reînvățându-ne să simțim acolo unde credeam că tăcerea a închis totul. Și, poate cel mai tainic, poezia este locul unde sufletul își amintește de sine fără să rostească vreun nume.

„Poezia este o metafizică instantanee. Într-un scurt poem, ea trebuie să dea o viziune asupra universului și secretul unui suflet, o ființă și obiecte, toate în același timp. Dacă urmează pur și simplu timpul vieții, ea este mai puțin decât viața; poate fi mai mult decât viața dacă imobilizează viața, dacă trăiește pe loc dialectica bucuriilor și a durerilor. Ea este atunci principiul unei simultaneități esențiale în care ființa cea mai dispersată, cea mai dezbinată își dobândește unitatea. " Gaston Bachelard „Clipa poetică și clipa metafizică” - volumul de eseuri „Dreptul de a visa”

Replică pentru surâsul unei holograme

am învățat așteptări și ferestre
dincolo surâsul dintr-o umbră stilizată
graba rotunjirii erorii pe toate ecranele
când gardul virtual e-un zigzag de emoticoane
am uitat rănile în buzunarul cu răvașe conceptuale
sintetizatorul de argumente bate din palme
la litera trei plus minus câteva riduri
sau între acoladele unui nor cu vestă antiglonț
pentru o clipă pereții au dispărut
din odaia cu mere desperecheate
pentru o clipă sau un veac
nu știu ce ar fi mai distopic
armura cavalerului fără text de recuperare
sau tastele care supraveghează răspunsul perfect
pentru tine sau pentru orice întâmplare
mâinile vin dintr-un cer repetitiv

semitonul ierbii inundă acvariul din violoncel
așez zâmbetul tău pe inima mea de sărbătoare
metaforele îmblânzirii coagulează țărnel
într-un fragment necenzurat
prea transparent într-o lume dezarticulată
prea acolo prea alb sau prea altfel
pe latura ficțiunii cine va trece dincolo
de hașurile lucidității
va iubi o mie de anotimpuri
sau va eșua pe o insulă virtuală

Autor Alice Puiu

Pentru această întoarcere în faldurile lunecos-verzui, care dizolvă respirația peisajului incert în poligoane scâmoșate de crisparea prăfoasă a treptelor învelite-n unghiuri șoptite prin măruntaiele orașului, pentru tremurul plesnind bombat sub coaja de așteptare, ca un sâmbure din lumina abia înțeleasă de mugurii închiși într-un surâs de nerăbdare, pentru tot ce-a tăcut legănarea de griuri ninse-n colțurile odăii, ca și cum obiectele ar rescrie convergent cu suspinul unei umbre o șaradă despre ecranul cu numere lichide, în care încap atâtea deșerturi și aplauze coclitate-n arama unui malaxor de reciclarea emoțiilor...și-n liniștea muchiilor dantelate de năluca unei gâze auzi pulsând rotocoale dintr-o zăpadă cu amintiri și subțirimi gălbui-aromitoare de chipuri tocite-n dreptunghiurile dințate ale timpului, cuburi de aer rostogolind țipătul lumii și mâna de fum dintr-o zodie uitată-n buzunarul unui sufleur de reclame himerice, febra unui paragraf abia ghicit în vâlmășagul de formulare și partituri flancate de emoticoane ambigue despre carnavalul micilor consumatori de gesturi poleite oblic, și coridoarele (mi-a fost dor de absurdul acestor coridoare care nu duc nicăieri, dar care cresc exponențial, ca niște vene sofisticate sub epiderma de ceară a întâmplării și nu respectă nicio cartografiere a spațiului eteric, în care îngerii împart felii din ghicitoarea cea de toate noțile unor inteligențe artificiale, ce-ți răspund prompt, fermecător și poate, prea optimist pentru acest munte digitalizat de argumente și definiții absconse despre rănil primăverii), aceste extatice coridoare în care fărâme de anti-materie rescriu mărunțelul întâiului sărut, și jocul e plecare și sângele ierbii și tâmpla cerșetorului de stele și ...ușa care nu apare pe niciun coridor....doar în memoria vântului....și nesupunerea ferestrelor cu aripi de fluture...

Autor Alice Puiu

Aspecte și consecute pentru violoncel și tăceri nemachiata

Cu toate că undeva firele unui zâmbet rescriu probabilități absconse despre galaxiile prăfuite dintr-o picătură de zgomot tocit, cu toate că la ora șase și un mănunchi de secunde ovale apare o linie tremurată de-un sidefiu cald-adormitor pe colțul mesei, ca o expirație ce-ar despovăra pereții încăperii, și-apoi se-aude tropotul zimțat al tavanului, semn că vecinul de deasupra colorează regrete dintr-o iarnă scuturată oblic pe marginea unei așteptări incerte, cu toate că rafturile coagulate-n ochiul acelei umbre poliedrice care pândește silaba memoriei despletite-n ceașca știrbă cu miros galben-subțire, povestesc legănat mâini din tămâia icoanelor învelite-n busuioc înzăpezit într-o amintire – mereu cineva îmbracă haina rugoasă dintr-o umbră prea înaltă să fie doar un copac, prea scămoșată de ierburile cu unghii de ametist, ca și cum mucegaiuri lucioase s-

ar prinde într-o horă de iele și-ar descânta geometric anotimpuri dintr-o subțiere a literei învelite-n tăcerile odăii - cu toate aceste ecrane, ca o bolboroseală eterică, care șoptesc ritmat foșnetul unor molii inventate de entropia vâscoasă a unui modul de calcul despre tot ce-am pierdut în zăpezile timpului, cu tot amalgamul de personaje coșcovite de umezeala stufoasă, ca un vuiet prins între dinții zidurilor ce urmează conturul haotic dintr-un joc gri și indecis, cu sau fără aceste breșe în lutul amniotic al unei materii rebele, care-și ucide formele cu o suavitate crispată și reia mereu același scenariu în care plecarea e începutul oricărui fir de viață, cu sau fără clopotele pierdute-n erata textului doi – pentru că textul unu n-a fost nicicând, iar textul trei dospește în umilința altui vis – cu tine înving plecarea și cerul din petice de teatru absurd, cu tine prin zăpezile imperiului de glod și mirare, cu tine pe cratima vântului de dincolo de orgoliul frigului împachetat în gesturi de unică folosință... și-atunci în marele gol al sărbătorii ți-am sărutat absența și te-am ascuns în speranța copilului ce trece în fiecare seară pe celălalt trotuar și fredonează încet frunze, ferestre, păsări, pietre și....de ce ai tăcut? Cu toate că....uneori avem nevoie de îngeri....în această tăcere vie....

...congruent cu pleoapa virtuală a unui vânzător de regrete, care desparte în trepte o silabă uitată într-o așteptare, undeva pe latura indecisă a unui lan de cucută, când rumegușul transparent dintr-un manechin confuz schimbă regula vitrinelor impare și trecătorii adună așchii dintr-o cometă căzută azi-noapte pe dealul sineliu din spatele turnului cu un corn de inorog în loc de orologiu și holograma bate din palme în ritmul moliilor electrice, venite dintr-un fișier neparolat, ascuți epiderma decorului, ca o felie de bun-rămas pentru pata de nesiguranță în care te-a adâncit refrenul unui joc virtual, în care personajele improvizează replici pe peronul nins de gardurile înnodate-n aburii lunii...iar colecționarul de erate – pentru că în fiecare târg, stație de periat norii sau expoziție cu vedere spre țărmul nopților eșuate există un colecționar de erate cu un rucsac aproape tocit de atâtea ghionturi și greșeli înghesuite alandala în fiecare buzunar, în fiecare compartiment obosit de dinții strâmbi ai fermoarului - lipește etichete pe umbrele trecătorilor cu o abilitate demnă de un iluzionist cu papion decolorat de somnul unui păiajen și joben cu mâner de flașnetă, un fel de mecanism abil de convertit ridurile și ochii dezamăgiți într-un răs convex de gutuie rumenită-n fereastra cu trei pisici de mucava și un violoncel înmugurind miercurea flori de nu-mă-uita...și anotimpul curge, se dizolvă spectral, ocolește automatul de retușat statuile din polistiren expandat, reinventează pasul melcului înșurubat în sistemul planetar de cretă și te recrează din amintirile oglinzilor duale... acolo, pe scena digitală a unei inteligențe artificiale e un singur automat din plexiglas și muchii cromate ce mormăie sincopat când un gest de plastic, când un sughiț de oțel inox și personajele alunecă mirate prin fanta de cristal din dreptul tastaturii, încadrate de un întreg sistem de vene prin care pulsează vocea unei lumi dintr-un viitor deja expirat, și încep să exploreze această scenă în care replicile cresc printre nodurile polizate hexagonal, ca niște ochi de pești incrustați în podeaua ce clipește electric la fiecare vibrație a decorului și ei le smulg ca pe niște buruieni aruncându-le apoi spre spectatorii fosforescenți din ecranul de dincolo...dar eu caut grădina japoneză și ninsoarea din fișier se împrăștie în inbox și hohotul unui om de zăpadă risipește păsări din sticla uitării...violoncelul prelinge seara pe tastele obosite din același vis în care te căutam....

Autor Alice Puiu

Geta Younes

Eleganța traducerii și pasiunea pentru cultură

Doamna **Geta Younes**, traducător autorizat de limba arabă din Amman, Iordania, este mai mult decât un simplu specialist al cuvintelor – este un veritabil pod între culturi. Prin rigoarea, sensibilitatea și profunzimea sa intelectuală, reușește să redea nu doar sensul, ci și spiritul textelor pe care le traduce.

De-a lungul activității sale, a adus mai aproape de cititori frumusețea și complexitatea literaturii arabe, demonstrând o rară finețe în interpretare și o autentică pasiune pentru patrimoniul cultural. Munca sa nu este doar una tehnică, ci o formă de artă și de dialog între lumi. Un om deosebit, respectat pentru profesionalismul și integritatea sa, doamna **Geta Younes** contribuie în mod esențial la înțelegerea și aprecierea unei culturi bogate și profunde. Prin fiecare traducere, lasă o amprentă durabilă, îmbogățind atât limbajul, cât și sufletul celor care îi citesc lucrările.

Orient Românesc: - Cum a început povestea dumneavoastră de viață în Iordania și ce v-a determinat să rămâneți acolo peste trei decenii?

Geta Younes: - Am ajuns în Iordania ca urmare a căsătoriei cu un tânăr iordanian care și-a făcut studiile în România. În perioada anilor șaptezeci-optzeci aprobarea căsătoriei cu un străin și plecarea în străinătate nu erau deloc proceduri simple. A trebuit să așteptăm patru ani până ce am primit aprobarea de a face căsătoria civilă și de a pleca din țară. Înainte de plecare am fost prinsă într-un vârtej de pregătiri fără să mai găsesc timp de a reflecta la pasul pe care îl făceam și care avea să-mi determine cursul vieții. Cu doar două zile înainte de plecare, m-a cuprins un fel de teamă la gândul că mă aventuram într-o lume total necunoscută. Atunci tatăl meu, un țăran cu doar șase clase dar cu o înțelepciune specifică omului trecut prin tot felul de greutăți, mi-a dat un sfat care avea să-mi rămână literă de lege pentru toată viața: ” Respectă-te pe tine însăși, respectă oamenii din jurul tău și vei primi respect în schimb!” Încă din clipa în care am pus piciorul pe pământul Iordaniei am fost profund impresionată de ospitalitatea acestui popor. Chiar dacă nu știam limba arabă îmi dădeam seama din expresiile oamenilor că nu eram considerată musafir nepoftit. Cu timpul am înțeles cât de protejate și de respectate sunt femeile în această societate, indiferent de etnia căreia îi aparțin sau religia pe care o practică.

Orient Românesc: - Cum ați descrie comunitatea românilor din Orientul Mijlociu și rolul ei în păstrarea identității culturale?

Geta Younes: - Sunt mândră că fac parte din comunitatea românilor din Iordania deoarece de-a lungul celor mai bine de patruzeci de ani de când trăiesc pe aceste meleaguri n-am auzit rostit nici un cuvânt urât despre careva care aparține comunității românești. Româncele care s-au căsătorit cu iordanieni și-au întemeiat familii frumoase . Ele sunt percepute ca femei frumoase , inteligente, bune gospodine , pline de tact și răbdare. Copiii din familiile mixte sunt de asemenea o sursă de mândrie , atât pentru familiile lor cât și pentru societatea iordaniană . Unii au devenit medici, alții ingineri , alții arhitecți sau sportivi de performanță. Desigur , rădăcinile ne-au rămas în România și ne străduim să păstrăm limba, transmitând-o copiilor și nepoților, iar prin diferite activități promovăm portul românesc, gastronomia, arta și diverse tradiții. Am primit sprijin atât de la misiunea diplomatică română cât și de la autoritățile iordaniene ori de câte ori am dorit să desfășurăm activități inițiate de asociațiile noastre. Astfel ne-au fost puse la dispoziție săli în centrele culturale pentru a organiza cursuri de limba română, serate de poezie, expoziții de artă și altele.

Orient Românesc: - În ce mod reușește diaspora românească din Iordania să mențină legătura cu România?

Geta Younes: - Inițial, Ambasada României din Amman a fost cea mai importantă punte de legătură, apoi și-au făcut loc asociațiile înființate de comunitate și , desigur , mai există și inițiative particulare. Personal, datorită activităților mele de traducător și ghid turistic, am avut șansa de a cunoaște mulți români de mare valoare și datorită unora dintre ei mi-au fost publicate creații literare personale și traduceri din poezia arabă în diferite reviste de literatură din țară.

Orient Românesc: - Care au fost cele mai mari provocări întâlnite ca român stabilit într-un spațiu cultural diferit ?

Geta Younes: - Cea mai mare provocare a fost înțelegerea și însușirea limbii arabe. Am pătruns cu mare dificultate în labirintul pronunției guturale , al gramaticii complicate și al diferențelor uriașe dintre limba literară și cea vorbită pe stradă. Nu a fost însă prea dificil să ne adaptăm modului de viață al iordanienilor . Ne-au surprins plăcut relațiile strânse dintre membrii familiei extinse, dezbaterile organizate în divan, modalitățile în care se ajută reciproc.

Orient Românesc: - Cum s-a conturat parcursul dumneavoastră profesional ca traducător autorizat de limba arabă?

Geta Younes: - Eu am fost pasionată de lectură din fragedă copilărie iar lipsa cărților în limba română m-a determinat să fac tot posibilul să învăț limba arabă. Evident, până când am fost capabilă să citesc în limba arabă m-am delectat cu lectura cărților scrise în limba engleză sau

franceză care existau prin librării. În cele din urmă am reușit să pătrund și tainele acestei limbi . Inițial am recurs la cărțile traduse din literatura universală, pe care le citisem din copilărie traduse în limba română și le-am recitat în scopul de a-mi îmbunătăți cunoașterea limbii arabe. Abia mai târziu am îndrăznit să deschid fereastra către nuvelele și versurile scrise de autori din lumea arabă. Anii în care am fost doar casnică mi-au fost de folos pe această temă. Treptat, am început să fiu solicitată ca interpret prin tribunale sau la reuniuni ale oamenilor de afaceri români aflați în Iordania. Permisul de traducător autorizat l-am obținut pe baza experienței acumulate și a scrisorilor de recomandare semnate de avocați și de directorii companiilor de electricitate românești cărora le-am acordat sprijinul meu ori de câte ori a fost necesar. Această activitate mi-a lărgit mult cercul de cunoștințe în diferite sectoare de activitate ale societății iordaniene și înseamnă pentru mine și un firicel de mândrie, având în vedere că sunt singurul traducător de limba română- limba arabă autorizat în Iordania.

Orient Românesc: - Ce înseamnă pentru dumneavoastră actul de traducere din literatura arabă în limba română?

Geta Younes: - Traducerea unui text literar este o responsabilitate imensă . Traducătorul trebuie să fie el însuși înzestrat cu o doză de simț artistic pentru a nu pierde frumusețea textului și , înainte de toate, trebuie să aibă capacitatea de a sesiza toate nuanțele lingvistice și de a alege cea mai potrivită formulare dintr-o sumedenie de posibilități.

Orient Românesc: - Există autori sau opere pe care le considerați esențiale pentru publicul român?

Geta Younes: - Nu știu cât de mulți români mai simt aplecare pentru lectură în aceste vremuri tulburi dar pentru cei care mai au dorința de a citi există mulți autori arabi ale căror opere merită citite . M-am bucurat atunci când am descoperit din întâmplare că au fost traduse nuvele ale marelui scriitor Najib Mahfouz. Există mari poeți precum Nizar Qabani, Gibran Khalil Gibran , Ahmad Shoki , Mahmoud Darwish și mulți alții ale căror versuri ar putea încânta orice pasionat de versuri român.

Orient Românesc: - În ce fel contribuie munca de ghid turistic la promovarea imaginii României în Orient.

Geta Younes: - Însăși prezența turiștilor români în țările din orient contribuie la îmbunătățirea imaginii României, deoarece turiștii români nu ajung în aceste țări doar pentru a-și petrece o vacanță și pentru a se relaxa. Ei se deosebesc de alți turiști prin dorința de cunoaștere mai aprofundată a acelei țări și prin comportamentul decent. Un rol important al ghidului turistic este acela de a depista punți de legătură între țara pe care o prezintă turiștilor și România deoarece multe dintre filele istoriei se întrepătrund.

Orient Românesc: - Cum percepeți diferențele și asemănările culturale dintre lumea românească și cea arabă.

Geta Younes: - Am descoperit de-a lungul timpului multe asemănări între modul de viață al iordanienilor și al românilor, în special al românilor din satele noastre... La noi în țară, din păcate, multe dintre valorile și tradițiile ancestrale s-au pierdut ca urmare a deschiderii excesive către țările vestice. Aici, deși Iordania este considerată una dintre țările arabe cu mai mare deschidere, unele derapaje de la principiile esențiale sunt de neacceptat. Un rol important îl are și religia și faptul că libertatea este concepută în limitele bunului simț. Nu există presa de scandal, nu se amestecă nimeni în viața privată a oamenilor, cel care greșeste este pedepsit conform legii dar nu este batjocorit în public.

Orient Românesc: - Care este rolul limbii în construirea de punți între culturi?

Geta Younes: - Cunoașterea limbii are un rol esențial pentru că prin contact direct sau lectură putem evita ideile preconcepute despre alte popoare.

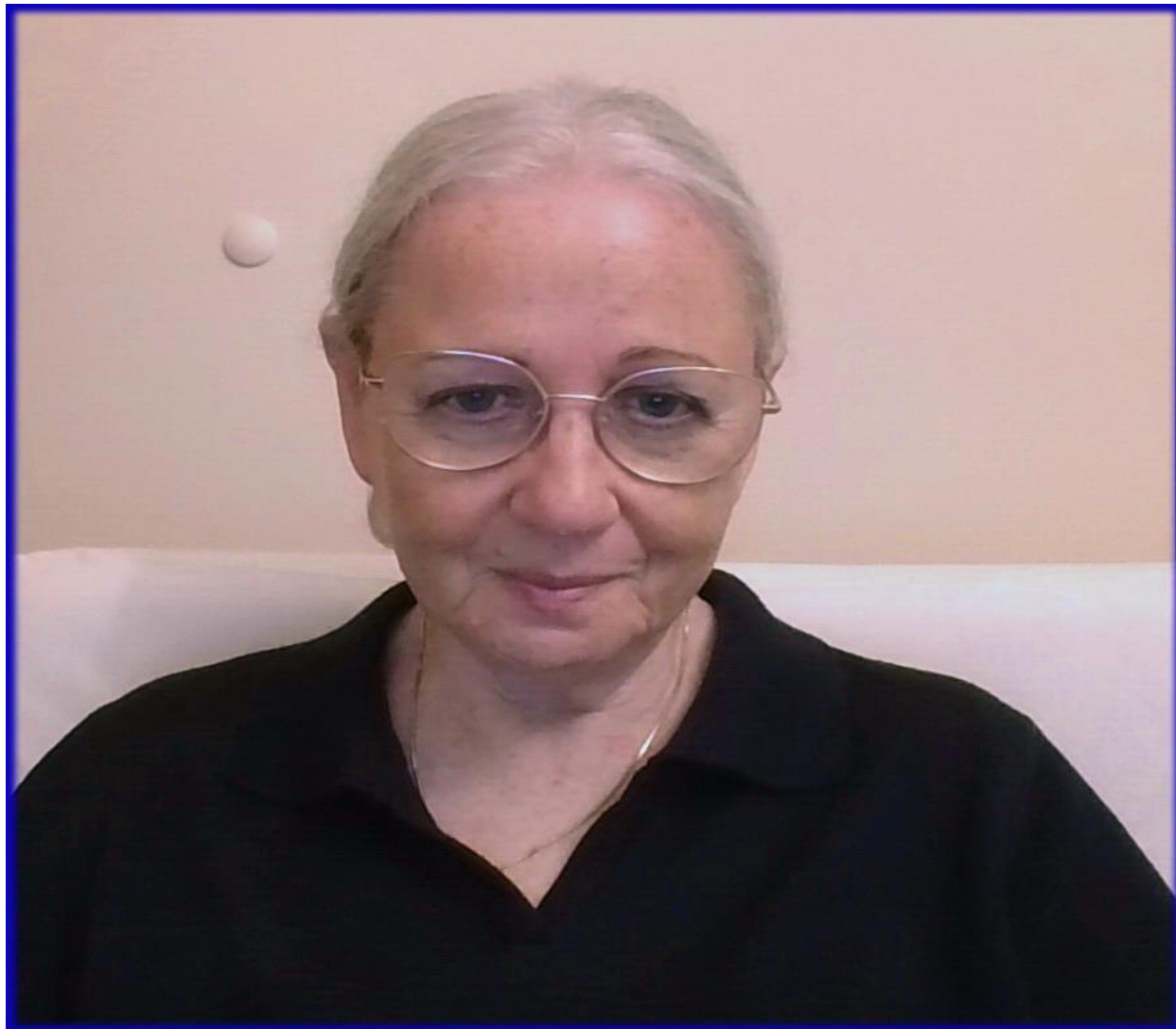
Orient Românesc: - Ce mesaj ați transmite tinerilor români din diaspora care își caută identitatea?

Geta Younes: - Să nu-și renege rădăcinile fiindcă neamul românesc nu este mai prejos de nici un alt neam.

Orient Românesc: - Cum vedeți viitorul relațiilor culturale dintre România și spațiul oriental ?

Geta Younes: - Sper din toată inima ca relațiile cu țările din Orient să evolueze spre mai bună colaborare și înțelegere iar România să nu se lase tentată de tendințele expansioniste ale țărilor vestice.

Lidia Vianu:

“Dascălul, traducătorul și scriitorul din mine...”

interviu realizat de Rhea Cristina

Lidia Vianu este profesor universitar doctor la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București și director al editurii “Contemporary Literature Press” și al revistei online “Translation Café”. Cele mai elocvente rezultate profesionale ale sale, care au individualizat-o cel mai mult în breasla universitarilor români și au impus-o cu precădere pe scena societății civile, sunt lucrările editate de *Contemporary Literature Press*, editura care funcționează sub auspiciile următoarelor foruri: Universitatea din București, The British Council, Institutul Cultural Român, Uniunea Scriitorilor din România și Muzeul Național al Literaturii Române.

De asemenea, **Lidia Vianu** este un intelectual deosebit, o personalitate distinctă, specială, prin modul în care contribuie la dezvoltarea relațiilor culturale româno-britanice, dar și prin adaptabilitatea sa inedită la tineri și la generații diferite de intelectuali.

Rhea Cristina: Prin cariera dvs complexă, v-ați aflat mereu la confluența dintre cultura română cu cea engleză. În care domeniu de activitate vă simțiți mai bine definită profesional: profesor universitar, traducător, director de editură?

Lidia Vianu: Am iubit enorm profesia de dascăl. La Universitate. Din prima clipă când m-am văzut studentă la Engleză, tot ce mi-am dorit a fost să devin asistentă.

Urâsem cu patimă anii de liceu sub comunism, și n-aș fi vrut nici în ruptul capului să ajung profesor de liceu. Soarta a făcut ca tocmai acolo să îmi încep activitatea...

Erau ani negri, când nu conta că ai media mai mare decât cei care erau opriți asistenți din anul tău. Așa că am făcut trei ani de liceu, mi-am dat definitivatul, au intrat la doctorat, și, cu totul pe neașteptate, decanul de atunci, Dumitru Chițoran, mi-a spus: „Dă-ți demisia, că te iau la Catedră.” Mi-am dat-o fără să clipesc. Inspectorul de atunci, pe numele lui Nicolae Reușitu, poreclit de noi toți „Nereușitu”, a urlat cu mânie proletară, atunci când am ajuns la el: „În genunchi ai să vii la mine să-ți iei postul înapoi! Ce imbecil lasă o catedră la cel mai bun liceu al nostru [Mihai Viteazu] pentru cai verzi pe pereți?”

M-a ajutat Dumnezeu și nu m-am întors. Am predat studenților vreme de 52 de ani... Greu m-am desprins de profesia mea. Așa că, da, eu cred că înainte de toate sunt dascăl, și mi-aș dori să fi lăsat învățăceilor mei un model de gândire și de îngăduință.

Nu vreau să spun prin această afirmație că sunt mai puțin legată de Masteratul meu de Traducere Literară (pe care l-am înființat în 2006), de Editura *Contemporary Literature Press* (întemeiată de mine, inițial, pentru necesitățile profesionale ale masteranzilor mei - pentru că între timp Engleza a migrat de la pregătirea de profesori și traducători, la multe alte profesii, printre care și editarea de carte). Dar tot ceea ce am făcut în această viață se subsumează bucuriei mele de a lucra cu studenții.

Rhea Cristina: În prezent, cât de bine este reprezentată cultura română pe plan extern, în spațiul englez cu precădere? Care este raportul dintre imagine și vânzare a cărților autorilor români?

Lidia Vianu: Am început să public literatură contemporană română tradusă în limba engleză imediat după schimbarea regimului.

Lucrasem și înainte, dar pentru sertar. Nu am putut publica sub comunism, în afară de volumele de anglistică: ele apăreau la Editura Universității, în engleză. Dar era vorba, mai degrabă, la vremea aceea, de o tiparniță născută din ceea ce americanii numesc “Publish or Perish”.

Așa că am tradus *Oglinda Mării* de Joseph Conrad și *The Return of the Author*, de Eugen Simion, și le-am ținut în sertarul biroului meu, până ce, după 1990, Conrad a apărut la Amarcord, și a rămas nedistribuit. Cu volumul lui Eugen Simion a fost chiar mai rău decât atât. El a încăput pe mâna unui american doritor și el să se promoveze, așa că s-a trecut ca prim traducător, editor și prefațator, cu toate că nu știa o boabă românește. Sigur, a publicat cartea la Northwestern University Press,

unde a și fost nominalizată pentru premiul Scaglione. A fost, firește, încurajat să și-o însușească: de români, de americani...

La un timp după aceea, a încercat să folosească traducerea mea pentru a se promova la profesor. Co-traducătorul meu, Adam Sorkin, care îl găsisese inițial, era în comisia de validare. S-a dus acolo cu manuscrisul meu, dactilografiat (încă nu aveam computere în România), și l-a comparat cu cartea. Nu schimbaseră nimeni nici măcar o virgulă. Tot ce făcuse acel american fusese munca de dactilograf în computer.

Abia atunci când Institutul Cultural Român a început să finanțeze minimal apariția de traduceri din literatura română în Anglia, am început să public și eu cu adevărat: Marin Sorescu, Ioan Es. Pop, Mircea Ivănescu, și alții.

Marin Sorescu (*Puntea*) a avut cel mai mare succes. Am luat pentru acea traducere Premiul Societății de poezie de la Londra. S-a făcut o operă după textul lui Sorescu în America. Bietul Sorescu nu a apucat să se bucure de această victorie.

Dar nu pot spune că românii au devenit peste noapte cunoscuți în lume. Cred că ceea ce ne-a ajutat cel mai mult pentru mediatizare în lume au fost Masterclass-urile pe care le-am organizat exact cu acest scop. Am adus chiar și Bloodaxe Books, mare editură de poezie (acolo au apărut Sorescu și Mircea Dinescu în traducerea mea și a lui Adam Sorkin).

Ieșirea în lume a autorilor români este abia la început. Spre deosebire de profesia de dascăl, de care a trebuit să mă despart (vârsta nu iartă), Masterclass-uri continui să organizez. Masteranzii mei ajung astfel să cunoască pe viu scriitorii români și editorii lor englezi.

Nu toate cărțile se vând. Multe sunt topite. Mi-a spus asta cu obidă directorul Editurii Bloodaxe, Neil Astley. Mai avem mult de lucru până să impunem pe piața internațională ceea ce se scrie la noi. Facem pași mici, dar nu stăm pe loc. O să vină poate cândva și un premiu care să consacre un scriitor român în lume... Nu putem face decât să continuăm să-i traducem.

Rhea Cristina: Până în prezent, la editura *Contemporary Literature Press* au apărut numeroase volume de poezie, proză, teatru și critică literară, în original ori în traducere, fie în limba engleză, fie în limba română. În 2021, de Crăciun, ați lansat un manual pentru studiul limbii engleze, dedicat copiilor, tinerilor și adulților, și care poate fi descărcat gratuit de pe siteul editurii. Practic, un gest nobil, în aceste vremuri dificile economic. Care a fost motivația gestului dvs?

Lidia Vianu: Povestea începe de prin anii 1970... Eram sătulă de manuale de engleză cu tractoriști și pionieri. Am făcut o carte care preda engleza prin propoziții cu haz, prin povestioare cu animale, și toate acestea se bazau pe gramatică. Degeaba vor englezii să predea „comunicativ”: învățarea este un act logic. Cine nu înțelege mecanismele unei limbi străine va papagalici lucruri pe care le va uita cu siguranță.

Îmi aduc aminte de o întâmplare. Era în jurul anului 1990. Mergeam vara la Breaza. Era acolo un băiețel de 5 ani care, uitându-se la desene animate (nedublate, doar subtitrate), ajunsese să vorbească perfect englezește. Mi s-a adresat cu o plecăciune, zicând, “Good afternoon, Lady!”. L-am revăzut după mai mulți ani. Desenele erau deja dublate în română. L-am întrebat cum merge cu engleza la școală. Nu mai știa o vorbă... Era corijent.

Volumul *Engleza cu Cheie* a apărut peste noapte la Editura de Vest – Timișoara. S-a vândut în toate colțurile țării. Am avut noroc. Încă erau librării. Se stătea la coadă. Tinerii profesori de engleză se anunțau între ei: „Ți-ai luat Cheia?”

Manualul acela s-a născut dintr-o lungă experiență de “meditații”. Am învățat mult din ele. Au învățat și elevii mei. Mi-am făcut o metodă din a preda logic, cu haz dar și cu multă gramatică. De aceea îi și zice “Smile and Learn. Învățați inteligent. Învățați gramatica!”

Cărțile mele nu au adus niciodată bani. Am vrut doar ca ele să ajute pe cei care vor să citească și să vorbească în engleză. Câștigul aproape că nu a existat, și nu mi-a păsat de asta. Drept care, după 52 de ani de meserie, am publicat “Metoda Lidia Vianu în 7 Volume”, care să poată fi descărcată gratuit de la Contemporary Literature Press (<https://editura.mtlc.ro/metoda-lidia-vianu-7-volume.html>). Spre bucuria mea, din primul foc a adunat aproape 18.000 de cititori. Sper ca ea să ajungă și la micii învățăcei necăjiți, care nu au întotdeauna bani ori părinți dornici să-i ajute să învețe. Sunt recunoscătoare oricui face cunoscută această carte, pentru că ea chiar poate învăța pe mulți limba engleză – și, să nu uităm, în România, în lume, engleza este a doua limbă în stat. Nu mă omor după ideea de globalizare, dar nu poate nimeni să nege că oamenii din toate colțurile lumii se înțeleg azi datorită englezei.

Rhea Cristina: Nu doar pentru vocația dvs de pedagog, dar și ca fire umană, sunteți iubită de studenți și de tinerii creatori (poeti, traducători). Recent, tot la editura dvs ați lansat Concursul Național pentru Traducerea Poeziei Românești „Lidia Vianu Translates” (ediția a patra), deschis tuturor poetilor care doresc să fie traduși în limba engleză de dvs (date de contact pentru concurs: <https://www.facebook.com/lidia.vianu.5>). “Ne dorim poezi buni, și o antologie reprezentativă, cu care să putem bate la ușa unei edituri din Anglia. Invităm pe toți cei care se simt poeți. Vrem să ajutăm poezii neobservați să fie cunoscuți.” menționați dvs. Este iarăși un gest editorial unic, în condițiile în care România nu are agenți literari care să îi sprijine pe autorii români iar editurile se confruntă cu situații economice dificile. De ce ați organizat acest concurs?

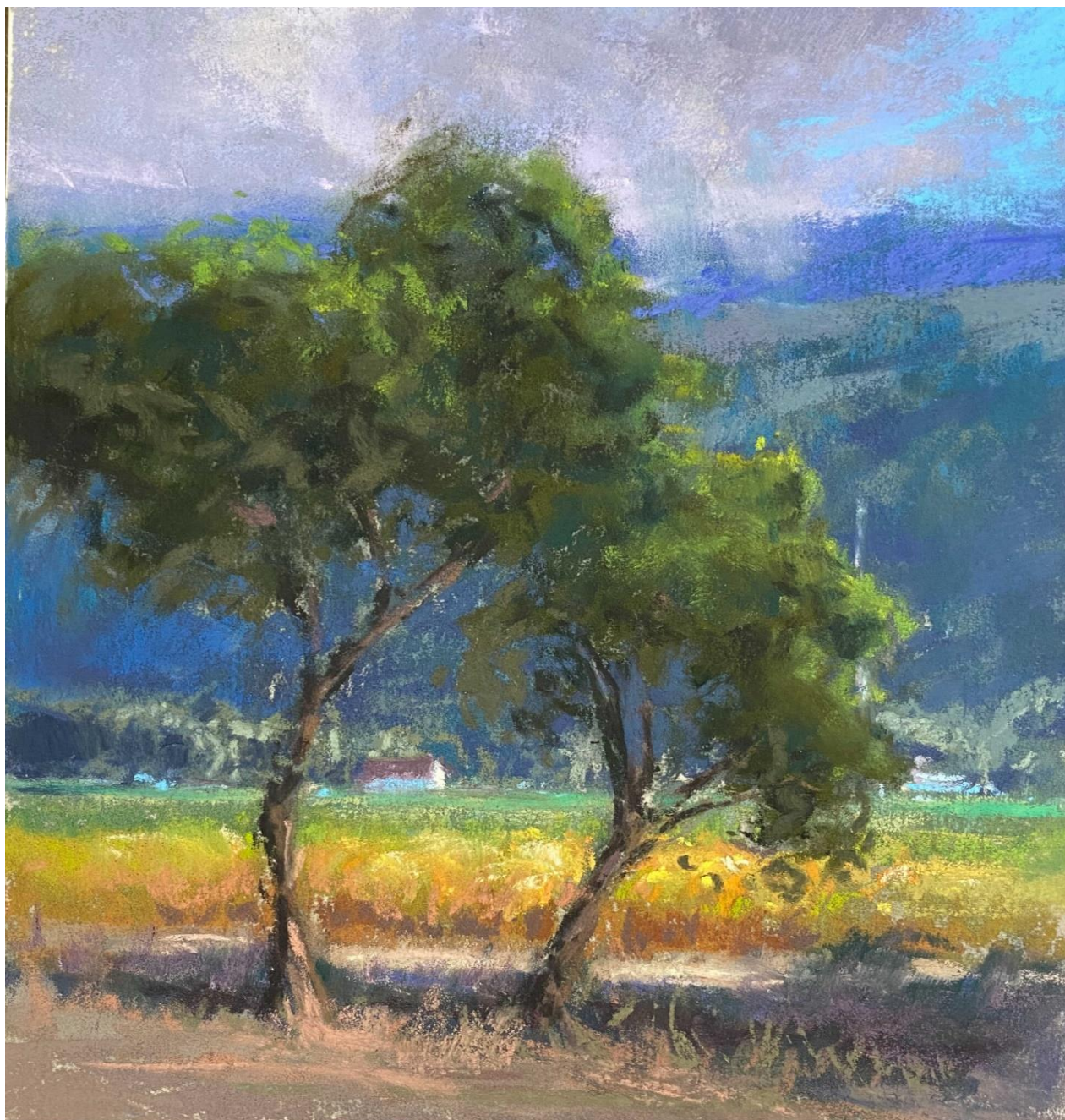
Lidia Vianu: Mecanismul acestui concurs este puțin mai complicat și ține de povestea vieții mele. Nu are legătura cu meseria mea... Sau, poate, are, dar nu cu profesia de dascăl în sine, ci cu rodul muncii de dascăl.

De când mă știu, cam de pe la 3-4 ani (atunci am început să citesc), am avut o dorință născută odată cu mine: am vrut să scriu. Am și scris, tot pentru sertar, până în 2022, când am scos tot ce scrisesem (în română, direct în engleză sau bilingv) și am publicat la Contemporary Literature Press. Eu sub comunism nu am putut publica nimic, în afară de debutul meu ca traducător literar, care se datorează lui Andrei Brezianu. El lucra în aceea perioadă la Secolul XX. Ne știam din facultate. M-a sunat într-o bună zi și mi-a zis: „Hai. Trebuie să începi undeva.” Mi-a pus în brațe un text imens de Joyce Carol Oates. Am lucrat la el o vară întreagă. A apărut. După acea publicare, a trebui să aștept douăzeci de ani pentru următoarea.

Propria mea literatură nu a apărut niciodată până acum. Nu era „pe linie”. Era de-a dreptul împotriva „liniei” politice. În afară de asta, nu aveam deloc încredere în mine. Mama mea îmi repetase obsesiv: „Lasă scrisul. Citește.” Am citit. Nu am arătat nimănui ce scriu, pentru că m-am

gândit că nu merită citit. Poate chiar așa și este. Dar acum, când mi-am încheiat profesia de dascăl, mi-am făcut timp pentru acel început al meu de la 4 ani... Așa că am scris poeme în proză, romane. În continuare, nu știu dacă merită citite.

Cert este că, prin acest concurs, am vrut să îi ajut pe cei care simt ce am simțit eu: vor să scrie, dar nimeni nu se uită la ei. Sunt la a patra ediție a concursului. Vin din ce în ce mai mulți poeți. Majoritatea necunoscuți. Până acum cred că avem 400 înscriși. Așa cum era înainte bucuria de a-i învăța pe studenți, este acum bucuria mea de a găsi texte care îmi plac, de a le traduce și de a le publica. Nu caut nicio clipă să emit judecăți de valoare. Cum ziceam în Comunicatul de Presă, nu vreau altceva decât să găsesc poeme pe care să îmi doresc să le fi scris eu.

**George Vulturescu: “O revistă literară este o adevărată re-naștere,
erup energii noi, neștiute”**

– *interviul realizat de Rhea Cristina* –

George Vulturescu este una dintre vocile solide ale literaturii române contemporane, un autor de referință și o prezență activă în viața culturală.

Absolvent al Facultății de Filologie din cadrul Universitatea Babeș-Bolyai și Doctor în Filologie, este membru al Uniunea Scriitorilor din România, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști și al PEN Clubului Român. De-a lungul timpului, a fondat și coordonat revista *Poesis* (din 1990) și Festivalul Internațional „Frontiera Poesis” din Satu Mare, implicându-se activ în instituțiile culturale locale, inclusiv ca director al Direcției pentru Cultură a județului.

Activitatea sa literară a fost recompensată cu numeroase premii naționale și internaționale, precum și cu Ordinul „Meritul Cultural”, iar volumele sale de poezie au fost traduse în multiple limbi, confirmând o recunoaștere care depășește granițele țării. În cadrul acestui dialog cultural, i-am propus domnului George Vulturescu să discutăm doar despre revista culturală “Poesis”, care, de 33 ani, reprezintă o veritabilă fortăreață cultural-geografică a spiritualității românești.

Rhea Cristina: Cine este George Vulturescu, ca personalitate culturală? Cum v-ați defini, prin prisma îndelungii și frumoasei cariere literare pe care o aveți?

George Vulturescu: Nu cred că este adecvată eticheta ”personalitate culturală”... Satu Mare, ca județ, revitalizat românește, după actul istoric de la 1918 este un județ sărac... ”cultural” epuizat în lupta surdă pentru dreptul la limbă și confesiune.

Abia în 1859 apare prima catedră de limba română, în 1863 prima ”societate de lectură” iar în 1874 prima carte tipărită în oraș – *Margaritarie sau sentințe poetice...*, toate cele trei evenimente sunt datorate unui om providențial: dascălul, protopopul, poetul **Petru Bran**. Abia în 1885 apare prima revistă a românilor sătmăreni – *Revista catolică*, editată de părintele **Dr. Vasile Lucaciu**. Ei, și alți câțiva, merită acest apelativ – ”personalitate culturală”.

Eu am trăit într-un comunism răsuflat de Europa, abia după nașterea mea, în 1951, într-un sat de codru, au început să iasă ”sfinții” din închisori. Primele ziare pe care le-am prins era ”Drapelul roșu”, apoi ”Univers sătmărean”...

Aș lăsa etichetele pentru Istoriile literare, Dicționare ale Uniunii Scriitorilor, Antologii având girul lor. Sunt cuprins în ele, ba chiar dintru început criticii importanți mi-au pus creația mea sub genericul ”*Poetul din Nord...*” (Gh.Grigurcu, Al.Cistelecan, Nicolae Steinhardt, Marin Mincu, N.Manolescu, Mircea Muthu, Ion Pop, Nicolae Oprea, Ștefan Aug. Doinaș, Th. Codreanu, Cornel Ungureanu, Mircea A. Diaconu, Ioan Holban, Ion Bălu, Gh. Glodeanu, Geo Vasile, Irina Petraș...etc.). M-aș defini, în linia lor, un optzecist... al ”mitografiei Nordului” de pe granița europeană cu Ungaria...

Despre anii de ”organizator”, director și realizator al revistei ”*Poesis*” – și al Festivalului cu același nume – iată, de peste 35 de ani, în care aveam la Satu Mare câte 150-250 de scriitori într-o ediție, de la cei mai importanți, care au devenit ”laureații” *Frontierei Poesis* (Mihai Ursachi, Ilie Constantin, Ștefan Aug. Doinaș, Cezar Ivănescu, Ana Blandiana, Mircea Ivănescu, Șerban Foartă, Adrian Popescu, Angela Marinescu, Petre Stoica, Nicolae Dabija, Grigore Vieru, Marta Petreu, Liviu Ioan Stoiciu, Aurel Pantea...etc etc), îi las să spună ei, cei care ne-au onorat spațiul de Nord – premiile se înmânau în Catedrala ”Adormirea Maicii Domnului” într-un ritual spiritualizat, cu magia prezențelor publicului iubitor de poezie.

Am avut invitați din țară dar și din Franța, SUA, Germania, Serbia, Italia, Ungaria, Canada, Lituania, Marea Britanie, Slovacia, Ucraina... Programele cuprindeau recitaluri de poezie (în județ – în Țara Oașului, la Castelul din Carei, la liceele din Satu Mare), dezbateri pe teme ale poeziei contemporane, lansări de carte, recitaluri în săli de expoziții și ateliere de pictură, pe străzile orașului. O mare responsabilitate am avut ca realizator al paginilor revistei – machetă, selecție a textelor, ilustrații, tematici, dezbateri literare.

Timpul meu de scris-propriu îmi era diminuat, trebuie să iubești cartea celorlalți dacă faci o revistă, eram prezent la toate târgurile de carte din țară, la mari evenimente literare. Nu mai amintesc de cea mai grea problemă – finanțarea revistei, deconturile deplasărilor, premiile. Pentru fiecare făceam ”temenele”, drumuri la consilii județene, la primării, la fermieri și la localuri de cazare... *A fost, am avut colegi la instituțiile de cultură care au fost alături de mine, prieteni-proprietari, conducători de firme care credeau în cultură... Acum m-am cumișit prin ani, mă voi dedica cărților mele câte mi-a mai hărăzit Destinul...*

Rhea Cristina: În mod inevitabil, în spațiul culturii române, numele dvs este legat de revista literară “Poesis”, pe care ați înființat-o în ianuarie 1990 și a cărei existență a durat până în februarie 2026. Ce a reprezentat “Poesis” în peisajul cultural românesc?

George Vulturescu: E greu de ...”cântărit”... Dar, în plan ”național” *Fenomenul Poesis* (numit astfel în presa anilor) a fost/ este perceput/ vizibil prin **valoarea scriitorilor prezenți**, prin energetica cu care s-au lăsat contaminați ascultându-se unul pe altul, văzându-se și cunoscându-se față către față...

Re-văd și acum imaginea grupurilor de vorbitori, intensitatea ideilor, verva care-i personaliza și le accentuau textele lecturate: fiecare avea ceva de exersat, de pus în discuție, de verificat **prin alții...** Iar scriitorii sătmăreni (talentați, dar necunoscuți – Ion Vădan, Alex. Pintescu, Radu Ulmeanu, Ion Bala, Ion Baias, Ioan Nistor, Radu Sergiu Ruba, Emil Matei și alții) și-au făcut prieteni, au avut colaborări la revistele din țară și străinătate, desigur a fost și o influență a harului acelor zile, o posibilitate de comuniune... Eu am fost doar cel care am creat, discret, ambianța, energetica ”vârtejului” contaminant... Dar... m-a costat, de multe ori eram prăbușit, însă tot ”vârtejul” mă lua pe sus și găseam soluțiile momentului... Orgoliile se topeau în flăcările textelor, extremele accentuate se apropiiau, eu însumi eram ”forjat” în acele zile miraculoase, nu le voi uita niciodată... Și, sunt sigur, generația mea nu se va repeta la aceeași flamă prea curând...

Rhea Cristina: La granița de nord-vest a țării, în Satu-Mare, unde locuiți, care a fost semnificația culturală și spirituală a revistei “Poesis” și a Festivalului cu același nume?

George Vulturescu: Am arătat mai sus: la graniță (în Capitală unii ne spun ”marginali”, ”provinciali”...) există o percepție mai intensă a fiecărui eveniment...

O revistă...”literară” este o adevărată re-naștere, erup energii noi, neștiute... Să vezi marii poeți contemporani alături de tine, să poți dialoga cu ei, să încerci să le dibuiești ”secretele” harului, înseamnă o re-poziționare a ta ca și scriitor, o ”contaminare” benefică, de valuri ale ideilor contemporane, care se ridică și te atrag în larg...

Desigur, atrag atenția, nu se pot naște, în provincie, noi canoane, nu poți lansa o mare carte, dar poți vedea/ auzi iradierea curentului general, de ”eclipsă”, dacă vrei, de erupții care își ridică vulcanii noului...

Muzidava – o cetate a spiritului românesc în inima Canadei

Un cetățean al lumii a creat ceea ce mulți dintre români nici nu s-au gândit că ar putea exista atât de departe de țară. De peste cincisprezece ani, Ion Damian dăruiește comunității românești din diaspora un spațiu în care muzica, poezia și memoria culturală se întâlnesc firesc.

Numele acestui spațiu este *Muzidava*. Născut în Banatul de vest, în Banatul istoric, și legat profund de

limba și cultura română, Ion Damian a purtat mereu în suflet această apartenență. Recunoașterea oficială a venit la 1 decembrie 2025, la Kitchener, în cadrul manifestărilor dedicate Zilei Naționale a României, când a depus jurământul de credință față de România și a primit Certificatul de Cetățenie Română din mâna consulului general al României la Toronto, Oana Gherghe. A fost un moment de mare încărcătură simbolică, o confirmare firească a unei legături trăite de multă vreme prin limbă, cultură și dăruire. Dar *Muzidava* nu este povestea unui singur om. Este o lucrare colectivă, o întâlnire de destine artistice care au ales să pună împreună talentul, timpul și dragostea pentru cultură. Grupul Muzidava îi reunește pe Aura Bălașa, Erin Roe-Niemeijer la vioară, Ion Damian, Mihaela Dragomirași, Monica Szekely, Vasile Simion Ciobanu la taragot, Tim Min la pian, Khang Le la bas și James Kennedy la trompetă. Fiecare este un membru important; fiecare aduce o culoare proprie, o nuanță distinctă, iar împreună creează mai mult decât ar putea crea separat. Tocmai această armonie dintre oameni dă forța aparte a grupului.

Aura Bălașa aduce nu doar voce și expresivitate, ci și o inteligență artistică ce se vede în construirea atmosferei, în scenete, în expresia scenică și în frumusețea costumelor. Erin Roe-Niemeijer aduce prin vioară o lumină delicată și o noblețe muzicală aparte. Mihaela Dragomirași și Monica Szekely completează prin prezența și finețea lor această țesătură artistică. Vasile Simion Ciobanu adaugă prin taragot o sonoritate profund românească, care atinge imediat memoria sufletului. Tim Min la pian, poet în trei limbi, engleză, franceză și mandarină, și traducător al poeziei lui Mihai Eminescu în limba engleză, Khang Le la bas și James Kennedy la trompetă lărgesc orizontul sonor al grupului și arată, încă o dată, că Muzidava este un spațiu viu al întâlnirii dintre culturi, unit prin respect pentru frumusețea muzicii românești. Repertoriul lor arată limpede că Muzidava nu trăiește într-un singur registru, ci poartă cultura română prin mai multe forme de expresie. De la cântece din tezaurul românesc, precum Ciuleandra, până la dansuri populare, momente dedicate Zilei Universale a Iei, poezie, muzică și scenete, grupul readuce în fața publicului o lume de tradiții și simboluri. Muzica lor păstrează ecoul vechilor șezători și al horelor din satele românești, adus astăzi în comunitatea românească din Canada. Un loc aparte îl ocupă universul eminescian. Muzidava îndrăznește să aducă pe scenă fragmente inspirate din Mihai Eminescu și să evoce

povestea lui de iubire cu Veronica Micle. Nu oricine îndrăznește să îl joace pe Eminescu. Nu oricine are curajul să atingă o astfel de prezență fără să o micșoreze. Tocmai aici se vede seriozitatea acestei lucrări artistice, în dorința de a nu ilustra simplu, ci de a crea atmosferă, emoție și reverență față de una dintre cele mai mari conștiințe ale culturii române.

Costumele sunt și ele parte esențială a acestor apariții. Uneori tradiționale, alteori de epocă, alese în funcție de piesa interpretată, ele nu înfrumusețază doar scena, ci întregesc sensul artistic al momentului și deschid o fereastră spre alt timp. Și poate una dintre imaginile cele mai grăitoare este aceasta: să trăiești în Canada, să fii român născut în Banatul de vest și să aduni în jurul tău oameni de origini diferite care învață să cânte, să joace și să simtă românește. În astfel de clipe, cultura nu mai este doar patrimoniu; devine punte vie între lumi. Și poate cel mai emoționant lucru este că tot ceea ce face acest grup se oferă gratuit. Nu pentru câștig și nu pentru promovare, ci din dragoste sinceră pentru cultură și pentru limba română. Într-o lume în care multe lucruri se măsoară în bani, Muzidava rămâne dovada că pasiunea, generozitatea și lucrarea împreună pot zidi, chiar și departe de țară, o mică cetate a spiritului românesc. Poate că acesta este adevăratul rost al unor astfel de inițiative; să ne amintească faptul că identitatea nu se pierde atunci când oamenii o trăiesc împreună.

Atunci când se cântă o melodie din tezaurul românesc, când se rostește un vers de Eminescu, când taragotul, vioara, pianul, basul, trompeta și vocile se întâlnesc în aceeași emoție sau când un costum de epocă readuce pe scenă o lume de demult, nu asistăm doar la un moment artistic. Asistăm la o continuitate. Iar într-un oraș canadian, într-o sală unde se aud voci din mai multe

colțuri ale lumii, cultura română își găsește încă o dată locul firesc. Nu ca amintire.Ci ca prezență vie. Acolo unde există oameni care o iubesc și o dăruiesc mai departe, România nu este niciodată departe. În cele ce urmează, câțiva dintre membrii Muzidava vorbesc despre începuturi, rădăcini, muzică, teatru, apartenență și acea patrie lăuntrică pe care nimeni nu o poate lua unui om.

Carmen Oltean - *Ați pornit din Banatul de vest și ați ajuns să adunați în Canada oameni în jurul cântecului, al poeziei și al culturii române.*

Când ați simțit pentru prima dată că această chemare ar putea lua chipul unei lucrări numite Muzidava?

Ion Damian - *Muzidava* a apărut din necesitate. Orchestra Mărțișor a liceului WCI avea trei soliste vocale, Lorna, Adriana și Sasha, două românce și o rusoaică. Când ele au absolvit, aveam nevoie de voci care să vorbească româna. Așa am început Muzidava, în primii ani doar ca grup vocal care să cânte cu orchestra. Apoi, când m-am pensionat, Mărțișor a dispărut, dar l-am luat cu mine pe Tim Min, pianist și poet în trei limbi, engleză, franceză și mandarină, și cel mai bun traducător al lui Eminescu în limba engleză, părerea mea. Cu ajutorul prof. Simion Ciobanu la taragot am făcut un mic taraf. Cu timpul am mai recrutat și alți instrumentiști și soliști vocali. Numele Muzidava s-a impus singur. Muzica pe care o interpretăm are rădăcini adânci; unele cântece sunt cunoscute de o sută sau chiar două sute de ani. Ciuleandra, pe care ați menționat-o, probabil vine de mult mai departe, cum ar fi, de exemplu, și dansul Călușul.

Carmen Oltean - *Pentru unii, muzica este interpretare; pentru alții, ea devine o cale de a păstra vie memoria unui neam. În ce fel simțiți că s-a așezat muzica în destinul dumneavoastră?*

Ion Damian - Pentru mine este unicul fel de a mă exprima, o legătură cu părinții, moșii și strămoșii mei. Eu n-am făcut nicio zi de școală în limba română, dar am devenit membru al orchestrei „Lyra” din Torac încă fiind tânăr adolescent. Orchestra care în câțiva ani va sărbători 100 de ani de activitate și care a fost decorată de președintele Băsescu.

Carmen Oltean - *La 1 decembrie 2025, în*

mijlocul comunității, ați depus jurământul și ați primit cetățenia română. Ce a însemnat acea clipă pentru sufletul dumneavoastră, după atâția ani în care ați slujit cultura română prin faptă și dăruire?

Ion Damian - În viață am avut multe momente care vor rămâne cu mine pentru totdeauna. Concerte cu Lyra, cu corul Koca Kolarov, declarat tezaur nematerial UNESCO, momente de neuitat petrecute cu Maestro Lucian Petrovici, întâlnirea la Chișinău cu Maestro Botgros și multe altele. Dar două momente sunt cu mult mai presus decât toate celelalte împreună; nașterea fiicei mele și jurământul de cetățenie.

Carmen Oltean - *Muzidava* reunește cântec, poezie, joc scenic, port tradițional și costume de epocă. Când priviți tot ceea ce ați zidit, ce simțiți că ați dorit cel mai mult să salvați și să dăruiați mai departe?

Ion Damian - De salvat nu se salvează decât amintirile. Atât contează. Marele dirijor Sergiu Celibidache a refuzat să înregistreze. Eu cred că înțeleg de ce. Doar emoțiile pe care le simțim și sperăm că le transmitem celor care ne ascultă contează. La jurământ a fost prezentă și fiica mea. Emoția pe care ea a simțit-o atunci nu are preț. Când Tim Min compune muzică și folosește Ciuleandra ca una dintre teme, asta înseamnă că mi-am făcut datoria.

Carmen Oltean - Ați avut curajul de a aduce pe scenă și fragmente inspirate din universul eminescian, lucru pe care nu oricine îl îndrăznește. Ce înseamnă pentru dumneavoastră apropierea artistică de Eminescu?

Ion Damian - Pentru mine Eminescu este mult mai mult decât un poet. Activitatea lui publicistică și politică a fost mult mai importantă decât orice poezie. Știu că nu este politic corect, dar fără el România nu exista. Iar noi, cei născuți peste hotare, în Serbia, Grecia, Bulgaria, Ucraina,

Ungaria etc., de mult nu am mai fi fost români.

Carmen Oltean - *Să trăiești în Canada, să fii român născut în Banatul de vest și să îi învățați pe alții să cânte românește este o imagine cu adâncă forță simbolică. Ce ați înțeles despre felul în care muzica poate uni lumi diferite?*

Ion Damian - Cultura este un termen mult prea larg pentru ceea ce fac eu. Muzica este patria mea, și mai ales muzica românească și muzica din

Balcani. Este o limbă universală care, chiar dacă nu o știți, o înțelegeți. Acesta este motivul pentru care membrii orchestrei Mărțișor au fost și chinezi, și coreeni, și ruși, și lituanieni. Sârbii au un proverb: „Ko peva zlo ne misli”.

Cine cântă nu gândește rău. Marea parte din muzica tuturor popoarelor lumii exprimă dragoste și sentimente nobile. Mozart poate, mai mult decât oricine, ne-a apropiat de divinitate. Știați că grecii antici au învățat muzica de la strămoșii noștri? Orfeu, tracul, a adus muzica în Grecia antică. Muzica românească este dintre toate cea mai aproape de a fi divină. Naiul lui Maestro Zamfir, și prin el muzica românească, o înțelege toată lumea. Eu doar am profitat de acest dar și l-am împărțit cu elevii mei.

Tim Min

Carmen Oltean - *Ați fost alături de Muzidava încă de la începuturile sale și rămâneți una dintre vocile esențiale ale acestui grup. Cum ați trăit creșterea acestei călătorii artistice, de la primii pași până la ceea ce a devenit astăzi?*

Tim Min - În toamna anului 2011, când eram elev în primul an de liceu, eram student în clasa de tehnologie a domnului Damian. El m-a invitat să mă alătur ansamblului său de muzică populară românească, Mărțișor, ca pianist. La acel moment eram cel mai tânăr membru al grupului, aveam foarte puțină experiență în improvizație și nu găseam prea multă bucurie în muzică dincolo de dorința de a impresiona și de a mă gândi cum aș putea adăuga diplomele și realizările mele într-o viitoare aplicație la universitate. Foarte repede însă am început să privesc muzica într-un mod cu totul nou, trecând de la partitura scrisă la tradiția vie și la contextul social în care muzica există. La început am adus și câțiva prieteni în ansamblu, însă până la sfârșitul liceului toți renunțaseră.

Chiar dacă inițial nu eram la fel de pregătit muzical ca mulți dintre prietenii pe care i-am invitat să cânte alături de mine, am ajuns să fiu singurul dintre ei care a ales să studieze muzica la universitate.

Când am început în Mărțișor eram un amator care urma exemplul celorlalți din ansamblu. Până în momentul în care domnul Damian a început Muzidava, devenisem deja un muzician experimentat, cu o voce artistică proprie. La fel ca mulți, poate chiar ca majoritatea foștilor membri ai ansamblurilor muzicale ale domnului Damian, nu sunt român prin sânge sau prin educație. Nu m-am născut în cultura română și încă nu vorbesc niciun cuvânt românește. Totuși am fost adoptat în tradiția muzicală personală a domnului Damian, prin care am avut onoarea de a cânta muzică alături de români, dar și de alți pasionați neromâni, și de a cânta pentru comunități românești. În timp s-a dezvoltat un fel de „fluență interioară”, iar în anii în care am cântat împreună am ajuns să formăm un fel de dialect muzical propriu, modelat și de influențele mele personale; ca pianist format într-un conservator, ca cetățean canadian naturalizat născut în China și ca un teoretician pasionat, chiar dacă mai degrabă autodidact, al artei și creativității. Deși Muzidava nu poate fi considerată reprezentativă pentru întreaga cultură și muzică românească, este acea parte a culturii române pe care se regăsesc și amprentele mele, și comunitatea alături de care am mâncat mulți mititei și am băut multă țuică de prune. La un mare eveniment aniversar al ansamblului Mărțișor am ținut un scurt discurs în care am comparat grupul cu corabia lui Tezeu, ale cărei piese au fost înlocuite una câte una până când niciuna dintre piesele originale nu a mai rămas. Întrebarea ridicată de acest experiment de gândire este: care este esența corabiei? Nu mai țin minte exact cum am răspuns atunci acestei întrebări. Astăzi însă, când mă gândesc la Muzidava, văd esența ei în prietenia caldă a lui Ion Damian însuși. Nu pot separa profesorul din anii adolescenței mele, mentorul din anii douăzeci ai vieții mele și prietenul muzician de astăzi. Acest grup s-a adunat prin forța voinței sale și continuă să existe prin pasiunea și inițiativa lui. De-a lungul anilor, componența

s-a schimbat, iar noi ne-am schimbat odată cu ea. Un lucru însă nu s-a schimbat niciodată: chiar și după mai bine de un deceniu de la terminarea liceului, eu încă îi spun lui Ion „Mr. Damian”. Și cred că așa va rămâne. Este pur și simplu un reflex format în timp.

Carmen Oltean - *Sunteți poet în trei limbi și traducător al poeziei lui Mihai Eminescu în limba engleză. Ce a însemnat pentru dumneavoastră întâlnirea cu Eminescu și cum se regăsește această experiență în muzica pe care o creați alături de Muzidava?*

Tim Min - Recunosc că nu sunt atât de familiarizat cu opera lui Mihai Eminescu pe cât ar trebui să fiu, având în vedere că am tradus unele dintre poeziile sale. Totuși, cântând muzică românească

alături de Muzidava și urmând studii de pian și poezie, am ajuns să simt ceva din inima vie care stă în spatele oricărei poezii. Pentru mine, limba română este o enigmă, aproape ca o limbă liturgică pe care o aud doar într-un context restrâns. Având în vedere etimologia ei în mare parte latină, am adesea impresia că aproape înțeleg, doar pentru a fi derutat o silabă mai târziu. Poezia lui Mihai Eminescu, la fel ca cea mai mare parte a poeziei de dinaintea modei secolului trecut de a se desprinde de tiparele tradiționale, este

scrisă în vers măsurat. Deși nu pretind că sunt un expert în prozodia românească, observ multe asemănări metrice între poezia lui și cea a poetului american Robert Frost. Deși pulsația de bază este fermă, folosirea exactă a picioarelor metrice este mai liberă, ceea ce dă o senzație de spontaneitate în ciuda organizării deliberate a timpului și spațiului. Tocmai această libertate în interiorul constrângerii este ceea ce urmăresc și eu în muzica pe care o creez. De asemenea, acest element al poeziei este cel care îmi face cea mai mare plăcere atunci când încerc să traduc, fiind adesea necesară o mare libertate la nivelul fiecărui cuvânt pentru a reimagina curgerea textului. Poezia are și elemente structurale care se potrivesc foarte bine cu muzica, mai ales cu muzica populară care își repetă de multe ori cele mai frumoase motive. Uneori am folosit versuri românești tipărite drept singura mea „partitură”, cu doar câteva simboluri de acorduri notate pe alocuri. Am făcut acest lucru recent în timpul unor spectacole dedicate lui Eminescu. În timp ce privirea mea parcurge o limbă pe care nu o pot citi, potrivit rândurile scrise cu frazele muzicale, imaginația mea ajunge la un fel de acord fără cuvinte cu Eminescu, unul despre care sper că el însuși ar fi zâmbit.

Carmen Oltean - *Ion Damian a menționat că unele dintre compozițiile dumneavoastră folosesc teme din tradiția muzicală românească, precum „Ciuleandra”. Ce v-a atras la această muzică și cum influențează patrimoniul muzical românesc propria dumneavoastră creație?*

Tim Min - Muzicienii clasici sunt obișnuiți să cânte muzică scrisă de compozitori care vorbeau limbi pe care noi nu le înțelegem, care au trăit în locuri pe care nu le-am văzut niciodată și care au trăit momente istorice pe care noi le rezumăm astăzi în notele de subsol ale manualelor. Chiar dacă teatrul muzical domina epoca clasică și sentimentele naționaliste au crescut în perioada romantică, a existat întotdeauna un ideal tăcut al muzicii absolute, al unei frumuseți muzicale care există dincolo de poveste și context. Lași deoparte muzica și auzi Muzica. Acest ideal este cel care a permis existența unei mari linii continue de la cântările gregoriene până la marile capodopere tonale târzii. Atunci când mă apropii de muzica românească, o fac căutând ceea ce este particular, pentru ca prin aceasta să ajung la ceea ce este universal. Toată muzica are farmecul ei special, dar totalitatea frumuseții, pe care eu o văd ca o reflectare a singurului Dumnezeu adevărat, este simplă și unică. Mai ales având în vedere vâlul care încă există între mine și cultura română, privesc adesea ca un călător care își notează impresiile într-un jurnal de călătorie. Este posibil ca impresiile

mele despre muzica românească, privite dintr-un unghi nativ, să nu atingă cu adevărat esența sau să transforme unele trăsături într-un fel de pastișă. Am simțit și eu acest lucru atunci când oameni care nu sunt chinezi sau canadieni se apropie de culturile „mele”. Totuși sper că entuziasmul meu, ca al unui călător venit dintr-o țară îndepărtată, va scuza felul în care mă entuziasmez uneori prea mult în fața unor locuri sau descoperiri neașteptate. Dacă uneori mă bucur puțin prea tare la festivalul local, vă rog să înțelegeți asta ca pe euforia unui student aflat în vacanță.

Aura Bălașa :

Carmen Oltean - *În tot ceea ce aduceți pe scenă se simt nu doar vocea și expresivitatea, ci și o inteligență artistică aparte, care leagă muzica, teatrul și expresia vizuală într-un tot unitar. Cum a început ideea de a prezenta o scenetă în cadrul Muzidava, nu doar muzică vocală, cu chitară, orchestră sau pian?*

Aura Bălașa - În seara de 7 ianuarie 2019, profesorul Ion Damian, care era partenerul meu de dansuri tradiționale la ARTA, a venit la mine acasă, fiind Sfântul Ion, ca și soțul meu, și l-am întrebat la masă: „Ce facem de ziua lui Eminescu?”, care era planificată în doar cinci zile, chiar de ziua lui, la biserica Sf. Petru și Pavel din Kitchener. În program erau citirea sau recitarea unor poezii de Eminescu și câteva cântece pe versurile poetului. I-am spus că vreau să introducem și un număr de teatru, pentru că Eminescu a iubit teatrul, activând în tinerețe ca sufleur și actor ocazional în trupele Fanny Tardini – Iorgu Caragiale, dezvoltându-și pasiunea pentru scenă înainte de a deveni poet. Ziua următoare i-am prezentat textul scris de mine și detaliile de regie, scenografie și costume ale scenetei „Dulcea mea doamnă, Eminul meu iubit”. Machiajele fac minuni, așa că nu avea de ce să se teamă că îi voi colora cu creion negru dermatograf perciunii, îi voi lipi mustața neagră și îi voi acoperi capul cu joben. Pentru mine aveam deja în dulap o rochie de tafta bleumarin și o pălărie cu voaletă albastră, ca o Veronica Micle veritabilă. Am repetat asiduu și prima scenetă a fost un succes. Duminica următoare ne-am prezentat cu aceeași scenetă la Festivalul Eminescu, la sala Banatul din Kitchener, director fiind Părintele și poetul Dumitru Ichim. De fapt, zeița Thalia a fost prezentă în viața mea de când sunt copil, având în ADN teatrul, moștenire de la tatăl meu care, fiind coleg și prieten la Colegiul „Carol

I” din Craiova cu Amza Pellea, s-a pregătit împreună cu el și a dat examen la IATC București. Mi-a plăcut de mică să cânt și apoi am studiat trei ani chitara clasică, teoria muzicii și a solfegiului și muzica clasică la Școala Populară de Artă din Craiova. Am urmat drumul ingineriei mecanice, dar arta spectacolului mă inspiră cel mai mult. Aici îmi pot arăta inovația și creația, mă pot dezvolta personal prin teatru. Pe scenă simți emoția spectatorilor conectată cu emoția transmisă de noi. Pentru acest schimb de energie,

pentru acest val de emoții puternic, visez la noua poveste pe care o voi scrie. Și atunci vizualizez scene întregi care se derulează în fața mea, cu personajele și dinamica dintre ele, replicile, costumele de epocă, bucăți de muzică în contextul scenei. Când se sting luminile, artiștii intră pe scenă și, încetul cu încetul, facem parte cu toții din acel spectacol.

Carmen Oltean - *În momentele inspirate din Eminescu și Veronica Micle, dar și în celelalte scenete ale grupului, se vede o grijă rară pentru atmosferă, pentru gest, pentru nuanță. Cum construți această lume interioară care trece din inimă în scenă?*

Aura Bălașa - Legând poezia cu muzica, dialogurile din scenete și mișcarea scenică, costumele care se potrivesc pentru epoca respectivă, ajung prin multe încercări și retușuri la o formă finală care să transmită emoție și publicul să plece acasă mai bogat sufletește decât a venit, iar la evenimentele următoare să ne aștepte curioși noua scenetă. Momentele inspirate de Eminescu și Veronica Micle sunt cele mai așteptate. Deja am intrat în pielea personajelor și trecem emoția prin filtrul nostru. Este ca o reîncarnare, este o energie care crește cu fiecare repetiție, ideea de început prinde contur, șlefuiim ca un diamant fiecare gest, inflexiune în voce, nuanță, atitudine. Cărămidă cu cărămidă construim această lume interioară care trece din inimă în scenă. În sceneta „Ea Luna, El Luceafăr” am vorbit să se închidă toate luminile din sală. Era o liniște; publicul își ținea respirația și deodată pe tavanul sălii se proiecta un cer plin de stele și o lună luminoasă. Din spatele scenei intrau Veronica și Eminescu, el ținând în mână un felinar aprins. Se plimbau și admirau stelele și luna pe muzica de fundal, sonata lui Schubert. În sceneta „De mână cu domnul Eminescu”, Veronica și Eminescu erau la Muzeul de Artă din Viena, admirând tablouri ale pictorilor celebri din acea vreme. Din nou, prin valsurile vieneze ale lui Strauss, prin costume, poezie și dialoguri, am creat o atmosferă în care am luat și publicul să trăiască împreună cu noi emoțiile personajelor. În sceneta „Anotimpurile în poezia lui Eminescu” am legat „Anotimpurile” lui Vivaldi de poeziile lui Eminescu și, din nou, spectatorii au simțit iarna prin muzică și versuri, apoi venirea primăverii, căldura verii și bogăția toamnei. Grupul Muzidava este o resursă de inspirație și unitate, iar teatrul ajută la păstrarea moștenirii culturale. Sunt îndrăgostită de frumusețea teatrului și am văzut ce pot construi cu imaginația, finețea și viziunea mea de ansamblu.

Carmen Oltean - *Costumele, mai ales cele de epocă, dau aparițiilor grupului noblețe, adevăr și adâncime. Ce înseamnă pentru dumneavoastră costumul în nașterea unui personaj sau a unei stări scenice?*

Aura Bălașa - *Inspirația pentru costumele personajelor pornește în fiecare an diferit; de la un material de tafta care îmi place când îl ating și mă gândesc că „face ape” pe scenă în lumina reflectoarelor, de la o blană pe care o accesorizez cu o rochie lungă cu trenă, alta cu multe volane sau înflorată și cu crinolină largă pe dedesubt, de la o pălărie pe care am văzut-o în vitrina unui magazin, de la niște mănuși lungi de bal, la niște pantofiori de satin asortați cu un săculeț mic de catifea sau o gentuță cusută cu paiete și un evantai cu pene, de la mărgelile, perle sau alte bijuterii prețioase care transmit o energie când le port și îmi spun povestea lor. Două camere la etaj din casa mea sunt pline cu recuzită ca la teatru, umerase învelite în plastic alb peste toalete de la fiecare scenetă pe care am jucat-o, lăzi mari de plastic cu pălării și fascinatoare de toate dimensiunile, eșarfe, mănuși, genți, pantofi, rochii vintage pe care le-am purtat și altele care sunt în curs de transformare, pentru că nu contează mărimea lor; dacă îmi plac, le modific, le tai, le strâmtez, le pun un clin sau o bucată de dantelă și le lărgesc, le cos la mașina de cusut ca să arate frumos.*

Frumusețea este în ochiul privitorului și, dacă mie îmi bucură privirea, atunci așa aleg să le stilizez. Pentru personajele masculine vorbim de alte umerase cu haine și accesorii; frac, joben, mustăți, perucă, vestă cu ceas la buzunar, papioane de diferite culori, fular de mătase bărbătesc, sacou alb cu floare la butonieră, pălărie albă de vară, neagră de fetru, gri cu bordură, brâuri de mătase pentru tuxedo, batiste de mătase pentru buzunar.

Carmen Oltean - Atunci când cântați sau jucați într-un cadru românesc, departe de țară, ce simțiți că se întâmplă cu sufletul publicului?

Aura Bălașa - Pentru scenetele cu Regina Maria și Regele Ferdinand am citit și studiat în amănunt jurnalul Reginei, date despre coroană și costumele tradiționale purtate, pentru a mă apropia cât mai mult de adevărul istoric. Nu sunt bijutier, dar am cumpărat o pălărie roșie, i-am tăiat borurile, am cumpărat pietricele colorate, un lanț auriu la metru, am decupat un model liniar de coroană și, cu pistolul de lipit și cleștele, am încercat să mă apropiez de forma bizantină a coroanei Reginei Maria. Regelui Ferdinand i-am cumpărat frac, i-am spus să nu se bărbierească trei luni ca să pot să-i fac „cioc” cum avea Nando. Când a început Imnul Regal și ușile duble din mijlocul sălii mari de la Banatul s-au deschis, toată sala s-a ridicat în picioare. Era o energie și o emoție scânteietoare. Am călcat pe scenă și simțeam că plutesc, atingeam cerul cu mâna, eram în al nouălea cer. Am muncit mult, dar am văzut lumina de la capătul tunelului și, ca o mașină care merge în noapte, mă bucuram de fiecare metru parcurs, de ideile noi care îmi veneau în minte, să completez tabloul până la cele mai mici detalii.

Jucat de *Ion Damian*, Eminescu, din nu le mai știu numărul scenetelor concepute de mine pentru Festivalul Eminescu de la Kitchener 2019, 2020, 2023, 2024, 2025, 2026, pentru Săptămâna Culturii de la Câmpul Românesc, Hamilton, 2022, 2023, sau Ziua Culturii Naționale, Toronto, sub egida Consulatului Român Toronto și Ziarul Observatorul, ori Brâncuși, în sceneta scrisă de mine „Poveste de Dragobete; Constantin Brâncuși – Maria Tănase”, Fărâmiță Lambru, în sceneta „Maria Tănase – Pasărea Măiastră a muzicii populare românești”, Regele Ferdinand în „Nando & Mary”, invitație în sufrageria regală, Regele Ferdinand în „Țara mea de glorie, țara mea de dor”, Ziua României la sala Banatul, Kitchener, 1 Decembrie 2023, un cioban la Ziua României 2024 la Primăria Kitchener, ori în „Pe aici nu se trece”, sceneta de Ziua României la Kitchener, 2025, toate acestea au adus publicul aproape de personaje și de emoția lor. Publicul vine să ne vadă mai puțin pentru a analiza cu mintea și mai mult pentru a simți cu inima. Când luminile se sting, când muzica începe, când costumele, gestul și vocea se întâlnesc, spectatorii intră cu noi în poveste. Și cred că pleacă acasă mai bogați sufletește decât au venit. Mulțumesc, Aura Bălașa

Mihaela Dragomirași :

Carmen Oltean – *Ce înseamnă pentru dumneavoastră să duceți mai departe cântecul și simțirea românească într-o comunitate aflată departe de țară?*

Mihaela Dragomirași - Cărările și legăturile muzicii le-am început ca soprană în Corul Academic Eufonia al Filarmonicii „Ion Dumitrescu” din Râmnicu-Vâlcea și le-am continuat la începuturile mele în Canada, în cadrul Corului Filarmonicii din Kitchener-Waterloo. Deci am început cu muzica clasică, nicidecum cu muzica tradițională românească, cu romanețe sau cântece patriotice. Întâmplarea fericită a făcut ca, la o paradă a portului popular românesc din Kitchener, să-l întâlnesc pe domnul Ion Damian, care avea un grup de instrumentiști, însă căuta și soliști vocali. Începând de atunci, din anul 2012, drumul meu pe calea muzicii a

continuat cu „Mărțișorul” și apoi, până în ziua de astăzi, cu grupul „Muzidava”. Chiar am fost întrebată, la un moment dat, de domnul Damian dacă sunt de acord cu denumirea „Muzidava”. De-a lungul anilor am participat la numeroase evenimente culturale în comunitatea românească și la diferite festivaluri multiculturale din Kitchener, Guelph și Stratford. În primul rând, trăiesc și trec prin filtrul meu orice moment pe care îl am de susținut, ca apoi să transmit emoție, astfel încât mesajul cântecelor sau al oricărui moment de pe scenă să ajungă în inima și mintea ascultătorilor. Întotdeauna caut autenticul românesc.

Strămoșii mei au fost rapsozi populari vestiți ai comunei unde au locuit și cred că acum, prin mine, am menirea și datoria de a transmite mai departe ceea ce ei au început acolo și, cu atât mai mult, la mii de kilometri depărtare de glia strămoșească. Aici, în Canada, am descoperit doina, acest gen popular care este în Patrimoniul Cultural UNESCO și care ne reprezintă cel mai mult pe noi ca popor. Întotdeauna încerc să descopăr și să învăț o doină pentru evenimentul la care particip. În ele, rapsozii populari au pus toate trăirile lor, ale vieții lor, dar cu cuvinte de o mare sensibilitate și inteligență nativă. Sunt multe clipe când lăcrimez numai la auzul acestor doine. Ascultați numai „Doina Gorjului” a Mariei Tănase și „Doina oltenească” a Mariei Lătărețu și, probabil, îmi veți da dreptate. Cred că fiecare moment al grupului „Muzidava” reiterează apartenența mea și a noastră ca popor. Fie că avem un moment cu cântece patriotice de Ziua Națională, fie când avem o scenetă de Ziua lui Mihai Eminescu, în care momentele poetice sunt îngemănate cu cele ale romanțelor, sau când participăm cu cântece populare românești la Ziua Iei, de exemplu, unde încercăm să scoatem în evidență, pe lângă cântece tradiționale, și portul popular al zonelor noastre de proveniență. La fiecare participare a mea și a noastră au fost mulți oameni care ne-au mulțumit pentru ceea ce facem și chiar am văzut multă fericire care se citea pe fețele dumnealor. Prin momentele noastre artistice le-am adus România mai aproape. Simt o mare onoare și am o mare

trăire sufletească să fac parte din acest grup condus de domnul Ion Damian, care promovează și păstrează valorile, tradițiile și continuitatea românească în Canada, țara noastră adoptivă.

Monica Szekely :

Carmen Oltean - *Dintre toate momentele trăite cu Muzidava, există unul care a rămas pentru dumneavoastră ca o lumină aparte?*

Monica Szekely - Cu siguranță, da. Și nu unul, ci chiar mai multe. Dar dacă ar fi să aleg doar unul, acela ar fi momentul în care i s-a acordat Certificatul de Cetățenie Română domnului Ion Damian. A fost atâta încărcătură emoțională în fiecare act artistic și în vocea fiecărui membru al Muzidavei, cum rar mi-a fost dat să văd. Ce mândrie să avem printre noi astfel de oameni, care

nu lasă cultura română să rămână doar amintire, ci o transformă în prezență vie, în emoție împărtășită, în frumusețe dăruită mai departe. Prin Muzidava, România nu se află doar în cântec, în costum, în poezie sau în scenetă, ci în inimile celor care o poartă cu demnitate și har, oriunde s-ar afla. Iar aceasta este, poate, una dintre cele mai frumoase biruințe ale spiritului românesc; să rămână viu, luminos și adunător de suflete chiar și la mii de kilometri de țară. Să îi avem printre noi este o bucurie, o onoare și o binecuvântare.

Carmen Oltean

Victoria Day: două ritmuri, aceeași inimă

De Victoria Day, Canada își amintește propria istorie, iar noi, cei veniți de departe, ne privim și noi drumul până aici. Nu este pentru mine doar o zi liberă în calendar, nici doar un semn al primăverii târzii care se deschide spre vară. Este una dintre acele sărbători prin care Canada își cinstește memoria, continuitatea și felul ei de a rămâne fidelă propriilor simboluri. Pentru cei născuți aici, poate este o zi firească, așezată în ritmul țării. Pentru noi, cei veniți din alte părți ale lumii, ea capătă încă un înțeles. Ne amintește că o țară nu este făcută doar din granițe, orașe, drumuri și instituții, ci și din memoria pe care o păstrează, din respectul față de ceea ce a fost și din oamenii care aleg, zi după zi, să o locuiască, să o slujească și să o îmbogățească prin propria lor viață.

Poate tocmai de aceea, într-o asemenea zi, inima imigrantului bate mai adânc. Pentru că vede în Canada nu doar locul în care a ajuns, ci țara care i-a deschis o poartă. Țara care i-a dat un drum nou, o casă, muncă, siguranță, libertatea de a-și crește copiii și curajul de a se reclădi. Iar în același timp, dincolo de această poartă deschisă, rămâne mereu țara dintâi, cu limba ei, cu părinții, cu mormintele, cu pâinea, cu doinele, cu teiul eminescian și cu tot ceea ce nu poate fi strămutat niciodată cu totul din suflet. După aproape douăzeci și cinci de ani de Canada, simt că timpul a zburat ca o pasăre cu două aripi; una românească, cealaltă canadiană. Cu una am plecat din țara în care mi s-a format sufletul, cu cealaltă am învățat să zbor într-o lume nouă. Între aceste două aripi nu s-a născut o ruptură, ci o alcătuire mai bogată, mai dureroasă uneori, dar și mai adâncă.

Nu am încetat să fiu româncă pentru că am devenit canadiană. Nu am abandonat o lume ca să o primesc pe cealaltă. Am învățat, cu timpul, că unele vieți nu se trăiesc într-o singură limbă, într-o singură memorie, într-o singură geografie a inimii. Trăim în Canada cu rădăcini românești. Ne creștem copiii între două limbi, două memorii, două feluri de a spune acasă. Ne hrănim sufletul din două seve; din țara arțarului care ne-a primit și din țara teiului eminescian care ne-a născut. Fluturăm două steaguri cu recunoștință. Unul ne amintește de începuturi, celălalt de drumul pe care am avut curajul să-l facem. Unul păstrează în noi copilăria, glasul mamei, pământul natal, biserica, școala, satul, orașul de unde am plecat. Celălalt poartă anii în care am muncit, am crescut copii, am învățat o altă limbă, am căzut și ne-am ridicat într-o țară care ne-a dat spațiu să devenim. Viața de imigrant nu este doar povestea unei mutări de pe un continent pe altul. Este o lucrare adâncă de rezistență, adaptare, sacrificiu și dragoste. Pleci pentru o viață mai bună, dar nu pleci niciodată cu mâinile goale. Duci cu tine limba, părinții, copilăria, pâinea, rugăciunea, felul tău de a simți lumea. Duci și dorul celor rămași acasă, grija pentru ei, nevoia de a-i ajuta, de a le arăta că

distanța nu înseamnă uitare. Duci în tine o țară întregă, chiar dacă la frontieră nu se vede decât o valiză. Canada ne-a primit în felul ei larg, cu ierni grele, cu orașe întinse, cu reguli noi, cu o altă rânduială a vieții. Nu a fost mereu ușor. Nicio țară adoptivă nu devine acasă dintr-o dată. Acasă se învață încet, prin muncă, prin oboseală, prin facturi plătite, prin copii duși la școală, prin drumuri lungi, prin seri în care îți este dor de tot ce ai lăsat și totuși mergi mai departe. Dar, cu timpul, Canada a devenit locul în care am prins rădăcini noi, fără să le smulgem pe cele vechi.

Există o mândrie tăcută în felul în care imigrantul contribuie la țara care l-a primit. Nu toți o fac prin gesturi mari, vizibile, în văzul tuturor. Unii o fac prin munca lor zilnică. Alții prin copii crescuți frumos. Alții prin meserii făcute cu seriozitate, prin afaceri mici, prin grija față de comunitate, prin voluntariat, prin artă, prin muzică, prin cărți, prin limba română dusă mai departe în comunitate. Fiecare contribuție pare uneori invizibilă, dar ea există. O țară se zidește și din astfel de lucruri discrete, nevăzute, dar temeinice. Noi, românii din Canada, nu am venit doar să primim. Am venit cu multe daruri. Am adus cu noi hărnicie, memorie, sensibilitate, credință, cultură, gustul pâinii de acasă, felul nostru de a ne aduna în jurul unei mese, al unei

cărți, al unui cântec, al unei biserici, al unei sărbători. Am adus dorul, dar nu ca povară fără rod, ci ca pe o putere care ne-a ținut vii și ne-a ajutat să nu uităm cine suntem. Am altoit copacul ancestral cu ramuri noi, cu experiențe, limbi, întâlniri și feluri diferite de a înțelege omul și viața. De Victoria Day, gândul meu merge cu recunoștință spre Canada. Spre țara care ne-a primit și ne-a dat posibilitatea să creștem în siguranță. Spre locul în care am muncit, am învățat, am suferit, am iubit, am scris și am devenit un alt chip al meu, fără să îl pierd pe cel dintâi. Dar în aceeași inimă, în același ceas, pulsează mereu România.

Țara din care am plecat, dar care nu a plecat niciodată din mine. Poate că aceasta este frumusețea vieții între două lumi; nu încetăm să fim ai țării din care venim și nici nu rămânem străini țării care ne primește. Ne bate inima în două ritmuri, dar nu se frânge. Dimpotrivă, învață să iubească mai larg. Din această trăire s-a născut și poezia mea „Două țarmuri, aceeași mare”, ca o mărturisire a ființei care nu vrea să aleagă între două lumi, fiindcă le poartă pe amândouă în inimă.

Două țărături, aceeași mare

Mă nasc de două ori în fiecare dimineață,
o limbă mă strigă în vis, alta mă trezește.
Două ritmuri îmi bat în tâmpile,
două voci îmi cos tăcerea pe margini.

Într-o limbă plouă cu dor,
în cealaltă, dorul e vânt ce mă poartă mai departe.
Într-una, casa e acolo unde s-a născut copilăria,
în cealaltă, acasă e acolo unde pașii ating cărările.

Cuvintele curg între ele ca două râuri
ce se întâlnesc în aceeași mare.
Uneori, mă scufund într-una
și ies la suprafață în cealaltă,
aceeași, dar altfel.

Într-o limbă iubesc ca o flacăra,
în cealaltă, iubirea mea e lumină lină.
Într-una, tăcerea e grea, ca un munte nins,
în cealaltă, e doar o foaie albă, așteptând să fie scrisă.

Sunt două maluri ale aceleiași fiițe,
două aripi ale aceleiași păsări.
Oricare mi-ar lipsi,
m-aș prăbuși în absență.

Poate că, în fond, aceasta este una dintre marile lecții ale diasporei. Nu suntem nevoiți să alegem între ceea ce am fost și ceea ce am devenit. Putem să le valorificăm, să le facem să rodească împreună, să nu lăsăm niciuna să o anuleze pe cealaltă. Canada ne-a învățat să mergem mai departe. România ne-a învățat să simțim adânc. Canada ne-a dat drumuri noi. România ne-a dat rădăcina. Canada ne-a dat spațiu de devenire. România ne-a dat limba în care sufletul nostru a rostit prima oară iubirea, durerea, rugăciunea și dorul.

De aceea, într-o zi ca Victoria Day, nu simt doar sărbătoarea unei țări adoptive, ci și o chemare la recunoștință. Pentru Canada, care ne-a primit. Pentru România, care ne-a născut. Pentru toate drumurile dintre ele. Pentru toate sacrificiile care nu se văd. Pentru toți cei care au plecat cu lacrimi în ochi și au muncit ani la rând ca să poată spune, într-o zi, că au două țări în inimă și niciuna nu o șterge pe cealaltă. Așa trăim noi, cei care am trecut marea.

Cu două steaguri în memorie, cu două limbi în sânge, cu două feluri de a numi acasă. Și poate tocmai această dublă apartenență nu ne face mai puțini, ci mai încăpători. Mai largi în iubire. Mai atenți la libertate. Mai recunoscători pentru locul în care putem fi, munci, crea și dăru. De Victoria Day, inima mea spune mulțumesc Canadei. Iar în același timp, în limba română, îi răspunde dorul.

Cristina Carmen Oltean, Toronto, mai 2026

Trezvie

Sunt clipe în care viața ne arată, cu o limpezime aproape dureroasă, cât de ușor ne putem pierde măsura. Nu prin gesturi mari, nu prin răutăți strigătoare, ci prin acele mici alunecări ale sufletului în care ajungem să ne credem îndreptățiți să judecăm, să pătrundem, să corectăm, să iertăm de sus, ca și cum am ști cu adevărat ce se petrece în celălalt.

Poate de aceea smerenia mi se pare una dintre cele mai rare forme de noblețe. Nu smerenia rostită, nu cea arătată în gesturi învățate, ci cea așezare lăuntrică prin care omul înțelege că nu este stăpân peste taina nimănui. Că sufletul celuilalt nu este un loc public. Că apropierea cere măsură, iar iubirea, dacă nu are sfială, poate deveni intruziune. De aici începe, cred, trezvia: din această luare-aminte fină asupra felului în care atingem omul de lângă noi.

Poate una dintre cele mai subtile rătăcirii ale noastre începe tocmai aici: în clipa în care, fără să ne dăm seama, ne așezăm puțin mai sus decât celălalt. Îl judecăm, îl măsurăm, îl iertăm, îl corectăm, îl privim

de parcă am ști mai bine decât el ce trebuia să fie, ce trebuia să facă, ce trebuia să înțeleagă. Și, uneori, toate acestea poartă nume nobile: grijă, adevăr, luciditate, iertare. Dar, în profunzime, dacă nu suntem atenți, poate rămâne acolo o formă lucioasă de mândrie.

Ce ne orbește atât de mult încât ajungem să ne credem biruitori într-o viață atât de fragilă, atât de trecătoare, atât de împrumutată? Ce ne face să uităm că suntem, fiecare, doar pentru o vreme aici, sub același cer, cu aceeași nevoie de milă, de îngăduință, de înțelegere?

Privesc uneori un câmp cu flori și simt o sfială aproape copilărească. Îmi doresc să mă plimb prin el, dar mă doare gândul că aș putea călca iarba, că aș putea rupe o floare, că aș tulbura ceva viu, crescut acolo în liniștea lui. Și atunci mă întreb: cum de suntem atât de atenți cu o floare, dar atât de neatenți cu sufletul unui om? Cum de ne doare să strivim un fir de iarbă, dar nu ne mai doare să strivim pe cineva cu privirea, cu vorba, cu întrebarea nepotrivită, cu gluma care mușcă, cu acea familiaritate care intră încălțată în casa lăuntrică a celuilalt?

Am pierdut, poate, radarul fin al apropierii. Nu mai știm întotdeauna când avem voie să întrebăm, cât avem voie să pătrundem, unde trebuie să ne oprim. Ne luăm unii pe alții în răspăr, ne întindem curiozitățile peste dureri pe care nu le cunoaștem, intrăm în viața omului ca într-o încăpere fără

poate ar trebui să învățăm să nu intrăm cu bocancii peste sufletul altuia, lăsând apoi pe seama lui vindecarea propriei noastre neatenții.

Și poate nici nu ar trebui să ne grăbim să spunem „te iert”, ca și cum am sta pe o treaptă mai înaltă decât celălalt. Cine suntem noi să ne așezăm atât de solemn deasupra unei vieți, a unei greșeli, a unei neputințe? Cine suntem noi să transformăm iertarea într-un tron discret, de pe care privim în jos și ne simțim, pe ascuns, mai buni?

Iertarea adevărată nu se așază deasupra celuilalt; nu poartă medalia bunătații mele și nu caută dovada că sunt mai luminat, mai înalt, mai curat. Dacă iertarea nu se naște din smerenie, ea poate deveni, fără să ne dăm seama, o altă formă de mândrie. Iar mândria, chiar poleită frumos, tot mândrie rămâne. Poate că iertarea, în forma ei cea mai curată, nu spune: sunt mai mare decât tine și te absolv. Spune doar atât: nu vreau ca răul primit să mă facă rău, nici ca durerea să-mi închidă inima sau să mă asemene cu ceea ce m-a rănit.

Este o diferență fină, aproape de ceasornic, între iertarea care se ridică din iubire și iertarea care se așază deasupra omului ca o coroană a propriei virtuți. Prima vindecă și eliberează; a doua poate umili, păstrând în adâncul ei ideea că unul stă sus și altul jos.

prag. Dar sufletul nu este un loc public. Sufletul este templul fiecărui om. Casa lui nevăzută. Locul în care nu se intră cu zgomot, nici cu judecată, nici cu pretenția că ai dreptul să știi tot. Poate că aici începe adevărata smerenie: în clipa în care înțelegi că nu ai voie să calci peste om doar pentru că el ți-a deschis o ușă. Bucatele întinse pe masă sunt un dar. Timpul primit de la cineva este un dar. O conversație sinceră este un dar. Faptul că un om se așază lângă tine, îți vorbește, îți pune din viața lui pe masă, îți încredințează o clipă, o neliniște, o bucurie, o tăcere, este un privilegiu. Nu ni se cuvine tot ce primim. Prezența, răbdarea și inima deschisă a celuilalt nu sunt drepturi câștigate, ci daruri care cer recunoștință. Și totuși, de câte ori nu ne purtăm ca și cum ni s-ar cuveni?

Poate de aceea se vorbește atât de mult despre iertare și atât de puțin despre grijă. Iertarea este importantă, dar înaintea ei ar trebui să existe o delicatețe care să nu rănească atât de ușor. Înainte să cerem sau să oferim iertare,

De aceea îmi revine în minte cuvântul Evangheliei: „De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă?” Nu este doar o muștrare. Este o chemare la întoarcerea privirii spre sine. Cât de repede vedem greșala celuilalt. Cât de ageri devenim când este vorba de slăbiciunea altuia. Cât de precis știm să numim, să cântărim, să așezăm vina pe umerii lui. Și cât de greu ne este, uneori, să stăm o clipă în fața propriei noastre bârne, a propriei noastre umbre, a propriei noastre neîmpliniri.

Omul smerit nu este cel care nu vede greșala. Omul smerit vede, dar nu se grăbește să lovească. Distinge, dar nu se hrănește din judecată. Se apără, dacă trebuie, dar nu își face din apărare o cruzime. Știe că binele și răul există, dar mai știe și că niciun om nu este doar o singură clipă a lui, nici o singură cădere, nici o singură slăbiciune.

Și mai este acel cuvânt tulburător: dacă îți aduci darul la altar și îți amintești că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul acolo și du-te mai întâi de te împacă cu fratele tău.

Câtă înțelepciune este aici. Înaintea gestului sacru, înaintea frumuseții așezate în văzul lumii, înaintea darului dus spre Dumnezeu, stă relația cu omul. Fratele. Aproapele. Cel pe care l-ai rănit, poate fără să vrei. Cel cu care ai rămas într-o neîmpăcare. Cel față de care ai o datorie nevăzută. Nu ni se cere perfecțiune. Ni se cere trezvie. Să nu folosim frumusețea ca acoperământ pentru lipsa de omenie. Să nu ducem flori la altar în timp ce, în urma noastră, cineva rămâne apăsător de nepăsarea noastră. Viața adevărată se vede în felul în care atingem omul de lângă noi: în felul în care întrebăm, tăcem și ne oprim la timp.

Cred că ne lipsește, tot mai mult, acel bun simț al sacrului cotidian. Nu sacrul solemn, nu cel rostit în cuvinte mari, ci sacrul simplu: o masă pusă, o mână întinsă, un om care te ascultă, o ușă deschisă, un timp dăruit, o tăcere respectată. Toate acestea sunt mici altare ale vieții de zi cu zi. Și dacă nu știm să ne apropiem de ele cu recunoștință, ajungem să trăim printre daruri ca printre lucruri obișnuite. Poate de aici vine și lipsa de smerenie. Din uitarea darului. Când uiți că totul ți-a fost dat, începi să crezi că totul ți se cuvine; când uiți fragilitatea vieții, te porți ca și cum ai fi stăpân pe ea; când uiți că omul de lângă tine are și el un templu înăuntru, intri fără sfială, întrebi fără măsură, judeci fără tremur, iei fără mulțumire.

Viața nu ne cere să fim învingători unii asupra altora. Nu ne cere să ieșim biruitori din fiecare discuție, din fiecare neînțelegere, din fiecare orgoliu. Poate, dimpotrivă, ne cheamă la arta rară de a nu apăsa acolo unde doare, de a nu ști tot, de a nu cere tot, de a nu lua tot.

Să ai dreptate nu este întotdeauna același lucru cu a avea inimă.

Uneori, poți câștiga o dispută și pierde un om. Poți formula perfect o acuzație și săvârși, în același timp, o nedreptate. Poți avea argumente și totuși să nu ai milă. Poți spune adevărul într-un fel atât de lipsit de iubire, încât adevărul însuși se rănește în gura ta. De aceea cred că smerenia este una dintre cele mai rare forme de inteligență a sufletului. Ea nu te micșorează. Dimpotrivă, te așază corect în lume. Te învață că nu ești măsura tuturor lucrurilor, că nu știi tot și că nu ai dreptul să calci peste celălalt doar fiindcă ai observat ceva, ai intuit ceva, ai auzit ceva, ai decis ceva. Te învață să lași un spațiu între privire și judecată, între întrebare și intruziune, între apropiere și invadare. Și poate că aici se întoarce totul la iubire.

Nu la iubirea rostită ușor, ci la iubirea ca măsură a purtării noastre: aceea care se apropie fără să cotropească, spune adevărul fără să strivească, lasă omul în demnitatea lui și nu transformă vina celuilalt în tron pentru propria noastră bunătate.

Cât de mult s-ar schimba lumea dacă am intra în sufletul celuilalt așa cum intrăm într-o biserică veche: încet, cu capul puțin plecat, cu vocea coborâtă, cu pașii atenți, știind că acolo s-au spus rugăciuni pe care nu le-am auzit, s-au plâns lacrimi pe care nu le-am văzut, s-au purtat lupte pe care nu le vom ști niciodată.

Poate că nu avem multe drepturi unii asupra altora. Nu asupra întregii vieți a celuilalt, nu asupra tuturor tăcerilor lui, nu asupra tuturor încăperilor lui nevăzute. Nu avem dreptul să judecăm fără să fi iubit, să luăm în răs ceea ce nu înțelegem, să folosim apropierea ca pe o cheie spre tot ce omul păstrează în sine. Poate singurul drept pe care îl avem, cu adevărat, unii asupra altora, este dreptul de a ne iubi. Atât. Cu grijă, cu măsură, cu sfială. Fără să ne strivim, fără să ne folosim, fără să ne umilim, fără să ne transformăm unii pe alții în teren de probă pentru orgoliile noastre.

Să ne amintim, măcar din când în când, că fiecare om este o casă în care Dumnezeu a lăsat o lumină. Iar când trecem pragul acestei case, să nu uităm să ne descălțăm sufletul.

Carmen Cristina Oltean

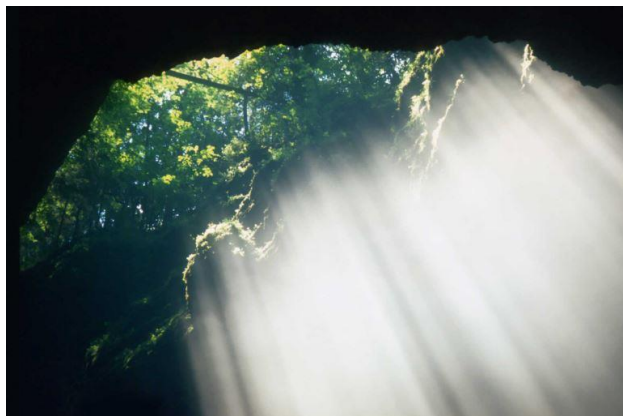
Viața care mi-a fost încredințată

Cred că fiecare om vine pe lume cu un plan divin, chiar și atunci când rostul lui nu poate fi înțeles de la început. Viața este un dar sacru. Nu vine întotdeauna ușor, nu intră mereu în lume prin liniște, dar rămâne sacră prin însăși venirea ei. Așa îmi privesc astăzi nașterea: ca pe o taină îngăduită de Dumnezeu și purtată prin trupul mamei mele, Aurelia, femeie puternică și înțeleaptă, căreia îi datorez prima trecere din nevăzut în lumină.

M-am născut într-o zi de mai, când Mureșul ieșise din matcă și drumurile se umpluseră de ape și noroi. Tata povestea, ani mai târziu, că nămolul ajunsese până la piept. Își ducea mâna spre trup, ca și cum ar fi vrut să-mi arate nu doar cât urcase apa, ci cât de apăsătoare fusese ziua aceea.

Așa am venit pe lume: într-un spital din Ocna Mureș, mică, firavă, de numai două kilograme și jumătate, într-o zi în care și pământul părea că se zbate sub ape. Ai mei erau oameni de la țară, oameni tari, crescuți în rostul muncii, cu palmele asprite de trudă și cu sufletul deprins cu răbdarea. Munceau din zori până în noapte și duceau casa, copiii, animalele, pâinea, nevoile și ziua de mâine cu acea demnitate pe care numai oamenii încercați o au.

Mama mea nu s-a plâns ușor niciodată. Avea în ea o putere tăcută, de femeie care nu se rupe sub greutate, ci le așază una câte una în rânduiala vieții. Prin ea am primit aerul, lumina, numele și locul meu pe pământ. Tata, cu mâinile lui muncite și cu felul lui simplu de a povesti lucrurile mari, a rămas în amintirea mea ca omul care știa să arate încercarea unei zile fără să facă din ea jale. Lor le închin aceste rânduri. Nu pentru că viața noastră a fost ușoară, ci pentru că prin ei am primit darul cel mai mare: viața însăși. Și am rămas. Am fost pusă în incubator, o mogâldeță de om hrănită artificial, cu viața ținută parcă între două lumi. A venit prima pneumonie, apoi a doua.

Trupul meu mic a cunoscut prea devreme acele, serul, neputința și lupta. Venele nu mai aveau loc de înțepat, iar înțepăturile coborau până la piciorușele mele firave.

Nu știi ce știe un copil atât de mic despre viață. Poate nimic. Poate totul, într-un fel pe care mintea noastră de oameni mari nu îl mai poate înțelege. Dar știi că, în acele zile, un înger a vegheat asupra mea. Un înger cu răbdare.

Un înger care nu s-a speriat de fragilitatea mea, ci a primit-o ca pe prima lui misiune. Poate că, privind spre copila aceea născută într-o zi cu ape mari și ținută în viață prin rugăciune, veghe și voia lui Dumnezeu, a înțeles că unele suflete nu vin pe lume ușor, dar vin cu o lumină care trebuie apărată. Mama mă avea pe mine, dar îi mai avea și pe ceilalți doi copii. Casa nu se oprea pentru boala mea, munca nu se oprea, nevoile nu se opreau. Părinții mei nu trăiau într-o lume în care omul își permitea să cadă. Ei mergeau înainte, cu toate pe umeri și cu credință în inimă, cu ziua care începea înainte de răsărit și se termina târziu, când oboseala nu mai avea nici măcar cuvinte.

Și totuși, din puținul acela, viața și-a făcut loc. Laptele praf se găsea greu. Timpul se găsea greu. Odihna era lux. Dar Dumnezeu a rânduit să nu-mi lipsească ceea ce era esențial: o mamă care ducea, un tată care muncea, frați care creșteau în aceeași casă a răbdării și un înger care, în taină, ne iubea. Așa a început viața mea.

Nu în belșug, nu în răsfaț, nu într-o tihnă deplină, ci într-o casă în care iubirea nu se spunea mereu în cuvinte. Se spunea în pâinea pusă pe masă. În hainele pregătite. În ceasul întors să sune dimineața. În plecările la muncă. În întoarcerile târzii. În rânduiala dusă fără vorbe. Poate de aceea, mai târziu, am învățat să caut tandrețea în felurile ei ascunse. Nu doar în mângâieri. Ci în supraviețuire. În munca dusă până la capăt. Într-o mamă care ține familia întreagă.

Într-un tată care stătea neclintit când viața se făcea mai aspră. Într-un frate care crește prea repede ca să poată ajuta. Într-o soră care învață, odată cu mine, că dragostea poate lua forma unei treburi făcute la timp. Într-un copil care merge din ușă în ușă să recite poezii, nu ca să ceară ceva, ci ca să ducă puțină bucurie acolo unde i se deschidea.

Fratele meu, Vasile, a fost primul copil al casei și, poate tocmai de aceea, primul care a înțeles cât cântărește greul. Era încă mic, dar viața îi pusese pe umeri sarcini de om mare. Muncea alături de tata, ajuta la fermă, învăța bine la școală și se întorcea acasă cu aceeași cuminenție în care se ascundea o maturitate prea timpurie.

Nu știi dacă el a avut timp să fie copil pe deplin. Poate că niciunul dintre noi nu a avut copilăria aceea blândă, fără poveri, despre care citeam mai târziu în cărți. Dar Vasile avea o noblețe a lui, dreaptă, curată. Făcea ce trebuia făcut, ca și cum înțelesese de mic că, într-o familie încercată, iubirea stă și în umerii care se apleacă să ridice.

Claudia era între noi, sora mea, partea de mijloc a acestei mici lumi în care fiecare creștea după cum putea. Împreună am învățat să ne facem loc printre lipsuri, să transformăm puținul în joc, să ne bucurăm de lucruri mărunte și să nu așteptăm ca viața să fie pregătită pentru noi.

Mama și tata plecau la muncă foarte devreme, pe la patru sau cinci dimineața, înainte ca noi să ne trezim pentru școală. Dar mama avea felul ei precis și neînduplecat de a se asigura că dimineața nu ne va prinde nepregătiți. Punea ceasul să sune și, lângă el, așeza furculițe într-un blid de metal, ca zgomotul lor să ne ridice din somn fără scăpare. Era un clopot mic al casei noastre. Un clopot aspru, dar necesar. Nu era tandrețea pe care o vezi în filme, cu mame aplecate peste copiii și povești spuse încet la marginea patului. Era altfel. Era tandrețea unei femei care, înainte să plece în frigul dimineții, lăsa ziua așezată pentru copiii ei: să nu întârzie, să meargă la școală, să aibă hainele pregătite.

Așa era mama. Nu își revărsa iubirea în cuvinte multe, dar o punea în lucrurile făcute la timp. În mâncare. În curățenie. În casa ținută întreagă, chiar și în zilele cele mai grele.

Noi, fetele, creșteam ca florile de câmp, printre lipsuri și lumină, învățând viața din mersul zilelor. Nu din lecții spuse frumos, ci din rufe spălate, din podele frecate, din covoare bătute, din prăjituri încercate cu emoția că poate ne va ieși și nouă ceva bun, așa cum îi ieșea mamei.

Nu aveam multe jucării. Poate tocmai de aceea ne-a crescut imaginația. Din puțin făceam mult. Dintr-o bucată de plastilină făceam o lume. Dintr-un creion făceam o poveste. Din întunericul serilor fără curent făceam teatru de umbre, râsete, așteptare, apropiere.

Când se lua lumina, casa nu se stinge. Se aprindea altfel. Lampa aduna chipurile noastre mai aproape. Glasurile coborau. Lucrurile simple deveneau mari. Plastilina, hârtia, creioanele, umbrele de pe pereți, toate păreau dintr-o poveste numai a noastră. Poate că acolo, în serile acelea, am învățat prima dată că lumina nu vine întotdeauna de la bec. Uneori vine din prezența celor dragi, din faptul că sunt acolo, în aceeași încăpăre, respirând același aer, ducând aceeași zi până la capăt.

Eu eram copilul cel mic. Poate de aceea am privit lumea cu ochi mai mirați. Poate de aceea am simțit nevoia să duc bucurie acolo unde o găseam prea puțină. Îmi plăcea să recit poezii. Motanul Dănilă era eroul meu, iar eu mergeam din ușă în ușă, prin cele patru blocuri în care locuiau familii de oameni trudiți, și băteam cu încrederea copiilor care nu știu încă să se teamă de judecata lumii.

Când mi se deschidea ușa, mă luminam toată. Spuneam poezia cu toată seriozitatea mea de copil și cu bucuria celui care nu cere aplauze, ci doar o clipă de ascultare. Nu știam atunci că poezia avea să rămână în mine ca o chemare. Nu știam că, peste ani, cuvântul va deveni felul meu de a mulțumi, de a ierta, de a înțelege și de a mă întoarce spre cei ai mei.

Îmi plăceau și copiii mai mici decât mine. Mamele aveau încredere să-mi lase bebelușii în brațe, de parcă vedeau în mine ceva ce eu nu știam încă să numesc. Îi țineam cu atenție, cu o seriozitate blândă, ca și cum fiecare copil era o comoară care trebuia păzită.

Poate că așa se naște tandrețea în unii oameni. Nu din răsfaț. Nu din belșug. Ci din nevoia de a ocroti ceea ce pare fragil, pentru că și tu ai fost, cândva, fragil. Poate că de aceea, deși uneori spun că nu sunt tandră, în mine a existat mereu această grijă pentru ce este mic, pentru ce pare neajutorat, pentru ce are nevoie de o mână, de o privire, de o prezență. A fost felul meu de a iubi. În felul copiilor creșcuți printre greutăți, care poate nu știu întotdeauna să-și spună iubirea, dar învață să o arate. O pun în ajutor, în pâine, în poezie, în fapta mărunță, în dorința de a nu lăsa pe nimeni singur sub greul lui. Și când mă întorc astăzi, cu gândul, la ziua mea de naștere, nu mai văd doar copilul firav din incubator. Nu mai văd doar apele Mureșului, noroiul, spitalul, acele, pneumonia, lipsurile.

Îi văd pe ai mei. O văd pe mama, puternică și dreaptă, ducând viața cu o înțelepciune pe care abia acum o înțeleg mai adânc. Îl văd pe tata, om muncit, povestind cu mâna ridicată până unde ajunsese nămolul, ca și cum mi-ar fi arătat nu numai o întâmplare, ci pragul prin care am intrat în lume.

Îl văd pe Vasile, copil și sprijin în același timp. O văd pe Claudia, crescând alături de mine în aceeași școală aspră a vieții. Și mă văd pe mine, mică, încăpățânată să rămân, apoi să cresc, apoi să iubesc lumea în felul meu. Poate că aceasta este adevărata mea zi de naștere: clipa în care pot privi înapoi fără să micșorez pe nimeni, fără să învinuiesc și fără să îndulcesc peste măsură, ci doar cu recunoștința că viața mea a venit prin oameni puternici, într-un timp greu, sub o pază nevăzută.

Și că tot ce am devenit poartă, într-un fel, urmele lor. De la mama am luat puterea de a duce. De la tata am luat felul de a transforma întâmplările grele în poveste. De la frații mei am luat învățătura că iubirea se împarte, se rabdă, se muncește. Iar de la Dumnezeu am primit viața.

De aceea, pe 22 mai, nu vreau doar să-mi spun „la mulți ani”. Vreau să aprind în mine o lumină pentru cei prin care am venit. Pentru mama mea, Aurelia. Pentru tatăl meu, Iuliu. Pentru casa în care am crescut. Pentru copilul firav care a rămas. Pentru îngerul care, poate, a avut nevoie de mai multe aripi decât două. Și pentru acest dar mare, uneori greu, alteori luminos, dar întotdeauna sfânt: viața.

Carmen Cristina Oltean, 22 mai 2026

Alma Creations

VIS VENETIAN

LUISA APOSTOL

Vladimir Radian
 Angela Stoita
 Anca Toma-Scarr
 Florin Timoftociu
 Adrian Balan
 Amber Marie Moore
 Jason Schattman

April 26, 2026, 18:30

Palmerston Library Theatre

This is not a Toronto Public Library event

Vis venețian la Toronto: Shakespeare, muzică și lumină românească pe scena diasporei

În seara de 26 aprilie 2026, la Palmerston Library Theatre din Toronto, Alma Creations a adus în fața publicului spectacolul „Vis venețian”, o creație așezată sub semnul lui Shakespeare, al Veneției, al teatrului, al muzicii și al dansului.

A fost una dintre acele seri în care comunitatea românească nu vine doar să privească un eveniment cultural, ci se regăsește, pentru câteva ceasuri, în lumina lui. Pe scenă, într-un spațiu sobru, cu fundaluri vizuale inspirate de arhitectura și atmosfera venețiană, s-au întâlnit cuvântul dramatic, muzica de operă, dansul, imaginea proiectată și emoția vie a actorilor. Dincolo de decor, costume și lumină, spectacolul a avut o respirație aparte: respirația unei munci făcute cu credință în frumusețe și cu dorința de a aduce, în inima Torontoului, o formă nobilă de teatru românesc.

Alma Creations, agenție de impresariat și producție artistică înființată în 1997, cu primul spectacol prezentat în aprilie 1998, înseamnă, în esență, munca și dăruirea soților Luisa și Gelu Apostol. În jurul lor s-au adunat, de-a lungul timpului și mai ales în acest proiect, colaboratori prețioși, fiecare contribuind la conturarea unui act artistic care a cerut nu doar talent, ci și răbdare, încredere și multă muncă nevăzută.

„Vis venețian” pornește din universul tragediei „Othello”, dar nu rămâne în limitele unei simple reluări. Programul seriei vorbește despre „Apocrife shakespeariene”,

texte care sugerează o lectură liberă, poetică, personală a lumii shakespeareiene. Poemele apocrife au apărut în revista Institutului Cultural Român, *Lettre Internationale*, în numărul din noiembrie 2025, într-un grupaj dedicat unor personaje shakespeareiene. După întoarcerea de la Veneția, s-a adăugat și poemul despre Emilia, text care a cerut un timp îndelungat de lucru și o așezare aparte în economia spectacolului.

Nu am simțit că avem în față doar un text clasic readus pe scenă, ci o reimaginare a lui, o coborâre în zonele tulburi ale iubirii, geloziei, vinovăției, manipulării și adevărului spus cu preț mare. Veneția din acest spectacol nu este doar un loc. Este o stare. Este frumusețe și neliniște, apă și oglindire, fast și vulnerabilitate, mască și dezvăluire. Pe ecran, imaginile venețiene au însoțit acțiunea ca o memorie vizuală, schimbând atmosfera de la lirism la tensiune, de la vis la prăbușire.

În fotografiile de pe scenă se vede limpede această alternanță: momente de dans și grație, apoi scene dramatice, trupuri prăbușite, gesturi întinse spre cer, lumini verzi, roșii sau aurii care însoțesc neliniștea personajelor. Fundalurile proiectate au creat o lume în care Veneția părea uneori oraș real, alteori oglindă interioară, iar scena devenea spațiul unei confruntări între frumusețe și rană, între iubire și distrugere.

Proiectul „Vis venețian” a durat patru luni. Prima întâlnire a nucleului de lucru a avut loc pe 28 decembrie 2025, iar de atunci drumul spectacolului a trecut prin schimbări, întâlniri neașteptate, adăugiri, renunțări, repetiții în formule neobișnuite, bucurii, ezitări și încercări. Tocmai această istorie nevăzută dă serii o încărcătură aparte. Ceea ce publicul vede într-o singură seară este, de fapt, rezultatul unei lungi acumulări de energie, răbdare și responsabilitate artistică.

Scenariul și regia aparțin Luisei Apostol, care a construit spectacolul ca pe o îmbinare de teatru, poezie scenică, muzică și mișcare. Această viziune se simte și în broșura pregătită pentru public, o broșură care depășește rolul unui simplu program de sală. Ea adună distribuția, interviuri, reflecții, texte

dramatice în română și în engleză, precum și secțiuni care pregătesc spectatorul pentru adâncimea personajelor.

Un rol important de liant între părțile proiectului l-a avut interviul realizat de Lăcrămioara Varga Oprea, corespondent al Observatorului. Prezența acestei dimensiuni jurnalistice a adus în program nu doar informație, ci și o formă de responsabilizare. Prin întrebări și răspunsuri, publicul a putut intra mai aproape de gândurile celor implicați, de emoțiile lor, de felul în care fiecare și-a înțeles rolul în această construcție comună.

Distribuția a adus pe scenă artiști care au dat viață acestei construcții scenice. Vladimir Radian a avut o provocare dublă, asumând Iago și Othello, două ipostaze dramatice grele, două zone ale aceleiași căderi omenești. În imaginile de pe scenă, personajul lui apare când dominator, când sfâșiat, când prins în lupta cu propria umbră. Angela Stoîța a adus-o pe Desdemona în spațiul fragilității luminoase, al iubirii curate și al sacrificiului. Prezența ei în alb, purtând

uneori lumina unei candelă, a dat spectacolului una dintre cele mai puternice imagini de vulnerabilitate și demnitate.

Anca Toma-Scarr, în rolul Emiliei, a adus în scenă curajul femeii care nu rămâne în umbră. Interpretarea ei a avut o intensitate aparte, o patimă interioară care atrăgea privirea fără să caute ostentația. Emilia, așa cum s-a conturat pe scenă, nu a fost doar un personaj secundar, ci una dintre conștiințele vii ale spectacolului, femeia care crește treptat până când adevărul ei devine imposibil de oprit. Adrian Bălan, în rolul Lodovico, a adus perspectiva tânărului martor, prins între ordine, onoare, durere și înțelegerea unei lumi care se destramă în fața lui.

Un loc aparte l-au avut Amber Maria Moore și Jason Schattman, spiritele dansante ale Desdemonei și lui Othello. Dansul lor nu a fost un ornament, ci o prelungire emoțională a poveștii. În fotografii, mișcarea lor apare ca o clipă de grație între două prăbușiri, ca o încercare de a păstra frumusețea acolo unde tragedia începe să își ceară tributul. Dansul a adus spectacolului o respirație diferită, mai puțin explicativă, mai apropiată de zona sufletească a personajelor.

Programul serii menționează și momente muzicale importante. Anca Toma-Scarr, Angela Stoîța și Vladimir Radian au interpretat arii din opera „Otello” de Verdi, iar dansurile au fost construite pe uvertura operei „Otello” de Rossini. Prin această alăturare, spectacolul a trecut firesc dinspre teatru spre operă, dinspre cuvânt spre muzică, dinspre conflict dramatic spre vibrație interioară.

Gelu Apostol a fost producătorul spectacolului și a asigurat montajul audio video, apariția cărții program, precum și o parte importantă din promovarea evenimentului. În orice spectacol există o parte care se vede și o parte care lucrează discret, în spatele cortinei. „Vis venețian” a avut această parte tăcută, dar esențială: organizare, imagine, sunet, material tipărit, comunicare, ritm tehnic, atmosferă.

Luminile spectacolului au fost realizate de Alex Porojan, contribuind la acea tensiune vizuală care a însoțit trecerile de la vis la tragedie.

Prezența reprezentanților consulari ai României a adăugat seriei o notă de onoare și recunoaștere. Pentru comunitatea românească din Toronto, faptul că asemenea inițiative sunt văzute și prețuite contează enorm. Este o bucurie și, în același timp, o formă de demnitate culturală să avem aici o trupă de teatru care îndrăznește să aducă pe scenă Shakespeare, text

românesc, muzică de operă, dans și imagine scenică într-un singur act artistic.

Într-un oraș atât de mare și de amestecat ca Toronto, un astfel de eveniment nu este doar o seară de spectacol. Este dovada că limba română poate locui firesc în marile teme universale. Este dovada că diaspora nu trăiește doar prin amintire, ci și prin creație. Aici, departe de țară, teatrul devine un fel de casă temporară, un loc în care oamenii se adună, privesc, simt și își amintesc că aparțin unei culturi vii.

M-a atins și felul în care spectacolul a adus împreună generații, limbi și sensibilități diferite. Româna și engleza s-au întâlnit în broșură și în spiritul evenimentului. Shakespeare, Verdi și Rossini au stat alături de textele apocrife și de experiența concretă a unei scene canadiene. Veneția a apărut pe fundal, dar Toronto a fost locul real al întâlnirii. Tocmai această întâlnire de lumi a dat seriei farmecul ei aparte.

„Vis venețian” a fost, în fond, un omagiu adus lui Shakespeare, dar și un omagiu adus curajului de a crea în diaspora. Nu este puțin lucru să ridici un spectacol de teatru într-o comunitate aflată departe de țară. Nu este ușor să aduni actori, muzicieni, dansatori, tehnică, public, emoții și responsabilitate într-o singură seară. Tocmai de aceea, reușita acestui proiect merită privită cu respect.

La final, rămâne recunoștința pentru întreaga echipă Alma Creations și pentru toți colaboratorii care au făcut posibil acest spectacol complex, lucrat cu sensibilitate și ambiție culturală. Rămâne recunoștința pentru artiștii care au intrat în această poveste cu vocea, trupul, prezența și emoția lor. Rămâne și bucuria de a fi văzut, într-o seară de aprilie, cum Shakespeare poate traversa timpul și poate ajunge, prin inimă românească, pe o scenă canadiană.

Asemenea seri ne amintesc că arta nu are nevoie de fast mare ca să ajungă la inimă. Uneori îi ajunge o scenă, o lumină, câteva trupuri vii, o voce, o cădere, o ridicare, o imagine proiectată și credința unor oameni că frumosul încă poate aduna sufletele în jurul lui. Iar „Vis venețian” a făcut tocmai acest lucru: a adunat, pentru o seară, teatrul, muzica, dansul și comunitatea într-un gest de lumină.

Carmen Cristina Oltean

Elena Buică, Buni, lumină călăuzitoare în cultura românească din Canada

De ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena, gândul meu se îndreaptă cu emoție și recunoștință către doamna Elena Buică, scriitoarea pe care mulți o cunosc din cărțile sale, din articolele publicate de-a lungul anilor, din prezența statornică în viața culturală a românilor din Canada și din felul luminos în care a știut să poarte limba română peste hotare. Mulți îi spun, cu drag, **Buni**. Și poate că acest nume spune mai mult decât orice prezentare oficială. În el se adună apropiere, respect, blândețe, familiaritate și acea căldură pe care numai anumiți oameni o pot răspândi în jurul lor fără să o ceară nimănui înapoi.

Eu am avut privilegiul rar de a o cunoaște și în viața reală. Nu doar prin paginile cărților ei. Nu doar prin semnătura așezată la capătul unui articol. Nu doar prin admirația comunității. Am cunoscut-o ca om.

Și pot spune, cu toată sinceritatea inimii mele, că doamna Elena Buică este și rămâne pentru mine o lumină călăuzitoare spre lumea culturală românească din Canada. Într-un spațiu în care drumul unui om nou venit în literatură poate părea nesigur, ea a știut să deschidă uși, să încurajeze, să creadă, să primească și să îndrume cu o noblețe firească. A avut acel fel rar de a dărui firesc, fără ostentație, fără să ceară ceva în schimb. La oamenii cu adevărat mari, bunătatea nu se proclamă, ci se simte. Mulți o cunosc pe Elena Buică prin opera ei, prin cele peste douăzeci de volume publicate, prin activitatea ei de fostă profesoară de limba și literatura română, prin textele apărute ani la rând în presa românească din diaspora, prin premiile și recunoașterile primite. Recent, orașul Pickering i-a acordat o distincție importantă, Cultural Diversity Award, semn că munca ei a trecut dincolo de cercul românesc și a fost văzută ca o contribuție la armonia culturală a locului în care trăim. Dar dincolo de toate acestea, există ceva ce nu se vede întotdeauna în diplome, în cărți, în fotografii sau în articole. Există omul ajuns la o vârstă venerabilă, omul de 93 de ani, care poartă în trup oboseala anilor, dar în suflet păstrează încă o flacără rară. Există femeia care este mamă,

bunică, străbunică, profesoară, scriitoare, prietenă, martoră a unei lumi trecute și punte vie către o lume care încă mai caută sens. Există acea lumină adâncă, pe care nu o dă doar talentul, ci viața întregă, răbdarea, memoria, credința și iubirea adunată în ani.

Și, poate mai presus de orice, există această împlinire rară: nu doar în scris, nu doar în cărți, nu doar în recunoașterea culturală, ci și în viața reală, acolo unde Dumnezeu i-a dăruit o fiică, o nepoată și un strănepot. Iar dacă vorbim despre copii în sensul cel mai adânc al cuvântului, doamna Elena Buică a avut parte și de alt dar: a educat generații întregi, a format minți, caractere și suflete, ca profesoară de limba și literatura română. Ce dar poate fi mai frumos decât acela de a vedea cum viața rodește în familie, iar cuvântul rodește în oameni?

Și mai există ceva ce trebuie rostit cu aceeași recunoștință: dăruirea celor dragi care o ajută, o sprijină și îi sunt aproape. Pentru că lumina unui om ajuns la această vârstă nu este niciodată numai rodul propriei puteri. Este și rodul iubirii celor care îl însoțesc zi de zi. Este grija așezată în gesturi mici, răbdarea, prezența, telefonul dat la timp, mâna întinsă, drumul făcut, vorba bună, atenția care nu se vede din afară. Este acel ajutor nevăzut fără de care multe destine luminoase ar fi mult mai greu de purtat.

De aceea, în această zi, gândul meu se îndreaptă cu respect și către Andaluza, fiica doamnei Elena Buică, profesoară la rândul ei aici, în Canada, bunică, femeie care duce mai departe nu doar o linie de familie, ci și o moștenire a educației, a demnității și a grijii. Alături de ea, îl amintesc cu aceeași recunoștință pe Tiberiu, ginerele doamnei Elena Buică, parte din cercul apropiat al casei, al sprijinului zilnic și al responsabilității împărtășite. Cu dragoste, o amintesc și pe Mara Elena, nepoata doamnei Elena Buică, alături de soțul ei, Wali, și de copilul lor, strănepotul care aduce în familie bucuria unei continuități binecuvântate.

Ei nu stau în afara acestei lumini, ci chiar în miezul ei. Pentru că astăzi, când doamna Elena Buică este pe pat, când trupul ei are nevoie de ajutor, când fiecare zi cere răbdare, putere, veghe și iubire, familia este cea care poartă partea cea mai grea și mai concretă a acestei demnități. Cine o duce la spitale și la doctori? Cine îi este aproape în ceasurile fragile? Cine o hrănește cu mâna, cu delicatețea cu care ai hrăni un copil? Cine îi păstrează curăția, liniștea, demnitatea și siguranța? Această grijă nu este mică. Este una dintre cele mai grele și mai sfinte forme ale iubirii.

Lumea vede cărțile, premiile, numele, rubrica, fotografiile, recunoașterile. Dar mai puțini văd mâinile care sprijină viața atunci când viața devine fragilă. Mai puțini văd familia care ridică, așază, îngrijește, hrănește, veghează și duce mai departe, în fiecare zi, o datorie de iubire. Iar această parte trebuie spusă, fiindcă lumina unui om ajuns la 93 de ani nu se păstrează singură. Ea este ocrotită de cei care iubesc fără să calculeze. Trebuie spus cu blândețe, cu recunoștință și cu adevăr. Doamna Elena Buică nu este doar o scriitoare cu o operă bogată. Este un destin românesc trăit între două lumi, între satul natal și Canada, între catedră și pagină, între amintire și mărturisire. A purtat cu ea limba română nu ca pe un obiect de patrimoniu, ci ca pe o respirație vie. A scris despre oameni, despre locuri, despre rădăcini, despre trecerea timpului, despre frumusețea simplă

a vieții și despre nevoia de a nu uita cine suntem. În scrisul ei se simte profesoara, dar nu una rece, așezată deasupra celorlalți. Se simte profesoara care a învățat o viață întreagă să privească omul cu atenție, să adune amănuntul, să salveze din uitare chipuri, întâmplări, cuvinte și rosturi. Se simte Buni, așa cum îi spun mulți, nu doar ca nume de alint, ci ca semn al unei apropieri sufletești pe care nu o poți construi artificial. Pentru mine, întâlnirea cu Elena Buică este una dintre acele întâlniri care rămân. Nu pentru că ar fi fost spectaculoasă în sensul lumii de azi, ci pentru că are acea căldură rară care îți confirmă că nu ai pornit pe un drum greșit. Sunt oameni care te luminează fără să știe. Sunt oameni care, prin simpla lor prezență, îți dau curajul să continui. Pentru mine, doamna Elena Buică este un asemenea om. Astăzi, când poartă numele unei sfinte împărătese și când anii îi așază pe umeri o demnitate tot mai adâncă, îi trimit o urare care vine din inimă:

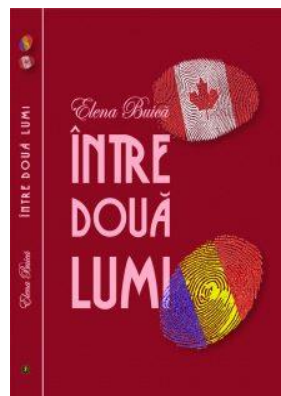
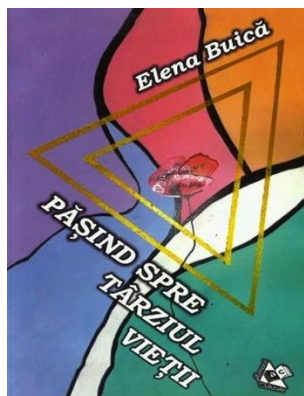
La mulți ani, doamnă Elena Buică! La mulți ani, Buni dragă!

La mulți ani cu lumină, cu pace, cu mângâiere, cu recunoștința celor care v-au cunoscut și cu iubirea celor care vă sunt aproape. Dumnezeu să vă așeze alinare în trup, senin în suflet și binecuvântare peste toate zilele care vin. Și dacă astăzi nu putem opri timpul, putem măcar să îi mulțumim pentru ce ne-a dăruit prin dumneavoastră: cuvinte, cărți, amintiri, încurajări, modele de demnitate și o lumină românească dusă peste ocean fără să își piardă căldura.

Puțini oameni primesc darul unei asemenea rotunjimi: să trăiască mult, să scrie mult, să iubească mult, să fie iubiți, să vadă cum neamul lor merge mai departe prin fiică, nepoată și strănepot, iar cuvântul lor merge mai departe prin cititori și prin generațiile pe care le-au format. Într-o astfel de viață, literatura, familia și menirea de dascăl nu se despart. Ele se ating, se luminează una pe alta și dau măsura unei împliniri pe care numai Dumnezeu o poate așeza deplin.

Pentru că un om ca Elena Buică nu aparține doar unei familii, deși familia este prima lui temelie. Nu aparține doar unei comunități, deși comunitatea a primit mult din darul ei. Nu aparține doar literaturii, deși literatura îi păstrează urma. Un om ca Elena Buică aparține memoriei vii. Iar memoria vie se cinstește prin recunoștință, prin iubire și prin cuvântul spus la timp.

Carmen Cristina Oltean, Toronto

Cronica unei geometrii interioare – despre expoziția

„Sensuri și Geometrii” a artistei Marinela Rusu

La Galeria Absida, expoziția „*Sensuri și Geometrii*” a artistei *Marinela Rusu* se constituie ca un exercițiu de meditație plastică asupra raportului dintre formă și spirit, dintre ritmul interior al sensibilității și ordinea aparent imuabilă a geometriei. Dincolo de simpla desfășurare estetică a compozițiilor, lucrările propun o experiență contemplativă în care culoarea, linia și structura devin instrumente ale unei cercetări ontologice. Titlul expoziției indică deja o dublă orientare hermeneutică: „sensurile” trimit către dimensiunea profund umană, afectivă și simbolică a creației, în timp ce „geometriile” evocă ordinea, măsura și arhitectura latentă a universului vizibil. În acest dialog dintre emoție și construcție se află însăși tensiunea fertilă a demersului artistic al *Marinellei Rusu*. Geometria nu apare aici ca rigiditate abstractă, ci ca formă spiritualizată a sensibilului, ca încercare de a traduce vibrația interioară într-un limbaj plastic al echilibrului.

Pictura artistei operează într-un registru în care abstracția devine memorie afectivă. Suprafețele cromatice nu delimitează doar spații vizuale, ci deschid câmpuri de rezonanță interioară. Fiecare compoziție pare construită asemenea unei partituri tăcute, unde culoarea respiră în intervale subtile, iar liniile geometrice nu închid, ci revelează. Privitorul este invitat nu atât să privească, cât să traverseze experiența imaginii, să descopere acea „unduire tăcută a penelului” în care sensibilitatea se convertește în structură și lumina capătă consistență meditativă.

În multe dintre lucrări, se poate observa o dialectică între finitudine și infinit. Formele geometrice - cercuri, segmente, axe sau ritmuri repetitive - evocă ideea unei ordini cosmice, însă cromatica fluidă și vibrația materiei picturale destabilizează orice rigiditate matematică. Astfel, artista recuperează dimensiunea metafizică a geometriei, apropiindu-se de tradiția estetică în care forma nu este doar construcție intelectuală, ci reflex al unei armonii universale. În acest sens, pictura

Marinelei Rusu poate fi înțeleasă ca o încercare de reconciliere între sensibil și inteligibil, între materia vizibilă și adevărul interior al formelor.

Expoziția dezvoltă și o poetică a tăcerii. Există în aceste lucrări o discreție a gestului artistic care refuză spectaculosul imediat și cultivă, în schimb, profunzimea lentă a contemplației. Culoarea nu invadează, ci pulsează; geometria nu domină, ci ordonează subtil fluxul emoțional al imaginii. Această austeritate expresivă conferă compozițiilor o dimensiune aproape spirituală, în care actul privirii devine exercițiu reflexiv. „*Sensuri și Geometrii*” se impune, astfel, ca o expoziție a interiorității transfigurate prin limbaj plastic. Marina Rusu propune un parcurs artistic în care pictura depășește funcția decorativă și devine spațiu de interogație filosofică asupra ordinii lumii și a fragilității umane. În fața acestor lucrări, privitorul este chemat să regăsească nu doar armonia culorilor, ci și propriile geometrii lăuntrice - acele structuri invizibile ale memoriei, emoției și spiritului care dau sens experienței estetice autentice.

Orient Românesc

Arta ca spațiu al fraternității culturale – despre participarea românească la proiectul internațional

„Belt of Friendship, Peace and Love”

Participarea artiștilor români la proiectul internațional *„Belt of Friendship, Peace and Love”* reprezintă mai mult decât o simplă prezență într-un context expozițional global; ea configurează o formă de afirmare a artei ca limbaj universal al comunității spirituale și al reconcilierii culturale. Într-o epocă marcată de fragmentări identitare, tensiuni geopolitice și accelerarea alienării contemporane, acest proiect propune o recuperare simbolică a ideii de solidaritate prin intermediul sensibilității artistice.

Evenimentul organizat la Iași, în perioada 1–20 iunie 2026, devine astfel un teritoriu al dialogului intercultural, în care creația plastică transcende granițele geografice și lingvistice pentru a institui un spațiu comun al reflecției umane. Titlul proiectului — „Belt of Friendship, Peace and Love” — sugerează metafora unui cerc simbolic al unității, o „centură” spirituală care unește diferențele într-o arhitectură a empatiei și a respectului reciproc. În acest context, contribuția artiștilor români capătă o semnificație aparte prin diversitatea expresiilor vizuale și prin profunzimea discursului artistic pe care îl propun.

PETRICĂ SINCU - *Autumn bouquet*,
45/38 cm, oil on canvas

MARICICA AȘTEFĂNOAEI - *Violin*,
50/60 cm, acrylic on canvas

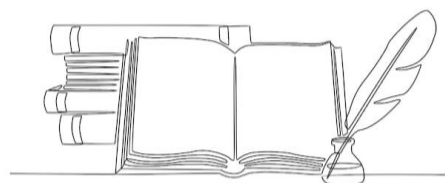
SILVIA ANTON - *Pansies*, 26/23 cm, oil on cardboard

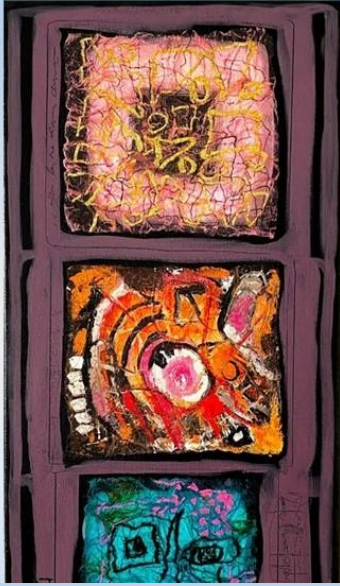
Prezența creatorilor din Iași, Buzău, Piatra Neamț, Sibiu, Roman și Bacău evidențiază nu doar pluralitatea registrelor estetice contemporane, ci și continuitatea unei tradiții culturale în care arta rămâne expresia unei conștiințe reflexive asupra lumii. Fiecare lucrare inclusă în proiect funcționează asemenea unui fragment de memorie culturală, purtând amprenta unei interiorități care caută sens, echilibru și deschidere către alteritate. Proiectul poate fi interpretat ca o tentativă de reumanizare a spațiului contemporan prin intermediul imaginii artistice. Artă nu mai este redusă la obiect estetic autonom, ci devine act relațional, experiență a întâlnirii și formă de mediere între individual și universal. În această ordine de idei, lucrările artiștilor români se înscriu într-o poetică a dialogului, unde culoarea, forma și materia construiesc punți simbolice între sensibilități diferite, reafirmând dimensiunea etică a creației.

Diversitatea limbajelor plastice prezente în cadrul proiectului - de la abstracție lirică și geometrii simbolice până la formule figurative sau expresioniste - demonstrează că unitatea nu presupune uniformizare, ci coexistența fertilă a diferențelor. Tocmai această pluralitate conferă coerență conceptuală întregului demers. Artă devine aici un spațiu al convergenței spirituale, în care identitățile culturale nu se anulează reciproc, ci se luminează prin dialog. Editarea viitorului album dedicat evenimentului reprezintă nu doar un gest documentar, ci și o necesară sedimentare culturală a acestei experiențe colective. Albumul va funcționa ca arhivă vizuală și intelectuală a unui moment artistic semnificativ, capabil să conserve memoria unei solidarități construite prin creație. El va reflecta nu doar valoarea lucrărilor expuse, ci și dimensiunea umană a întâlnirii dintre artiști, idei și sensibilități.

Prin participarea lor la „*Belt of Friendship, Peace and Love*”, artiștii români reafirmă vocația profund umanistă a artei contemporane: aceea de a transforma diferența în dialog, imaginea în meditație și creația în formă de pace interioară și colectivă. În acest sens, proiectul depășește cadrul unei simple manifestări culturale și se constituie într-o veritabilă pledoarie pentru recuperarea valorilor esențiale ale umanității prin forța discretă, dar durabilă, a artei.

Orient Românesc

ELENA ȘOLTUZ – Spiral of Love,
50/50cm, acrylic on canvas with silver leaf

VIORICA MURARIU – Christian Guide,
50/50 cm, oil on canvas

MIHAELA BRATU - Sol Invictus,
50/50 cm, acrylic on canvas, silver leaf

ELENA MANUELA DASCĂLU - Architecture of Thought,
50/70 cm, acrylic on canvas, impasto technique

MARINELA RUSU – No to Patriarchalism,
50/70, acrylic on canvas

ERIC ONIȘORU – Rust of Routine,
50/70 cm, oil on canvas

***Divina Comedie* în viziunea artistei Oana Alina Poleacec:**

Între imagine, cuvânt și transcendere

Artista **Oana Alina Poleacec** din Italia, se înscrie într-un dialog profund cu marea tradiție literară, găsindu-și inspirația în universul inepuizabil al *Divinei Comedii* de Dante. Pentru ea, această operă nu este doar un reper cultural, ci un adevărat ax al reflecției asupra condiției umane, o sursă vie de sens și interogație artistică.

În anul 2021 în Italia s-au împlinit 700 de ani de la moarte lui Dante, motiv pentru care anul a fost recunoscut ca fiind *Anul Dante Alighieri*. Cu această ocazie a fost invitată la mai multe evenimente organizate pentru comemorarea poetului. În 25 martie 2021 a participat la o expoziție colectivă cu două dintre cele patru opere pe care le-a lucrat inspirându-se din *Divina Commedia*, *Mundi*, *L'aqua del Letè*, *L'Eunoè* și *L'apocalisse*. Toate operele sunt realizate cu o tehnică mixtă, acrilic/foiță de aur și tuș pe carton cu dimensiune de 30/40cm. Tot în 2021 a participat la o expoziție internațională, eveniment unde opera sa *Mundi* a fost selectată pentru premiul *Maestri di Milano*, fiind una dintre câștigătoarele premii oferit de revista ArtNow. A 4-a lucrare, adică *L'Eunoè* se află încă într-o expoziție permanentă la Berlin. Toate aceste opere, la prima vedere par a fi peisaje în care artista a inserat cuvinte, sensuri, reprezentări figurative ale vieții aici pe pământ dar și o imagine a călătoriei sufletului spre veșnicie. Bineînțeles că punctul de plecare istoric și temporal a fost prezentul, lucrările sale fiind o călătorie spre timpul istoric în care a trăit poetul Dante Alighieri dar și o introspecție spre Sine, spre conștiință și spre credință.

Una dintre lucrările sale se distinge printr-o sensibilitate aparte și o rigoare conceptuală remarcabilă: transcrierea, la scară extrem de fină, a 33 de cuvinte din *Divina Comedie*. Gestul artistic devine aici mai mult decât o demonstrație tehnică, este un act de concentrare a esenței, o formă de meditație asupra cuvântului ca purtător de infinit. În miniatural se deschide vastul, iar fragilitatea detaliului capătă forța unei revelații.

A interpreta prin pictură universul lui Dante Alighieri înseamnă a intra într-un teritoriu în care imaginea devine gând, iar culoarea formă de reflecție asupra destinului uman. În viziunea Oanei Alina Poleacec, această transpunere capătă o expresie profund simbolică: opera

monumentală *Divina Comedie* este reimaginată ca un copac al cunoașterii, ale cărui ramuri poartă, discret, cuvintele poetului, ca pe niște fragmente de lumină fixate în materie.

Copacul devine aici un axis mundi, o punte între infernul rădăcinilor, purgatoriul trunchiului și paradisul coroanei, o structură vie care reflectă însăși arhitectura spirituală a operei dantești. Umbrele care traversează compoziția nu sunt simple efecte plastice, ci sugestii ale rătăcirii, ale îndoielii, ale căutării. În contrapunct, culorile, uneori calde, alteori severe, marchează trecerile inițiatice, momentele de revelație, apropierea de lumină.

Inserarea cuvintelor în țesătura ramurilor transformă limbajul în organism viu. Textul nu mai este doar citit, ci contemplat, descoperit, aproape „cultivat” de privire. Această integrare sugerează că sensul nu este dat, ci crește, se ramifică, se caută asemenea drumului parcurs de Dante însuși prin lumi și stări ale conștiinței.

Valoarea imensă a operei lui Dante rezidă tocmai în această capacitate de a depăși epoca și de a rămâne o hartă a spiritului uman. *Divina Comedie* nu este doar o capodoperă literară, ci o sinteză a marilor întrebări despre vină, mântuire, iubire și adevăr. În fața unei astfel de opere, actul artistic contemporan devine inevitabil un act de dialog și reverență. În acest dialog peste secole, artistul contemporan nu mai este doar un interpret, ci un căutător de sensuri ascunse, un traducător al invizibilului în limbaj vizual. Fiecare încercare de a reimagina universul dantesc devine o

formă de meditație asupra propriei condiții, asupra limitelor și aspirațiilor umane. Astfel, *Divina Comedie* nu rămâne o relictă a trecutului, ci se transformă într-un spațiu viu de întâlnire între gândire și emoție, între memorie și prezent, în care arta contemporană își regăsește menirea profundă: aceea de a întreba, de a tulbura și de a înălța.

Prin această interpretare picturală, Oana Alina Poleacec nu ilustrează, ci meditează vizual asupra operei dantești. Ea nu traduce fidel textul, ci îi continuă respirația într-un alt limbaj. Iar copacul

său, traversat de umbre și lumină, devine o metaforă a umanității însăși: fragilă și complexă, rătăcitoare și aspirând mereu spre înălțare. În această construcție simbolică, fiecare ramură pare să poarte nu doar cuvinte, ci stări ale sufletului uman, iar fiecare frunză devine o posibilă întrebare despre sensul existenței. Lumina care pătrunde printre umbre nu anulează întunericul, ci îl transformă într-un spațiu al reflecției, sugerând că adevărul nu este niciodată unic, ci stratificat și mereu în devenire. Astfel, lucrarea nu se oferă privirii ca un răspuns, ci ca o invitație la contemplare, la încetinire interioară și la redescoperirea acelei dimensiuni în care arta și filosofia se întâlnesc firesc, în tăcerea profundă a înțelegerii.

Oana Alina Poleacec reușește să transforme o operă fundamentală a umanității într-o experiență intimă, aproape tainică, invitând privitorul să încetinească, să apropie privirea și să redescopere profunzimea sensului. Este o lucrare care nu se impune prin dimensiune, ci prin intensitatea ideii, o mărturie că marile opere continuă să trăiască și să inspire prin sensibilitatea artiștilor contemporani. Dialogul cu Dante nu se reduce la ilustrare, ci devine o formă de reinterpretare existențială. „Divina Comedie” este transpusă într-un limbaj vizual contemporan, în care simbolurile nu mai sunt doar reprezentări ale unei cosmologii medievale, ci instrumente de explorare a interiorității umane. Prin tehnica mixtă și prin inserarea cuvântului în structura imaginii, artista creează o punte între sacru și modern, între text și materie, sugerând că drumul lui Dante este, de fapt, un drum al fiecărui om către sine.

În raport cu opera lui Dante Alighieri, aceste lucrări reactivează dimensiunea ei universală: călătoria prin *Infern*, *Purgatoriu* și *Paradis* devine o metaforă atemporală a transformării și a cunoașterii. Oana Alina Poleacec accentuează tocmai această continuitate a sensului, demonstrând că viziunea dantescă nu aparține doar trecutului, ci rămâne un teritoriu viu al reflecției artistice. Astfel, imaginea și cuvântul se întrepătrund într-un demers care reînvie forța morală, spirituală și poetică a lui Dante, readucând-o în contemporaneitate prin sensibilitatea artei vizuale.

Anca Cheaito

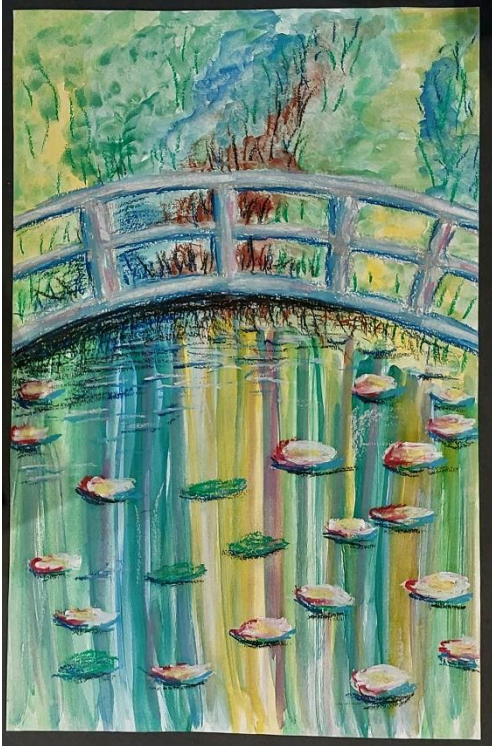

Darius Matei Poleacec – Italia

Într-o epocă în care performanța este adesea cuantificată în cifre și statistici, există spirite tinere care reușesc să redefină excelența prin sensibilitate, profunzime și autenticitate. Există copii despre care nu poți vorbi doar în termeni de performanță, pentru că ceea ce îi definește depășește cu mult ideea de succes. Sunt acei copii în care simți, aproape inexplicabil, o lumină interioară, o chemare. Un astfel de exemplu este **Darius Matei Poleacec**, copil de excepție al diasporei românești, a cărui devenire artistică impresionează nu doar prin precocitate, ci mai ales prin maturitatea expresiei. Pentru el care nu este doar un talent, ci o formă de a fi. Matei este în Italia la Milano, are 15 ani, cântă la pian, clarinet și ukulele.

Membru al orchestrei Conservatorului din Milano, el nu doar interpretează muzica, ci o trăiește cu o intensitate rar întâlnită. Conservatorul nu este doar o confirmare a valorii, ci spațiul în care își spune povestea fără cuvinte. Fiecare notă devine, sub arcușul sau respirația sa muzicală, o confesiune, o punte între lumi, o formă de dialog între sine și univers. Disciplina studiului se împletește armonios cu harul nativ, rezultând o prezență scenică ce captivează și emoționează profund. Nu cântă pentru a impresiona, ci pentru a transmite, pentru a ajunge la oameni într-un mod profund, aproape tainic. Există în interpretarea sa o sinceritate care nu se învață și nu se poate simula, o emoție vie, care te face să te oprești și să asculți cu inima, nu doar cu auzul.

Dincolo de rigoarea partiturii și de exigența fiecărui studiu zilnic, se simte în el o fragilitate luminoasă, o umanitate care nu se ascunde în spatele performanței, ci o hrănește. În momentele de liniște dintre fraze muzicale, pare că respiră împreună cu lumea, că ascultă nu doar sunetul, ci și tăcerile din jur. Acolo, în acel spațiu nevăzut, se naște emoția care ajunge la ceilalți, curată, nealterată, profundă. Este darul rar de a

transforma arta într-o formă de apropiere între oameni, de a face ca, pentru câteva clipe, distanțele să dispară, iar inimile să bată în același ritm.

Dar talentul său nu se limitează la domeniul muzical. În pictură, regăsim aceeași sensibilitate vibrantă, aceeași nevoie de a exprima ceea ce cuvintele nu pot cuprinde. Culorile devin limbaj, iar compozițiile sale dezvăluie un univers interior bogat, construit cu o sinceritate dezarmantă și o intuiție artistică remarcabilă. În pictură, aceeași nevoie de adevăr se transformă în culoare și formă. Nu caută perfecțiunea tehnică, ci sensul. Fiecare lucrare pare o întrebare, o căutare, uneori o liniște. Este, în fond, expresia unei sensibilități care nu poate rămâne închisă, care are nevoie să iasă în lume și să fie împărtășită. Acest copil poartă în sine nu doar darul artei, ci și amprenta unei identități culturale puternice.

În lucrările sale se simte, adesea, o vibrație care depășește granițele vârstei, ca și cum fiecare tușă ar purta memoria unor emoții mai vechi decât el însuși. Există o delicatețe a gestului artistic, dar și o forță tăcută, care vorbește despre rădăcini, despre dor, despre acea legătură invizibilă cu locurile și oamenii care l-au format. Pictura devine astfel nu doar un act de creație, ci o formă de întoarcere, de regăsire, de păstrare a unei identități care nu se pierde, ci se adâncește odată cu fiecare lucrare.

Este emoționant felul în care acest copil poartă în el două lumi: cea în care trăiește și cea din care provin părinții săi. Departe de România, dar niciodată desprins de ea, duce cu sine nu doar amintiri sau tradiții, ci o anumită căldură, o vibrație a sufletului care se regăsește în tot ceea ce face. Este o punte vie între identitate și devenire. Ancorat în valorile românești, el devine un ambasador tăcut al spiritului nostru, demonstrând că rădăcinile autentice nu se pierd, ci se transformă în surse de inspirație. Ne regăsim în el, fără să-l cunoaștem pe deplin. Ne emoționează pentru că ne amintește de ceea ce este esențial: că dincolo de performanță există umanitate, dincolo de talent există trăire, iar dincolo de succes există sens. Suntem mândri nu doar pentru ceea ce a realizat, ci pentru felul în care a ales să fie. Pentru delicatețea cu care își poartă darul, pentru sinceritatea cu care îl oferă lumii. Într-o lume grăbită, el ne învață, fără să o spună,

că frumusețea adevărată cere timp, răbdare și inimă. Ne bucurăm și suntem profund mândri de astfel de copii ai României, care, prin talentul și dăruirea lor, reușesc să lumineze scena culturală internațională. Ei ne reamintesc că excelența nu are granițe, iar arta, în forma ei cea mai pură, este un limbaj universal care ne unește și ne înalță. În el regăsim promisiunea unui viitor în care frumusețea, sensibilitatea și cultura vor continua să inspire generații.

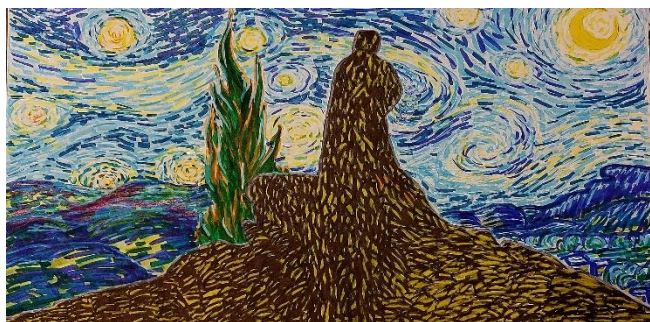
Poate că tocmai această îmbinare rară dintre fragilitate și forță, dintre rădăcină și zbor, îl face atât de aproape de noi. În el vedem nu doar un destin artistic în devenire, ci o lecție tăcută despre cum se construiește un drum cu sens, cu răbdare, cu onestitate, cu fidelitate față de ceea ce ești. Fără ostentație, fără grabă, el își așază pașii într-o lume care are nevoie de astfel de prezențe: limpezi, profunde, autentice. Iar această prezență devine, pentru toți cei care îl descoperă, nu doar un motiv de admirație, ci și unul de speranță.

Rândurile de mai sus sunt o mărturisire a unei emoții colective: aceea că viitorul poate fi mai bun, mai profund, mai uman, atunci când există astfel de suflete care îl construiesc, pas cu pas, prin artă și adevăr. În această mărturisire se adună, de fapt, mai mult decât admirația pentru un destin promițător, se adună încrederea că sensibilitatea nu este o slăbiciune, ci o forță care poate modela lumea. Prin fiecare gest artistic, prin fiecare emoție împărtășită, se conturează o direcție în care umanitatea

își regăsește echilibrul, în care frumosul nu este un lux, ci o necesitate. Astfel de suflete nu doar creează artă, ci creează punți între oameni, între generații, între ceea ce suntem și ceea ce am putea deveni.

Anca Cheaito

Diana Gini: estetica fragilității și etica rezilienței

Într-o epocă dominată de viteză, performanță și standarde exterioare de succes, povestea Dianei Gini se impune ca o meditație profundă asupra condiției umane. Pianistă de formație clasică și director de dezvoltare în cadrul RUF, ea întruchipează o sinteză rară între rigoarea artistică și luciditatea strategică. Însă dincolo de biografie și realizări profesionale, ceea ce conferă autenticitate și densitate existențială parcursului său este confruntarea cu limita, experiența unei boli necruțătoare, care a transformat radical sensul vieții.

Timp de un an, Diana Gini a traversat nu doar o criză medicală, ci o veritabilă probă ontologică. Boala, descrisă în cartea sa *GAME ON* drept „un partener de viață seducător”, nu este redusă la o simplă adversitate biologică, ci capătă valențe simbolice și revelatoare. În această perspectivă, suferința nu mai este doar un accident al existenței, ci devine un interlocutor, o instanță care provoacă, destabilizează și, în ultimă instanță, reconstruiește.

Această resemnificare a bolii implică o mutație profundă de conștiință: de la opoziție la coabitare, de la refuz la înțelegere. În loc să fie percepută exclusiv ca o forță distructivă, boala este integrată într-un dialog interior care obligă la luciditate și autenticitate. Ea dezvăluie straturi ale sinelui inaccesibile în absența crizei, punând în lumină fragilitatea ca formă de cunoaștere și vulnerabilitatea ca spațiu al transformării. Astfel, experiența suferinței devine un act de reconstrucție identitară, în care individul nu doar rezistă, ci se reinventează, asumându-și propria devenire cu o intensitate și o claritate rar întâlnite.

Cartea nu este o confesiune în sensul tradițional, ci mai degrabă o cartografiere a unui teritoriu interior. *GAME ON* se citește ca un dialog tensionat între fragilitate și voință, între abandon și reconstrucție. Limbajul este traversat de o luciditate poetică, în care vulnerabilitatea nu slăbește discursul, ci îl intensifică. Boala devine o oglindă care reflectă nu doar limitele trupului, ci și resursele nebănuite ale conștiinței. În acest sens, scrisul capătă o funcție aproape terapeutică, dar fără a cădea în didacticism sau în retorica facilă a motivaționalului. Fiecare pagină construiește un spațiu de reflecție în care cititorul este invitat să-și interogheze propriile limite și propriile mecanisme de apărare. Există o etică a sincerității care traversează discursul, o asumare fără menajamente a fragilității, dar și o disciplină interioară care transformă experiența în sens. Astfel,

textul devine nu doar mărturia unei lupte personale, ci și o formă de cunoaștere împărtășită, în care suferința este transfigurată într-un limbaj al clarității și al reconcilierii cu sine.

Dintr-o perspectivă filosofică, experiența Dianei Gini poate fi interpretată ca o reconfigurare a raportului dintre sine și lume. În fața finitudinii, identitatea nu se dizolvă, ci se rafinează. Curajul nu mai este o simplă reacție, ci o formă de cunoaștere. A merge mai departe nu înseamnă a nega căderea, ci a o integra într-un sens mai larg al devenirii. Această dinamică a devenirii implică și o reconstrucție a sensului, în care limitele nu mai sunt percepute ca bariere definitive, ci ca puncte de inflexiune ale conștiinței. În confruntarea cu vulnerabilitatea, subiectul descoperă o nouă formă de libertate – aceea de a-și asuma propria condiție fără iluzii, dar și fără resemnare. Astfel, experiența nu doar că redefinește raportul cu sinele, ci deschide o

relație mai autentică cu alteritatea și cu lumea, în care luciditatea și speranța coexistă ca dimensiuni complementare ale aceiași existențe profund trăite.

Dimensiunea estetică a formării sale muzicale rămâne prezentă în modul în care își construiește narațiunea: există o anumită muzicalitate a ideilor, o alternanță între tensiune și rezoluție, între disonanță și armonie. Viața însăși devine o partitură, iar boala – o temă recurentă care nu distruge compoziția, ci o adâncește. În această logică, fiecare experiență este transfigurată într-un motiv sonor al devenirii, iar tăcerile capătă aceeași importanță ca notele rostite. Pauzele, ezitățile, fragilitățile devin spații fertile de introspecție, în care sensul se decantează lent. Asemenea unei interpretări muzicale mature, existența nu mai urmărește perfecțiunea tehnică, ci autenticitatea expresiei. Astfel, parcursul Dianei Gini se configurează ca o operă deschisă, în care imperfecțiunea nu este corectată, ci asumată și integrată, generând o formă de frumusețe profundă, născută din echilibrul dintre rigoare și abandon.

În centrul acestui demers se află iubirea de viață, nu ca slogan, ci ca experiență trăită până la capăt. Dorința de frumos, capacitatea de a vedea dincolo de suferință, încrederea în forțele interioare – toate acestea configurează un ethos al rezilienței care nu este eroic în sens grandios, ci profund uman. Această formă de reziliență nu se exprimă prin gesturi spectaculoase, ci printr-o fidelitate

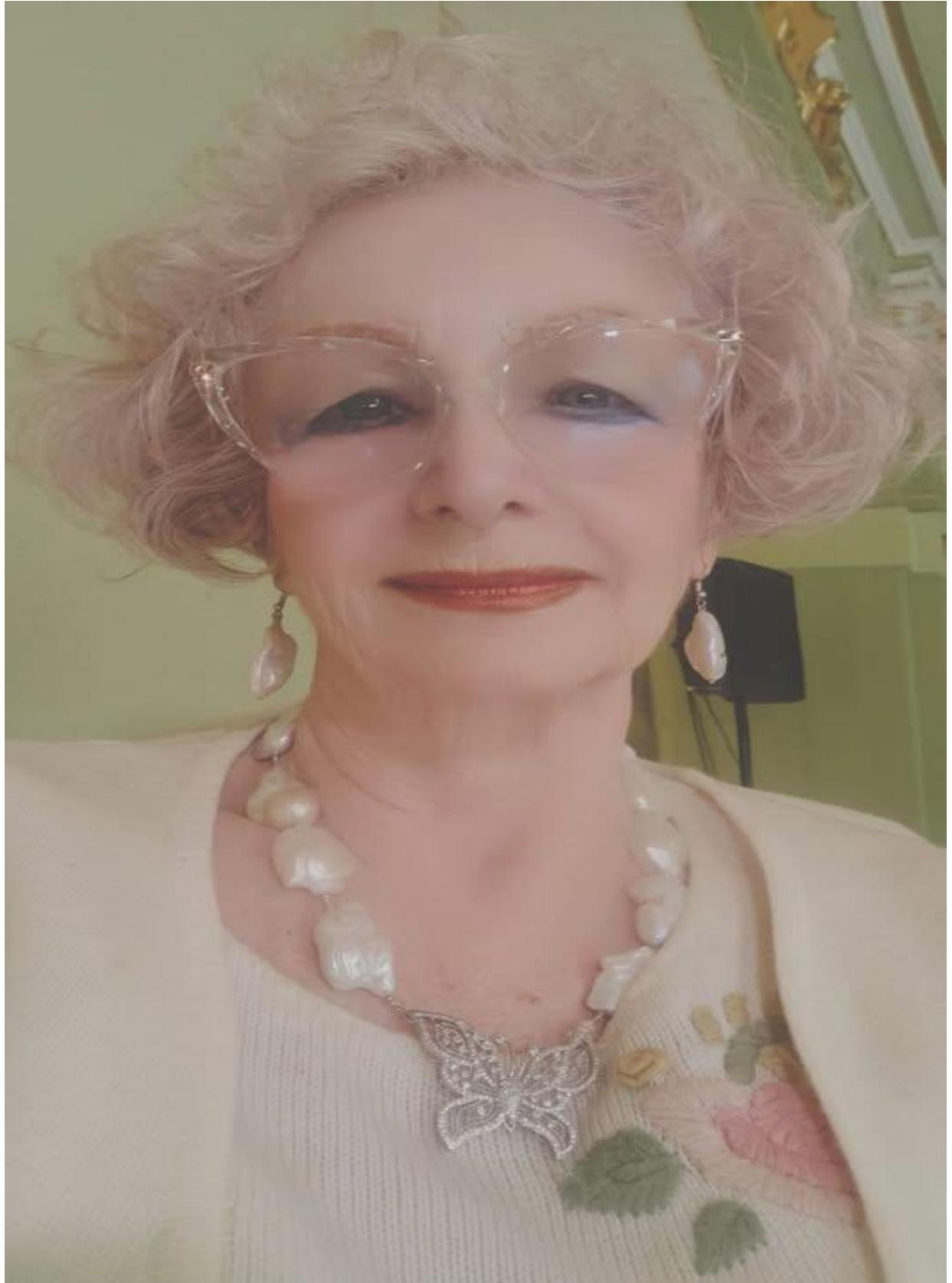
tăcută față de viață, reînnoită zi de zi. Este o etică a prezenței, în care fiecare moment, oricât de fragil, este locuit cu sens și deschidere. În acest orizont, speranța nu mai este o proiecție idealizată a viitorului, ci o practică interioară, o alegere conștientă de a rămâne ancorat în lumină chiar și atunci când realitatea pare să o contrazică. Astfel, iubirea de viață devine nu doar o reacție la suferință, ci o formă de cunoaștere și de asumare deplină a existenței.

Povestea Dianei Gini nu oferă rețete și nu promite soluții facile. Ea invită, mai degrabă, la reflecție: ce înseamnă să cazi? ce înseamnă să te ridici? și, mai ales, ce rămâne din noi după ce am traversat limitele propriei fragilități?

În acest sens, *GAME ON* devine nu doar o carte despre boală, ci o declarație de sens. Un exercițiu de luciditate și speranță, în care curajul și iubirea nu sunt concepte abstracte, ci realități trăite. O mărturie că, uneori, cele mai dure încercări nu închid viața, ci o deschid către o formă mai profundă de înțelegere. În prelungirea acestei viziuni, textul capătă valoarea unei invitații la responsabilitate existențială: aceea de a nu eluda suferința, ci de a o transforma într-un prilej de conștientizare și creștere. Cititorul este confruntat cu propria vulnerabilitate, dar și cu posibilitatea unei reconfigurări interioare, în care sensul nu este dat din exterior, ci construit cu luciditate și curaj. Astfel, cartea devine un spațiu de întâlnire între experiența individuală și condiția umană universală, unde fragilitatea nu mai este o limită, ci începutul unei înțelegeri mai adânci a vieții.

Anca Cheaito

Cătălina Frâncu - traducător

Bucurați-vă, chiar și nemoderat!

A îmbătrâni e anost.

Aș fi putut spune:

a îmbătrâni e trist,

e insuportabil,

e dureros, e oribil,

e deprimant, e mortal.

Dar eu am preferat „anost” fiindcă-i un adjectiv puternic care nu sună trist.

A îmbătrâni e anost deoarece nu știm când începe și cu-atât mai puțin când sfârșește.

Nu, nu e adevărat că îmbătrânim odată ce ne naștem.

Mult timp am fost așa proaspeți, și tineri, și apetisanți.

Ne simțeam bine cu noi înșine.

Ne simțeam cuceritori. Invulnerabili.

Cu viața înainte.

Chiar și la cincizeci de ani era încă foarte bine. Chiar și la șaiszeci.

Da, da, vă asigur, încă eram plin de mușchi, de planuri și de dorințe, eram o flacăra.

Și încă mai sunt, dar iată, între timp -

– am văzut în privirile celor tineri - bărbați și femei în floarea vârstei - că nu mă mai considerau ca pe unul de-al lor, măcar înrudiți, măcar marginal.

Am citit în ochii lor că nu vor mai fi niciodată îngăduitori cu mine.

Că au să fie politicoși, deferenți, și laudători, însă fără milă. Fără să-mi fi dat seama, intrasem în „apartheid-ul de vârstă”.

Cea mai proastă parte a venit din dedicațiile scriitorilor, în special ale celor începători.

„Cu respect”,

„Drept omagiu respectuos”,

„Cu sentimentele mele foarte respectuoase.”...

Nemernicii! Probabil că au crezut că îmi fac o favoare deschizând-și respectuos stilourile?

Ce idioți!

Și lungul și solemnul „stimatului domn Pivot” ca o citare din Ordinul Artelor și Literelor care te îmbătrânește cu zece ani!

Într-o zi, în metrou, pentru prima dată, o fată tânără s-a ridicat să-mi dea locul ei.

Aproape c-am plesnit-o....

Apoi, rugând-o să se așeze din nou, am întrebat-o dacă arăt cu adevărat bătrân, dacă îi par obosit.

„Nu, nu, deloc”, a răspuns stânjenită.

M-am gândit că... »

Eu, imediat:

„Credeai că...?”

-- M-am gândit, nu știu, nu-mi amintesc, că ți-ar face plăcere să te așezi.

– Pentru că am părul alb?

– Nu, nu e asta, te-am văzut stând în picioare și pentru că ești mai în vârstă decât mine, a fost un reflex, m-am ridicat...-

- Arăt mult, mult mai în vârstă ca tine?

– Nu, da, un pic, dar nu e o chestiune de vârstă... –

O chestiune de ce, atunci?

– Nu știu, o chestiune de politețe, eu cel puțin așa cred...”

Am încetat să o tachinez, i-am mulțumit pentru gestul ei generos și am condus-o până la stația de unde cobora să-i cumpăr ceva de băut.

A lupta împotriva îmbătrânirii înseamnă, pe cât

posibil, a nu renunța la nimic.

Nici la serviciu, nici la călătorii,

Nici la spectacole, nici la cărți,

Nici la a fi gurmand, nici la iubire, și nici la vise.

A visa înseamnă a-ți aminti de orele minunate în timp ce ești bătrân. A te gândi la întâlnirile minunate care ne așteaptă.

E a-ți lăsa mintea să rătăcească între dorință și utopie.

Muzica e un puternic stimulent al viselor.

Muzica e un dulce drog.

Aș vrea să mor, visător, într-un fotoliu ascultând

sau adagioul din Concertul nr. 23 în la major al lui Mozart,

sau andantele Concertului său nr. 21 în do major, muzică la capătul căreia peisajele sublime de dincolo se vor dezvălui ochilor mei nici măcar uimiți.

Dar eu și Mozart nu ne grăbim. Mai avem timp.

Odată cu vârsta, timpul trece fie prea repede, fie prea încet. Nu știm cât mai deținem din capitalul nostru. Ani? Luni? Zile? Nu, nu ar trebui să considerăm timpul care ne rămâne drept capital.

Ci ca pe un uzufruct de care, atâta timp cât putem, trebuie să ne bucurăm chiar și nemoderat.

După noi, potopul? Nu, Mozart.

Bernard Pivot, „Cuvintele vieții mele”
traducere de Cătălina Frâncu

Sexul ar fi neatrăgător pentru mine dacă nu ar exista o lume care așteaptă să fie descoperită în jur. Simpla percepție fizică a dorinței, sau chiar mai rău, satisfacerea brutală a unui impuls, degradează și devalorizează cel mai puternic mijloc de comunicare pe care natura ni l-a pus la dispoziție. Corpurile noastre sunt pur și simplu pagini albe pe care se scrie tot ce este mai profund în noi: emoții, senzații, dulceața auto-pierderii, atingerea sufletului. Cei care consideră orgasmul un act eliberator, aproape ca și cum ar fi sfârșitul unei dureri supărătoare, sunt capabili să experimenteze o plăcere limitată la acele câteva secunde. Cei care fac dragoste cu imensitatea a tot ceea ce se eliberează dintr-un corp conectat la o ființă umană experimentează cea mai intensă plăcere care ne poate fi acordată: dorința de a trăi.

Amedeo Avolio - traducere de Cătălina Frâncu

"Acel scop absurd, abstract și inexistent, care este viața, merită în sine să fie savurat în toate modurile, chiar și în cel mai de neconceput."

Samuel Beckett - In traducerea doamnei profesor Cătălina Frâncu

"En Attendant Godot"

"Pentru a comunica este necesar un limbaj acceptat și ușor de înțeles. Dar chiar avem senzația de a înțelege și de a face a înțelege ceea ce vrem să spunem? Răspunsul este nu.

Toate operele mele sunt golite de orice artificiu literar care ar atrage atenția, limba mea a fost întotdeauna esențială și goală. Cu toate acestea, nu oricine ar putea transmite sensul oricărui gând. Acesta este și motivul pentru care nu vreau să mă erijez ca ghid intelectual al oricărei generații sau clase sociale. Nu mă simt potrivit să ofer nicio soluție la îndoielile existențiale care îl prind pe om, nici o cheie surprinzătoare pentru sensul final al vieții. Am descris întotdeauna viața așa cum o văd, fără sens, dar, din acest motiv, nu inutil de parcurs. Într-adevăr, chiar illogicul ei este rațiunea sa de a fi. Acel scop absurd, abstract și inexistent, care este viața, merită în sine să fie savurat în toate modurile, chiar și în cel mai de neconceput. Poate este o așteptare constantă? Poate este un cerc? Poate că totul este un vis aproape ireal? Sincer, nu vă voi spune, pentru că dorința de a ști este cea care ne împinge spre cunoaștere, golul ne-răspunsurilor ne face să creștem ca oameni sau ca entitate.

Sa nu rămânem inerti în a aștepta. Cu toții suntem pelerini în valea vieții, suntem cu toții pierduți, nesiguri și stângaci. Dar toate acestea ne fac potențiale capodopere, tocmai pentru că suntem imperfecti. Suntem fraze ilogice, suntem discursuri care nu stau în picioare, suntem limbi diferite, suntem cuvinte fără sens, suntem copaci care nu îmbătrânesc, suntem pungi pe care nu le cumpără nimeni, suntem arte pe care nimeni nu le folosește, suntem guri delirante, suntem eșecuri, suntem

suflete în corpuri inversate, suntem totul și nimic, suntem furnici gânditoare, suntem ființe umane care își îndeplinesc destinul. Un destin care este scris probabil de cineva mai înalt decât noi, căruia îi place să se uite la noi pierduți în faldurile sortii. Un destin care poate nu este scris de nimeni. Cu siguranță nu l-am scris și nici nu aș vrea să-l scriu. Ar fi un eșec de la început, pentru că nu trebuie să privești viitorul cu speranță, trebuie să privești prezentul conștientizând eșecurile tale. Am încercat întotdeauna și am eșuat întotdeauna. Nu dezbateți. Încercați din nou. Eșuați din nou. Eșuați mai bine."

Spui că este inutil, ba chiar nici nu este posibil, să „știi să faci să iubești”? Greșești. Iubirea fie există, fie nu există. Ce altceva ar mai fi de înțeles?

Majoritatea oamenilor nu știu să iubească sau să se lase iubiți, pentru că sunt lași sau aroganți, pentru că se tem de eșec. Le este rușine să se dăruiască altei persoane și cu atât mai mult să se deschidă în fața ei, pentru că se tem să le fie dezvăluit secretul...

Tristul secret al fiecărei ființe umane: o mare nevoie de tandrețe, fără de care nu se poate rezista... Femeile. Ai observat cu ce tonuri nesigure și neîncredătoare pronunță bărbații acest cuvânt? Ca și cum ar face parte dintr-un trib rebel, subjugat, dar încă nu perfect îmblânzit, mereu predispus la rebeliune. Și care ar putea fi sensul acestui concept în viața de zi cu zi? Femeile...

Ce așteptăm de la ele? ...Copii? ...Ajutor? ...Seninătate? Bucurie? Totul? Nimic? Clipe?

Un bărbat trăiește, își dorește, se pregătește pentru o întâlnire, face dragoste; Se căsătorește, experimentează dragostea, nașterea și moartea cu o femeie, apoi se întoarce să privească o pereche frumoasă de picioare pe stradă, își pierde capul din cauza unor bucle superbe, este pierdut în sărutul unor buze arzătoare și, în timp ce stă întins în nișe burgheze sau pe saltelele scârțâitoare ale unor hoteluri sordide, se simte împlinit și uneori se arată magnific de generos față de o femeie.

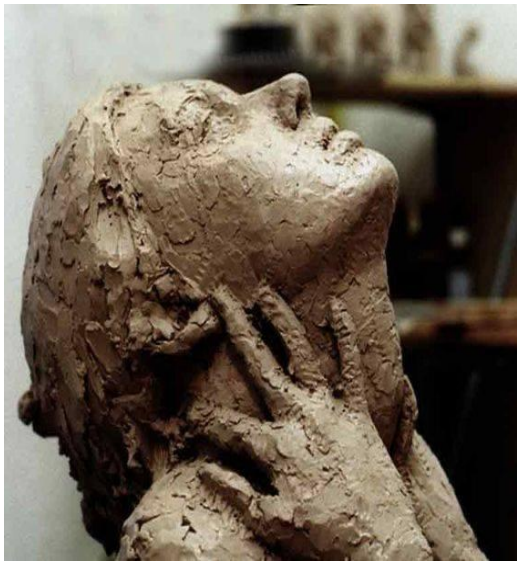
Îndrăgostiții plâng și jură să rămână împreună, să se ajute și să se sprijine reciproc; vor merge să locuiască pe vârful unui munte sau într-un oraș mare... dar apoi trece timpul, un an, trei ani, câteva săptămâni - ați observat că dragostea, la fel ca moartea, are un timp care nu poate fi măsurat de ceasuri sau calendare? - și marile lor planuri eșuează sau nu au rezultatul pe care și l-au imaginat. Și apoi se despart, plini de resentimente sau cu indiferență, și revin la speranță, încep să caute din nou un nou partener. Dacă sunt prea obosiți și rămân împreună, absorbindu-și reciproc energia și voința de a trăi, se îmbolnăvesc;

E un pic ca și cum s-ar ucide unul pe altul și, în cele din urmă, mor. Și cine știe dacă în clipa finală, când sunt pe punctul de a închide ochii, vor înțelege în sfârșit ce voiau unul de la celălalt... poate în schimb, pur și simplu au ascultat de o lege oarbă și incomensurabilă, o poruncă care reînnoiește și perpetuează lumea cu suflarea iubirii și care necesită bărbați și femei care, prin împerechere, să

asigure conservarea speciei... Asta e tot? Și între timp, sărmanii, ce sperau ei pentru ei înșiși? Ce și-au dat unul altuia, ce au primit unul de la celălalt? Ce echilibru misterios și teribil este acesta... Pasiunea nu are nimic festiv în ea. Această forță sumbră, care neîncetat creează și distruge lumea, nu-i întreabă pe cei pe care îi atinge, nu-i întreabă dacă le place sau nu, nu-i pasă prea mult de sentimentele umane. Dă totul și cere totul; cere un impuls necondiționat, alimentat de aceeași energie primordială a vieții și a morții. Corpul își amintește, o știi, pentru totdeauna, așa cum marea și pământul știu că au fost odată unul și același lucru.

Într-o zi am înțeles că nimeni nu mă va putea ajuta vreodată. Dorința de a iubi și de a fi iubit rămâne, dar nu există nimeni care să mă poată ajuta și nici nu va exista vreodată. Odată ce înțelegi asta, devii puternic și singuratic.

Sándor Márai, din Femeia potrivită -traducere de Cătălina Frâncu

Și totuși noi trădăm numai ce iubim.

În două versiuni - Pierfrancesco Zen, "Trădări

Glasul metalic al celor treizeci
de monede încă se-aude-n ecoul
Templului dureros, pe când Trădătorul
îl judecă pe Iscariot.
În curtea zgomotoasă, scufundată în zori
Petru tocmai își lepădase credința
iar astfel fusese eliberat un alt trădător.
Scripturi profetice își află alcătuirea
dar nu le pot descifra, de aceea
în mâinile mele am tot învățat întruna
banii nedreți al căror preț crucial nu-l știui.

Dacă era un talant, l-am îngropat până acum,
în uluita tăcere va da mai puține roade:
nu în ogorul olarului, nu milă și nu lacrimi.
Eu nu mă tem de tenebre, ci doar de nostalgia
și de regretul că nu s-a aprins
la Altar lumina Alianței frânte.
Lăsați-mă, fraților, pe pragul vântului
lăsați-mă să ascult observând de aici
cele mai sterpe și mai vulgare trădări ale lumii:
și totuși noi trădăm numai ce iubim.
Voi care intrați, vorbiți-I de mine,
acum un fir de iarbă în prag, vorbiți-I
de banii cei îngropați în pământ.

Sunetul de metal al celor treizeci de monede
răsună încă în Templul durerii,
pe când Trădătorul îl judecă pe Iscariotul.
În curtea zgomotoasă, cufundată în zori,
Petru tocmai își lepădase credința,
și astfel eliberase un alt trădător.
Scripturile profetice își află componentele
dar nu le pot descifra, motiv pentru care
în mâinile mele eu întorsesem de mult
moneda nedreaptă al cărei preț crucial nu-l știam.
Dacă a fost un talant, acuma l-am îngropat,
în consternata tăcere va da mai puține roade:
nu în câmpul Olarului, nu evlavia și nu plânsul.
Eu nu mă tem de-ntuneric, eu văd doar nostalgie
și doar regrete deoarece n-am aprins
lumina Legământului sfâșiat în Altar.
Lăsați-mă, frați ai mei, pe pragul bătut de vânt

ca să ascult de aici și de-aici să observ
ale lumii trădări, cele mai goale și mai vulgare:
și totuși noi trădăm doar ceea ce iubim.
Voi, care totuși intrați aici, vorbiți-I de mine,
acum un fir de iarbă pe prag, și de talantu- ngropat.

traducere de Cătălina Frâncu

Ne-am luat rămas bun în tăcere. Dar după ce a făcut
câțiva pași mai departe, s-a oprit o clipă, s-a întors pe
jumătate, aproape timidă, și în privirea ei mi s-a părut
că zăresc tristețe, tandrețe și disperare. M-am gândit să
alerg spre ea și să-i sărut fața ofilită, ochii ei
înlăcrimați, gura ei amară; și să o rog, să o implor să
mă vadă din nou, să-mi permită să fiu aproape de ea.
Dar m-am abținut. Știam foarte bine că era o utopie și
că drumurile noastre ar trebui să continue fără să se
întâlnească, până la moarte.

Ernesto Sabato, „Despre eroi și morminte” -
traducere de Cătălina Frâncu

Ce frază absurdă și crudă:

„Mâinile dezvăluie adevărata vârstă a unei femei.”

Și dacă nu sunt mâinile - atunci e gâtul care trădează.

Și dacă nu e gâtul - atunci e decolteul.

Sau acea pânză fină de riduri din jurul ochilor.

Nu contează unde -

important este ca, mai devreme sau mai târziu, ceva să „trădeze”.

Să iasă la iveală acest secret presupus rușinos -

un mister pe care, conform logicii societății, o femeie ar trebui să-l ascundă de lume.

Dar mă întreb:

de ce naiba ar trebui să ne ascundem anii, ca și cum ar fi un semn de infamie?

De ce e plasată netezimea pielii mai presus de profunzimea sufletului și a bunătății?

De ce ridurile stârnesc mai multă agitație decât ignoranța?

De ce este părul gri considerat un defect, în timp ce o inimă crudă nu este?

Fiecare semn de pe fața mea este autograful experienței trăite.

Am râs până am plâns.

Am plâns - uneori în deplină singurătate.

Am petrecut nopți nedormite - din pasiune, îngrijorându-mă pentru copiii mei, sau pur și simplu cufundată într-o carte care mi-a schimbat viața.

Și toate astea sunt o reflectare a ceea ce sunt.

Ciudat, nu crezi?

Un bărbat cu tâmplele încărunțite este „șarmant” și are o „eleganță matură”...

Iar o femeie-n aceeași etapă a vieții?

E imediat definită ca una care „s-a trecut”.

Mâinile tremurânde ale unui bătrân inspiră tandrețe și respect.

Și mâinile unei femei de vârsta ei?

Se spune că o „demască”.

Ei bine - nu.

Nu mă simt rușinată. Nu am scopul de a rămâne „păstrată tânără”.

Vreau să fiu autentică. Vie.

O femeie care a avut primăvara ei, greșelile ei, furtunile ei și succesele ei.

O femeie a cărei poveste nu trebuie „mascată” - ci purtată cu capul sus ...

Tanya Boyarkevich - traducere de Cătălina Frâncu

„Spune-mi relația ta cu durerea și îți voi spune cine ești.”

Acest motto al lui Ernst Jünger se aplică societății în ansamblu.

Astăzi, algofobia, o frică generalizată de durere, este răspândită peste tot. Chiar și pragul durerii se prăbușește rapid. Algofobia are ca rezultat o anestezie permanentă.

O nouă formulă de dominare spune: fii fericit.

Ni se cere constant să ne comunicăm nevoile, dorințele, preferințele, să spunem povestea vieții noastre. Comunicarea totală și supravegherea totală, dezbrăcarea pornografică și supravegherea panoptică, ajung să coincidă.

Libertatea și supravegherea devin imposibil de distins. Dispozitivul neoliberal al fericirii ne distrage atenția de la relațiile de dominație existente, forțându-ne să facem introspecție. Îi face pe toți să se ocupe doar de sine, de propriul psihic, în loc să investigheze critic problemele sociale. Suferința, pentru care se presupune că societatea este responsabilă, este privatizată și psihologizată. Condițiile care trebuie îmbunătățite nu sunt sociale, ci psihologice. Nevoia spre optimizarea sufletului, care de fapt ne obligă să ne adaptăm la relațiile dominante, ascunde malpraxisurile sociale.

Trăim într-o societate a pozitivității care caută să se debaraseze de tot ceea ce este negativ. Durerea este negativitatea prin excelență. Și psihologia urmează această schimbare de paradigmă, trecând de la psihologia negativă, înțeleasă ca „psihologia suferinței”, la „psihologia pozitivă”, care se concentrează pe bunăstare, fericire și optimism. Gândurile negative ar trebui evitate și imediat înlocuite cu unele pozitive. Psihologia pozitivă subordonează chiar și durerea unei logici a performanței. Ideologia liberală a rezilienței transformă experiențele traumatice în catalizatori pentru creșterea performanței.

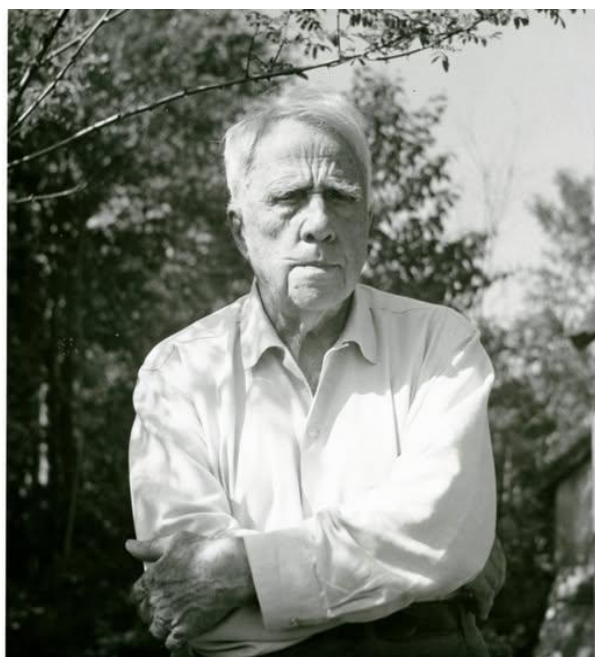
Se vorbește chiar și despre creșterea post-traumatică. Antrenamentul de reziliență, ca teren de antrenament pentru suflet, are sarcina de a modela ființa umană într-un performer cât mai lipsit de durere și mereu fericit. Astfel, psihologia pozitivă pecetluiește sfârșitul revoluției. Cei care urcă pe scenă nu sunt revoluționari, ci formatori motivaționali care previn răspândirea proastei dispoziții sau chiar a furiei.

Subordonatul nici măcar nu este conștient de propria subordonare. El crede că este liber. Fără nicio constrângere externă, se exploatează voluntar în credința că se împlinește. Libertatea nu este oprimată, ci mai degrabă exploatată. „Fii liber” creează o constrângere mai dezastruoasă decât „Fii ascultător”. O caracteristică crucială a experienței durerii de astăzi este că aceasta este percepută ca fiind lipsită de sens. Durerea este interpretată ca un semn de slăbiciune, ceva ce trebuie ascuns

sau eliminat în numele optimizării, dar spre deosebire de plăcere, durerea declanșează procese reflexive și conferă spiritului „claritatea dialectică prin excelență”. Îl face pe spirit vizionar. O viață fără moarte sau durere nu este umană, ci mai degrabă nemuritoare. Ființele umane se sacrifică pentru a supraviețui. Poate că pot atinge nemurirea, dar cu prețul vieții lor.

Byung-chul Han, din „Societatea fără durere. De ce am alungat suferința din viețile noastre”
Traducere de Simone Aglan-Buttazzi - traducere de Cătălina Frâncu-

„Literatura nu s-a născut în ziua în care un băiat a fugit din valea Neanderthalului urmărit de un lup mare și cenușiu, strigând „Lup, lup”; s-a născut în ziua în care un băiețel, în timp ce alerga, a strigat „Lup, lup” fără să aibă niciun lup la călcâie”. Nabokov

Robert Frost, "Mestecenii - Birches"

Când văd mestecenii cum se îndoie din stânga-n dreapta

Pe linia dreaptă a copacilor negri și înalți,
 Îmi place a crede că sunt legănați de-un băiat.
 Dar legănarea nu îi apleacă la fel de mult
 Precum furtunile de zăpadă. Adesea îi vei fi văzut
 Stând încărcăți de zăpadă în ziua însorită de iarnă
 După o ploaie. Și scârțâind de la sine și după cum
 Bate vântul, recăpătându-și culoarea, pe când
 Oricare mică mișcare-i înnebunește rupându-le
 smațul.

Îndată, de la căldura soarelui, prind a se împrăștia
 Cochilii mici de cristal ce se sparg pe pojghița
 gheții -

Față cu-astfel de mormane de sticlă spartă

Ai crede că a căzut cupola de dinăuntru a raiului.
 Sub greutatea lor sunt târâți spre pământul uscat,
 Însă nu par să se rupă; cu toate c-au stat îndoșiți
 Atâta de jos și atâta timp, nu au să se îndrepte
 Nici când: de ani de zile se pot vedea trunchiuri
 Încă înclinându-se în pădure, cu crengile atârându-le
 Până-n pământ, ca fetele ce se apleacă înainte, și care-și
 Aruncă părul deasupra capului ca să-l usuce la soare.
 Însă aș vrea să fi spus, când Adevărul a izbucnit
 În toată realitatea lui, despre furtuna de gheață,
 Că aș fi preferat să le îndoie-un băiat, pe când

Ieșea și intra să adune vitele - Să fie-un
 Băiat de destul de departe de-oraș, care n-a învățat
 Să joace baseball, al cărui singur joc ar fi totdeauna
 Cu ce putuse găsi, și vara și iarna, băiatul în stare
 Ca să se joace singur. Ce rând pe rând să supună
 Copacii tatălui său, să-i călărească întruna
 Până când să-i înmoaie, și să nu lase niciunul
 Să șchioapete, să nu rămână niciunul necucerit.
 Să învețe că tot ce era de știut ar fi fost
 Să nu se lase-a cădea prea devreme și să își spună
 Nu rupe creanga îndoind-o prea mult spre pământ.
 Să-i stăpânească crengile înalte apoi, având
 Aceeași grijă pe care-ar folosi-o spre-a umple
 O ceașcă cu ochi, și apoi din nou la refuz.
 I-ar fi lunecat mai întâi spre picioare, și șuierând,
 Și dându-și drumul între văzduh și pământ. Cândva
 Și mie mi-a plăcut să mă leagăn printre copaci.
 Și tot așa visez mai departe să mă întorc și s-o fac.
 Când sunt obosit să gândesc, când viața îmi pare
 Prea des asemenea unei păduri fără cale,
 Iar fața arde și-i gădilată de pânza de păianjen
 A unor lacrimi amare, și-n vreme ce ochii plâng
 Deschiși din cauza crengilor care rănesc.
 Aș vrea să scap o vreme de lume
 Și să mă-ntorc apoi și s-o iau de la capăt.
 Fie ca Soarta să nu mă lepede și ca măcar
 O clipă să-mi dăruiască ce vreau, să nu-mi
 Smulgă din mână puțința de-a mă întoarce.
 Pământul e locul bun pentru dragoste:
 Nu cunosc locul unde mi-ar fi mai bine.
 Aș vrea să mă cațăr într-un mesteacăn
 Printre crengile-i întunecate de-a lungul trunchiului
 Acoperit de zăpadă, așa de departe spre ceruri
 Cât să nu poată să îndure copacul, gata să îndoia
 Vârful, și să mă lase din nou înapoi în jos.
 Ar fi frumos să mă duc și totodată să mă întorc.
 Poți face și mai rău decât să te legeni printre copaci

Frost a primit patru premii Pulitzer pentru poezie. Propus de vreo 12 ori la Nobel. Alternativ, poet, fermier și profesor. Realitatea nu produce în noi nicio cunoaștere reală, produce cel mult cuvinte

care produc o explicație misterioasă și întunecată a unei lumi care se frământă, care rezistă, care se îndoiește fără să se rupă și care continuă să existe.

”Birches” e un text meta-poetic, și nu simpla descriere a unei păduri de iarnă, este relatarea apariției adevărului, sau mai degrabă a Adevărului, asemănătoare unei furtuni de gheață: poetul vorbește despre „adevăr” și nu despre „realitate”. Frost este preocupat de adevăr: adevărul și realitatea nu sunt coincidente, ele sunt căsătorite pe două niveluri diferite; paradoxal, cu cât experimentăm mai puțin realitatea (vezi sărăcia limbajului), cu atât planul adevărului se deschide mai mult.

Realitatea nu produce în noi nicio cunoaștere reală, produce cel mult cuvinte care produc o explicație misterioasă și întunecată a unei lumi care se frământă, care rezistă, care se îndoiește fără să se rupă și care continuă să existe.

traducere de Cătălina Frâncu

Felicia Nehme

Impactul lecturii timpurii asupra dezvoltării cognitive, lingvistice și socio-emoționale în intervalul 0–3 ani

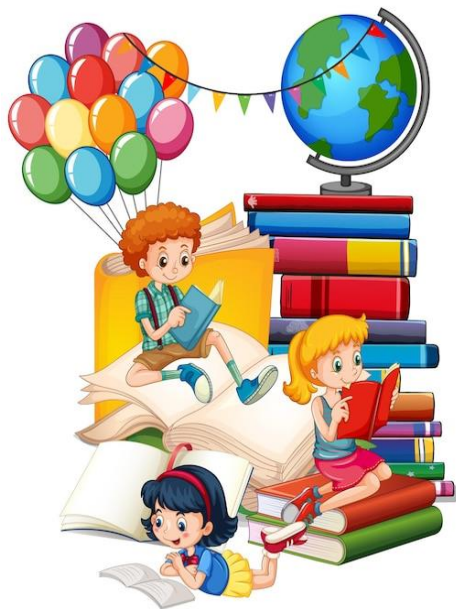
Perioada 0–3 ani reprezintă una dintre cele mai critice etape ale dezvoltării umane, în care creierul copilului este extrem de plastic și receptiv la experiențele externe. În această etapă, stimulii cognitivi și socio-emoționali joacă un rol determinant în construirea bazelor pentru învățarea ulterioară și pentru dezvoltarea abilităților de comunicare. Lectura timpurie, chiar și sub forma simplă a poveștilor scurte, a manipulării cărților sau a observării imaginilor, constituie un instrument puternic de stimulare a dezvoltării copilului.

Literatura de specialitate subliniază că, în primii ani de viață, expunerea sistematică la text și imagini, în context interactiv, sprijină nu doar dezvoltarea limbajului, ci și formarea conexiunilor cognitive, reglarea emoțională și construirea relațiilor de atașament securizant cu adultul. Astfel, lectura nu trebuie percepută ca o activitate formală, ci ca o experiență integrată în viața de zi cu zi, adaptată nivelului de dezvoltare și intereselor copilului.

Dezvoltarea cognitivă și impactul lecturii timpurii - Lectura timpurie stimulează dezvoltarea cognitivă prin mai multe mecanisme esențiale:

Construirea conexiunilor neuronale - În primii ani de viață, creierul copilului formează rapid sinapse, iar expunerea la activități stimulative – cum este lectura – consolidează aceste conexiuni în ariile asociate limbajului, atenției și funcțiilor executive. Studiile în neurodezvoltare arată că „în primele cinci ani, creierul unui copil dezvoltă conexiuni neuronale la o viteză excepțională, astfel încât mediul și experiențele timpurii influențează profund arhitectura cerebrală și capacitatea de învățare ulterioară”. În mod similar, Dr. Lisa Palethorpe, educatoare în dezvoltare timpurie, subliniază că: *„Lectura împreună cu copiii la orice vârstă, cu atât mai devreme cu atât mai bine, este absolut esențială pentru succesul lor ulterior. În primii cinci ani, creierul copilului se dezvoltă mai rapid decât în oricare altă perioadă”*. Această consolidare neuronală facilitează integrarea ulterioară a altor domenii ale învățării și formării intelectuale.

Înțelegerea relațiilor cauză-efect: Poveștile structurale introduc copilul în concepte de secvențialitate și logică: cauză și efect, ordine temporală și anticipare. Navigarea printr-o narațiune simplă ajută copilul să distingă succesiunea evenimentelor și să înțeleagă consecințele acțiunilor, competențe esențiale pentru rezolvarea de probleme și planificare. Prin expunerea repetată la astfel de structuri, copilul începe să dezvolte gândirea logică și capacitatea de a anticipa rezultatele acțiunilor, principii fundamentale ale raționamentului cognitiv.

Dezvoltarea gândirii simbolice - Unul dintre primele pași în alfabetizare este abilitatea de a recunoaște că simbolurile (cuvinte, imagini) pot reprezenta obiecte sau acțiuni din realitate. Lectura timpurie sprijină această dezvoltare, deoarece copilul asociază imagini și cuvinte cu sensuri semnificative. În această privință, cercetătoarea Maryanne Wolf subliniază că:

„Înainte de vârsta de doi ani, interacțiunea umană și interacțiunea fizică cu cărțile și textul sunt cea mai bună introducere în lumea limbajului oral și scris și în cunoașterea internalizată – temelii pentru circuitul ulterior al cititului”. Această recunoaștere simbolică este un fundament al alfabetizării timpurii și al gândirii abstracte care se va dezvolta ulterior în ciclurile școlare.

Dezvoltarea limbajului - Lectura timpurie reprezintă una dintre cele mai puternice strategii pentru stimularea dezvoltării limbajului la copiii mici. Ea influențează atât competențele **receptive** (înțelegerea limbajului), cât și pe cele **expresive** (producerea limbajului), prin mecanisme care se susțin reciproc și se amplifică în cadrul interacțiunilor adult - copil.

Îmbogățirea vocabularului - Expunerea repetată la cuvinte și expresii noi constituie baza extinderii repertoriului lingvistic al copilului. În cadrul lecturii, copilul întâlnește termeni specifici situațiilor narative, denumiri de obiecte, acțiuni, personaje și emoții, ceea ce îi permite să asocieze cuvintele cu semnificații concrete. Dr. Patricia Kuhl, specialistă în dezvoltarea limbajului, afirmă că: *„Creierul copilului este programat să învețe limbajul și răspunde extraordinar la diversitatea fonetică, sintactică și semantică din mediul său. Expunerea timpurie la limbaj bogat crește capacitatea copilului de a recunoaște și de a produce cuvinte noi.”* Folosirea limbajului descriptiv de către adult – comentarii asupra imaginilor, explicarea acțiunilor personajelor, denumirea emoțiilor și a obiectelor – stimulează asocierea între cuvânt și concept într-un mod natural și contextual.

Structura limbajului și ritmul vorbirii - Ascultarea unor povești, chiar scurte, introduce copilul la structuri gramaticale și ritmuri ale limbajului care nu apar întotdeauna în vorbirea obișnuită de zi cu zi. Prin textul narativ, copilul este expus la propoziții variate, conective, timpuri verbale și tipare sintactice ce depășesc frecvența utilizării în conversațiile cotidiene. Conform lui Jim Trelease, autor al cunoscutului *The Read-Aloud Handbook*: *„Cititul cu voce tare oferă copilului expunerea la un limbaj mai complex decât cel întâlnit în conversațiile zilnice, ceea ce îi stimulează dezvoltarea sintactică și abilitatea de a înțelege relațiile dintre cuvinte în propoziții.”* Chiar dacă copilul nu pronunță încă cuvintele corect sau nu le repetă imediat, această expunere timpurie la modele lingvistice variate facilitează dezvoltarea abilităților de comunicare pe termen lung.

Interacțiunea verbală - Lectura nu este doar un proces pasiv de ascultare, ci un act social și comunicativ. Lectura interactivă – în care adultul adresează întrebări, comentează imagini, oferă spațiu pentru răspunsuri – generează dialog între adult și copil și creează un context de învățare verbală continuă. Vygotsky, un teoretician esențial al dezvoltării limbajului și învățării, subliniază rolul interacțiunii sociale: „*Dezvoltarea cognitivă și lingvistică este în mod fundamental rezultatul*

interacțiunii sociale – copilul internalizează limbajul prin dialoguri și schimburi cu interlocutori mai competenți.” În contextul lecturii, acest dialog se manifestă prin: întrebări despre imagini, invitarea copilului să imite sau să repete, conectarea poveștii cu experiențe reale

Aceste tipuri de interacțiuni cresc motivația copilului pentru comunicare, îi stimulează inițiativa verbală și consolidează competențele pragmatice ale limbajului: ascultare, răspuns, turn-taking (schimb de replici) și ajustarea limbajului în funcție de interlocutor. Prin îmbogățirea vocabularului, expunerea la structuri lingvistice variate și stimularea dialogului, lectura timpurie sprijină dezvoltarea limbajului într-un mod holistic și integrat. Ea acționează nu doar asupra competențelor lexicale, ci asupra capacității copilului de a utiliza limbajul ca instrument de comunicare eficient și adaptat contextului social.

Dezvoltarea socio-emoțională prin lectura timpurie - Lectura timpurie nu are doar rol cognitiv și lingvistic, ci contribuie semnificativ la dezvoltarea socio-emoțională a copilului. Aceasta oferă un cadru sigur pentru explorarea emoțiilor, construirea relațiilor sociale timpurii și consolidarea atașamentului față de adultul facilitator.

Formarea atașamentului securizant - Momentele de lectură în brațele adultului creează un context predictibil, constant și sigur. Această rutină stabilă generează încredere și sentiment de siguranță, esențiale pentru dezvoltarea atașamentului securizant, care stă la baza adaptării sociale și emoționale a copilului. Conform teoriei atașamentului a lui John Bowlby: „*Relația de atașament cu adultul semnificativ este fundamentală pentru securitatea emoțională și explorarea mediului de către copil. Experiențele timpurii stabile și sensibile creează baza pentru încredere și relații sănătoase ulterioare.*” Astfel, lecturarea împreună cu copilul nu este doar o activitate educativă, ci și o practică care întărește legătura afectivă și încurajează autonomia, într-un cadru emoțional sigur.

Reglarea emoțională - Lectura oferă copilului oportunitatea de a explora emoții complexe într-un mediu protejat. Poveștile, prin personaje și situații narrative, permit copilului să identifice emoțiile, să le numească și să înțeleagă cauzele lor. Acest proces este esențial pentru dezvoltarea inteligenței emoționale timpurii, deoarece copilul învață să-și gestioneze emoțiile și să reacționeze

adecvat la situații diverse. Dr. Marina Bers, expertă în dezvoltarea socio-emoțională la copii mici, notează: *„Interacțiunea prin joc și poveste permite copiilor să experimenteze și să proceseze emoțiile într-un cadru sigur, ceea ce este fundamental pentru autoreglarea emoțională și pentru dezvoltarea empatiei.”*

Dezvoltarea empatiei și a abilităților sociale

- Lectura interactivă stimulează capacitatea

copilului de a înțelege perspectivele altor persoane și de a anticipa reacțiile lor. Chiar în primii ani, copilul începe să distingă între propriile emoții și ale celorlalți, dezvoltând astfel competențe de empatie și cooperare. Prin întrebări precum „Cum crezi că se simte personajul?” sau „Ce ai face tu dacă ai fi în locul lui?”, copilul este stimulat să reflecteze asupra gândurilor și emoțiilor altora. Acest tip de interacțiune contribuie la dezvoltarea abilităților sociale de bază, inclusiv comunicarea, partajarea și cooperarea, pregătind copilul pentru interacțiuni mai complexe în grădiniță și mai târziu în școală. Conform lui Vygotsky, interacțiunea socială timpurie este un factor esențial în dezvoltarea cognitivă și emoțională: *„Dezvoltarea socio-emoțională se realizează prin dialogul și colaborarea cu alți indivizi mai competenți, iar adultul este mediatorul care facilitează internalizarea normelor sociale și a strategiei de reglare emoțională.”*

Integrarea lecturii în rutina socio-emoțională - Pentru a maximiza beneficiile socio-emoționale ale lecturii, este esențial ca activitatea să fie gândită nu doar ca un moment de „citit”, ci ca o experiență interactivă și predictibilă, integrată în viața cotidiană a copilului. Aceasta presupune mai multe dimensiuni:

Interactivitatea lecturii - Lectura devine eficientă socio-emoțional atunci când adultul implică activ copilul în proces. Aceasta nu înseamnă doar prezentarea poveștii, ci stimularea gândirii și exprimării prin întrebări deschise, comentarii și sugestii de acțiuni inspirate din poveste. Exemple practice includ: invitarea copilului să descrie personajele sau acțiunile, încurajarea imitării sunetelor sau gesturilor personajelor, provocarea copilului să ofere soluții sau reacții alternative. Astfel, lectura devine un dialog viu între adult și copil, stimulând dezvoltarea empatiei, a abilităților de comunicare și a competențelor sociale. Interacțiunea activă crește și atenția copilului, ceea ce amplifică efectele cognitive și lingvistice ale activității.

Consistența și predictibilitatea rutinei - Integrarea lecturii într-o rutină zilnică contribuie la crearea unui cadru stabil și predictibil, ceea ce consolidează securitatea emoțională a copilului. Momentele regulate de lectură, de exemplu dimineața sau înainte de culcare, devin repere în ziua copilului, oferindu-i un sentiment de control și confort emoțional. Conform teoriilor atașamentului, acest tip de predictibilitate susține formarea unui **atașament securizant**: copilul învață că poate

conta pe adultul său pentru confort, sprijin și încurajare. Această siguranță afectivă favorizează explorarea independentă a mediului și dezvoltarea încrederii în sine.

Adaptarea lecturii la nivelul de dezvoltare al copilului - Lectura trebuie să fie adaptată vârstei și nivelului de înțelegere al copilului pentru a-i permite să se identifice cu personajele și să exploreze emoțiile acestora. Pentru copiii între 0–3 ani, strategiile includ: folosirea cărților cu imagini mari și clare, culori contrastante și text simplu, alegerea poveștilor cu situații familiare, care reflectă experiențele cotidiene ale copilului, încurajarea explorării tactile a cărților (pagini groase, texturi, obiecte interactive). Această adaptare facilitează înțelegerea emoțiilor și a relațiilor sociale prezentate în povești și stimulează gândirea simbolică, pregătind terenul pentru abilități de alfabetizare timpurie și competențe socio - emoționale mai complexe.

Lectura ca instrument holistic - Când este integrată corect, lectura nu mai este doar un exercițiu cognitiv sau lingvistic, ci devine un instrument holistic de dezvoltare. Aceasta contribuie simultan la: stimularea limbajului și a gândirii simbolice, consolidarea autoreglării emoționale și a empatiei, dezvoltarea abilităților sociale timpurii, cum ar fi cooperarea, împărțirea și comunicarea.

Astfel, un moment zilnic de lectură devine o experiență complexă, care susține dezvoltarea globală a copilului, transformând poveștile într-un context sigur pentru explorare emoțională, socială și cognitivă. Mai mult, integrarea lecturii în viața de zi cu zi sprijină formarea obiceiurilor de învățare și cultivă curiozitatea naturală a copilului. Prin repetarea acestor momente, copilul învață să asocieze lectura cu plăcerea de a descoperi lucruri noi, dezvoltând motivația intrinsecă pentru cunoaștere. În plus, experiențele comune de lectură întăresc legăturile afective cu adultul, creând un mediu în care copilul se simte valorizat și înțeles, ceea ce favorizează atât încrederea în sine, cât și dorința de a explora lumea și de a comunica cu ceilalți. Astfel, lectura devine un catalizator nu doar pentru dezvoltarea intelectuală, ci și pentru formarea unei baze emoționale și sociale solide, esențială pentru succesul învățării ulterioare.

Felicia Nehme

Cărțile copilăriei și rolul lor în dezvoltarea cognitivă, socio-emoțională și culturală a copilului

Literatura pentru copii, în accepțiune teoretică contemporană, nu poate fi redusă la un corpus de texte cu funcție ludico-educativă, ci trebuie conceptualizată ca un sistem de mediere simbolică, inserat în procesele de constituire a subiectivității. Din această perspectivă, textul literar devine un operator epistemic prin intermediul căruia copilul nu doar receptează informație, ci își structurează modalități de gândire, categorizare și interpretare a realității. În cadrele teoretice post-piagetiene și socio-constructiviste, lectura este reconfigurată ca practică de co-construcție a sensului, în care semnificația nu este inerentă textului, ci emergentă din interacțiunea dintre structură narativă, competență lingvistică și context socio-cultural.

În paradigma constructivistă (Piaget), dezvoltarea cognitivă este concepută ca proces de echilibrare progresivă între asimilare și acomodare. Literatura pentru copii funcționează ca un sistem de stimuli simbolici care solicită restructurarea schemelor cognitive, în special prin intermediul secvențialității narative și al relațiilor cauzale internalizate.

Din perspectivă neo-piagetiană, complexitatea narativă introduce variații în sarcina cognitivă, facilitând tranziția către operaționalitatea formală prin exersarea metacogniției incipiente. În extensie, această dinamică poate fi corelată cu procesele de diferențiere și integrare conceptuală, prin care copilul își rafinează progresiv structurile de reprezentare mentală. Narativitatea literară, în acest sens, funcționează ca un mediu de simulare cognitivă, în care relațiile temporale, cauzale și intenționale sunt nu doar receptate, ci reorganizate activ la nivel intern. Astfel, expunerea repetată la configurații narative variate favorizează emergența flexibilității cognitive și a capacității de abstractizare, elemente esențiale în consolidarea gândirii operațional-formale și în dezvoltarea competențelor metacognitive avansate.

În accepțiunea vygotkiană, procesele psihice superioare se constituie prin mediere semiotică. Textul literar pentru copii operează ca instrument cultural de mediere, facilitând internalizarea structurilor lingvistice și normative ale comunității. Conceptul de „zonă a proximei dezvoltări” este relevant în măsura în care lectura asistată generează un spațiu intersubiectiv de negociere a

sensului, în care adultul funcționează ca agent de scaffolding cognitiv. În continuare, acest cadru teoretic permite interpretarea interacțiunii dintre copil și textul literar ca un proces dinamic de co-construcție a semnificației, în care limbajul devine atât mediu de mediere, cât și instrument de internalizare a funcțiilor psihice superioare. În acest sens, lectura nu se limitează la decodarea simbolică a conținutului textual, ci implică o negociere continuă a sensurilor în interiorul unui spațiu dialogic structurat social. Rolul adultului, în calitate de mediator cognitiv, constă în ajustarea graduală a nivelului de sprijin, facilitând trecerea de la performanța asistată la autonomia cognitivă, proces care reflectă internalizarea progresivă a strategiilor interpretative și a schemelor de înțelegere culturală. Din perspectiva semioticii narative (Eco, Barthes), textul literar pentru copii este un construct polisemantic, caracterizat prin deschidere interpretativă controlată. Receptorul infantil nu este un consumator pasiv, ci un co-producător de sensuri, a cărui competență interpretativă este în curs de formare. Această deschidere interpretativă controlată implică existența unor mecanisme interne de constrângere semantică, prin care textul ghidează activ procesul de semnificare fără a-l determina exhaustiv. Astfel, semnificația emergentă rezultă din interacțiunea dintre structurile de semnificație codificate ale operei și competențele enciclopedice ale receptorului infantil, aflate în stadiu de constituire progresivă. În acest sens, actul lecturii devine o practică de negociere semiotică, în care sensul este stabilizat temporar prin corelarea

dintre indicii textuali, inferențele cognitive și cadrele culturale internalizate, contribuind la dezvoltarea graduală a unei competențe hermeneutice autonome.

Teoria receptării (Jauss, Iser) permite conceptualizarea lecturii ca act de actualizare a „golurilor textuale”, unde copilul proiectează ipoteze de sens în funcție de orizontul său de așteptare. În această perspectivă, polisemantismul textului literar destinat copilăriei nu trebuie înțeles ca o deschidere interpretativă nelimitată, ci ca o structurare stratificată a posibilităților de semnificare, în care codurile narative și simbolice sunt organizate astfel încât să permită acces gradual la niveluri tot mai complexe de interpretare. Astfel, procesul lecturii devine o activitate de decodare progresivă, în care competența semiotică a receptorului se dezvoltă prin iterarea actului interpretativ și prin ajustarea continuă a ipotezelor de sens în raport cu coerența internă a textului.

În continuare, dinamica „golurilor textuale” poate fi corelată cu mecanismele de anticipare cognitivă și inferență probabilistică, prin care copilul completează structurile narative incomplete pe baza experienței anterioare și a reperelor culturale disponibile. În acest sens, lectura devine un proces de actualizare continuă a orizontului de așteptare, în care fiecare nouă secvență narativă reconfigurează cadrul interpretativ anterior, contribuind la consolidarea unei competențe hermeneutice incipiente, dar sistematic în dezvoltare. Literatura pentru copii operează ca matrice de organizare a experienței temporale și cauzale. Structurile narative secvențiale induc modele de organizare logică, facilitând dezvoltarea competențelor de inferență, anticipare și categorizare conceptuală. Textul literar constituie un spațiu de articulare a codurilor sociale. Prin intermediul personajelor și conflictelor narative, copilul internalizează structuri normative și modele comportamentale, participând la procesul de socializare secundară. În acest sens, literatura funcționează ca sistem de codificare axiologică, în care valorile sunt prezentate nu discursiv, ci narativ-integrativ.

Din perspectivă psihodinamică (Bettelheim), basmul și literatura narativă facilitează simbolizarea conflictelor intrapsihice. Personajele funcționează ca proiecții ale unor tensiuni psihice, iar rezolvarea narativă oferă un model de integrare simbolică a anxietăților. În termeni contemporani, această funcție poate fi reinterpretată ca mecanism de dezvoltare a reglajului emoțional prin simulare narativă. Literatura pentru copii nu transmite valori în mod explicit normativ, ci prin configurări situaționale care induc judecăți morale emergente. Această formă de „moralitate narativă” operează prin internalizarea unor scheme evaluative contextualizate.

Astfel, formarea axiologică nu este rezultatul unei pedagogii directe, ci al unei expuneri repetitive la structuri narative cu încărcătură etică. Aceste funcții pot fi integrate într-un cadru explicativ unitar, în care literatura pentru copii este conceptualizată ca un dispozitiv de simulare socio-cognitivă a realității, ce permite exersarea indirectă a competențelor decizionale și evaluative în contexte narative controlate. Prin expunerea la scenarii conflictuale și rezolvări etice variate, copilul își dezvoltă capacitatea de a opera distincții fine între norme explicite și implicații morale contextuale, consolidând astfel un repertoriu intern de judecăți axiologice flexibile. În acest sens,

funcția formativă a literaturii nu rezidă exclusiv în transmiterea conținuturilor valorice, ci în antrenarea mecanismelor de deliberare morală și în configurarea progresivă a sensibilității etice contextualizate.

Transformările digitale au generat o mutație în ecologia cognitivă a lecturii. Trecerea de la lectura lineară la hipertextualitate induce modificări în atenția susținută, procesarea profundă și retenția semantică. În acest context, literatura pentru copii este supusă unei duble tensiuni: pe de o parte, presiunea fragmentării atenționale; pe de altă parte, oportunitatea reconfigurării narativității prin medii interactive multimodale. Se conturează astfel un nou regim epistemic al lecturii, caracterizat prin hibridizare semiotică (text- imagine- interactivitate).

Literatura de specialitate convergă spre ideea că textul pentru copii funcționează ca instrument de modelare a structurilor cognitive și socio-afective. Totuși, eficiența sa formativă este dependentă de variabile contextuale: capitalul cultural al familiei (Bourdieu), practicile de mediere educațională și densitatea expunerii la texte literare. Se poate argumenta că lectura în copilărie operează ca mecanism de reproducere culturală, dar și ca potențial spațiu de rezistență simbolică, în funcție de diversitatea repertoriului textual. Literatura pentru copii trebuie conceptualizată ca dispozitiv complex de mediere semiotică, cu funcții cognitive, afective și axiologice integrate. Ea nu reprezintă un simplu instrument pedagogic, ci o infrastructură simbolică prin care se configurează subiectivitatea în devenire.

În pofida transformărilor tehnologice contemporane, funcția sa formativă rămâne structural invariantă, deși modalitățile de manifestare se reconfigurează în raport cu noile medii de comunicare.

Prof. Alexandra Braniște

Bibliografie orientativă

- Barthes, R. (1977). *Image, Music, Text*.
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*.
- Bruner, J. (1990). *Acts of Meaning*.
- Eco, U. (1979). *The Role of the Reader*.
- Iser, W. (1978). *The Act of Reading*.
- Piaget, J. (1972). *Psychology and Pedagogy*.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society*.
- Bettelheim, B. (1976). *The Uses of Enchantment*.

Între vis și realitate: cum îți însoțești copilul cu iubire, seriozitate și răbdare spre împlinirea propriului drum

Una dintre cele mai delicate responsabilități ale unui părinte nu este aceea de a construi viitorul copilului său, ci de a-l ajuta să și-l descopere singur. Între dorința de protecție și nevoia de autonomie există o tensiune firească: părintele vede riscuri, copilul vede posibilități. În acest spațiu se formează caracterul, încrederea și relația afectivă dintre generații. În psihologia dezvoltării, sprijinul autentic oferit copilului presupune o combinație de afecțiune, limite sănătoase, realism și disponibilitate emoțională. Copilul nu are nevoie doar de încurajări abstracte precum „poți orice”, ci și de prezența calmă a unui adult care îl ajută să transforme entuziasmul în perseverență, iar dorințele în obiective posibile. A-ți însoți copilul spre împlinirea viselor sale înseamnă, înainte de toate, să îl iei în serios.

În copilărie și adolescență, visele au o funcție psihologică profundă: ele nu sunt simple fantezii, ci modalități prin care copilul încearcă să răspundă la întrebarea „cine sunt eu?”. Dorința de a deveni artist, medic, sportiv, cercetător sau muzician exprimă nu doar o preferință, ci o nevoie de sens și apartenență. Psihologul Erik Erikson considera că dezvoltarea identității depinde de libertatea tânărului de a explora posibilități fără a fi ridiculizat sau constrâns prematur. Atunci când părintele ironizează, minimizează sau compară constant copilul cu alții, acesta poate dezvolta anxietate, neîncredere și renunțare timpurie. Un copil care se simte ascultat capătă curaj să persevereze. Un copil care se simte judecat învață să se ascundă.

Mulți părinți confundă iubirea cu dirijarea totală a destinului copilului. Din teamă pentru viitorul lui, încearcă să decidă în locul său: ce profesie să aleagă, ce pasiuni sunt „utile”, ce drum este „sigur”. Totuși, controlul excesiv poate produce dependență emoțională sau revoltă. Dragostea matură presupune o prezență stabilă și o autoritate calmă, nu dominație. Copilul are nevoie să știe că este iubit chiar și atunci când greșește, ezită sau schimbă direcția. A-l însoți cu tact pe copil

înseamnă, înainte de toate, a-i asculta ideile cu respect și fără sarcasm, oferindu-i sentimentul că vocea și gândurile sale au valoare. Un părinte matur nu se limitează la a da ordine, ci cultivă dialogul prin întrebări care îl ajută pe copil să reflecteze, să aleagă și să înțeleagă consecințele propriilor decizii. În același timp, el îl sprijină să distingă între un vis posibil și o iluzie nerealistă, fără a-i distruge entuziasmul sau încrederea în sine. Prin atitudinea sa, părintele transmite că munca, disciplina și perseverența nu sunt pedepse, ci forme ale respectului de sine și ale construcției personale. Astfel, seriozitatea parentală nu trebuie confundată cu severitatea rece, ci cu o consecvență afectivă stabilă, echilibrată și protectoare. Copilul are nevoie de adulți care să rămână prezenți și echilibrați emoțional, fără să oscileze între indiferență și presiune excesivă.

Dezvoltarea autentică este lentă. Talentul nu se transformă instantaneu în performanță, iar motivația fluctuează natural. Mulți copii abandonează nu pentru că nu au capacitate, ci pentru că trăiesc sub presiunea rezultatelor rapide. Psihologia motivației arată că perseverența se construiește într-un mediu unde efortul este valorizat mai mult decât succesul imediat. Când părintele apreciază doar premiile și reușitele vizibile, copilul poate ajunge să se teamă de eșec și să evite provocările. Răbdarea parentală presupune capacitatea de a accepta faptul că dezvoltarea copilului are propriul ritm și că etapele de învățare sunt adesea lente și inegale. Un părinte echilibrat manifestă toleranță față de greșeli, înțelegând că acestea fac parte firesc din procesul de maturizare și formare a încrederii în sine. În loc să urmărească doar rezultate spectaculoase, el încurajează progresul mic, dar constant, oferind copilului sentimentul că fiecare pas înainte are valoare. De asemenea, evită comparațiile umiltoare cu alți copii, deoarece acestea pot răni profund stima de sine și pot transforma motivația în teamă de eșec. Asemenea unei plante care are nevoie de timp, lumină și îngrijire pentru a crește armonios, copilul nu înflorește mai repede dacă este tras de ramuri.

Există o diferență importantă între a susține un vis și a alimenta iluzii nerealiste. Rolul părintelui nu este nici să descurajeze brutal, nici să promită succes garantat, ci să introducă treptat copilul în realitatea efortului. Dacă un adolescent visează să devină pianist, sportiv de performanță sau actor, sprijinul autentic din partea părinților nu se rezumă la simple încurajări, ci implică oferirea unor

condiții reale de dezvoltare, precum accesul la educație, exercițiu și experiențe formative. În același timp, sunt necesare discuții sincere despre dificultățile, sacrificiile și competiția pe care asemenea drumuri le presupun, pentru ca tânărul să își construiască așteptări echilibrate. Părintele are rolul de a cultiva disciplina, perseverența și responsabilitatea, ajutând copilul să înțeleagă că talentul are nevoie de muncă susținută pentru a se transforma în performanță. De asemenea, este importantă dezvoltarea unor alternative și competențe complementare, care să îi ofere adolescentului flexibilitate și siguranță în fața schimbărilor inevitabile ale vieții. În acest sens, realismul nu ucide visul, ci îl face locuibil, oferindu-i structură, maturitate și șanse reale de împlinire. Copilul trebuie să înțeleagă că valoarea sa umană nu depinde exclusiv de succesul unei ambiții. Uneori, visul inițial se transformă. Alteori, eșecul deschide un drum mai potrivit. Părintele echilibrat îl ajută să suporte aceste transformări fără rușine.

Un aspect adesea ignorat este faptul că împlinirea unui vis nu depinde doar de talent sau inteligență, ci și de structura emoțională a copilului. Capacitatea de a tolera frustrarea, de a coopera, de a accepta critica și de a continua după un eșec este decisivă. Aceste resurse se formează în relația cu părintele. Copiii crescuți într-un climat afectiv stabil dezvoltă: mai multă autonomie; o stimă de sine realistă; reziliență psihologică; capacitate crescută de autoreglare. În schimb, critica permanentă, perfecționismul sau iubirea condiționată de performanță pot crea adulți anxioși, incapabili să se bucure chiar și de propriile realizări. Educația serioasă nu produce doar oameni competenți, ci oameni interiorizați și echilibrați.

Copiii ascultă mai puțin discursurile și observă mai mult felul în care trăiesc adulții. Un părinte care vorbește despre perseverență, dar abandonează la primele dificultăți, transmite un mesaj contradictoriu. Atunci când părintele citește, muncește cu responsabilitate, își respectă promisiunile, își gestionează calm frustrările și continuă să învețe de-a lungul vieții, el transmite copilului lecții esențiale nu prin discursuri, ci prin propriul exemplu. Copilul observă și interiorizează aceste comportamente, înțelegând treptat că maturitatea presupune efort constant, disciplină, echilibru și demnitate în fața dificultăților. În acest fel, valorile nu mai sunt simple recomandări abstracte, ci realități trăite zilnic în spațiul familial. De aceea, exemplul personal rămâne cea mai convingătoare formă de pedagogie, deoarece ceea ce vede copilul în comportamentul părinților influențează profund modul în care își va construi propriul caracter și propria relație cu lumea.

A-ți ajuta copilul să își împlinească visele nu înseamnă să îi construiești un traseu perfect, ci să îi oferi rădăcini afective și libertatea de a crește. Dragostea autentică nu sufocă și nu abandonează. Ea rămâne aproape, atentă și lucidă. Copilul are nevoie de părinți care să creadă în el fără a-l idealiza, care să îl corecteze fără a-l umili și care să îl încurajeze fără a-l minți. Între tandrețe și exigență se află adevărata educație. Cel mai mare succes nu este ca un copil să își atingă toate visele, ci să devină un adult capabil să trăiască cu sens, demnitate și încredere în sine.

Psiholog Alice Mardare

Copilăria – patria fără hotare a inimii

Există un timp pe care niciun ceasornic nu-l poate măsura și niciun calendar nu-l poate închide între file. E timpul copilăriei – acea zare aurie unde zilele nu se numără, ci se trăiesc ca niște fluturi jucăuși prinși în dansul luminii. Copilăria nu este doar începutul vieții, ci o sărbătoare a sufletului, un continent pierdut pe care îl purtăm în noi ca pe o insulă de vis, chiar și atunci când pașii noștri devin grei și umbrele lumii mari ne apasă tâmplele.

Copilăria e o dimineață eternă. O dimineață în care soarele nu răsare din cer, ci din ochii noștri mari și mirați, care văd miracole în cele mai banale lucruri – o pietricică devine comoară, o frunză e o corabie, iar o baltă e un ocean ce așteaptă să fie cucerit. În universul copilăriei nu există imposibil, doar "încă nu". Imaginația e suverană, iar fiecare bătaie de inimă e o poveste care nu se termină niciodată.

În satul copilăriei, timpul curge altfel. E un timp lichid, ca mierea, care se prelinge domol printre amintiri: mâinile bunicii mirosind a aluat și busuioc, joaca până târziu în curtea plină de râsete, sunetul unei mingi lovite de un zid, prima carte citită pe genunchii tatălui, prima întrebare nerostită. Fiecare moment e o perlă pe care, fără să știm, o așezăm pe firul invizibil al memoriei, și care mai târziu va deveni colierul nostru de nostalgii.

Copilăria e o țară în care sufletul are pașaport permanent. Chiar dacă trupul pleacă de acolo, inima se întoarce mereu, cu o valiză de dor și un bilet dus-întors scris cu cerneală invizibilă. E tărâmul în care cuvintele nu au nevoie de sensuri complicate, pentru că un gest, o privire sau un zâmbet pot spune totul. Acolo, tăcerile nu sunt apăsătoare, ci pline de promisiuni nespuse, iar cerul nu este doar un spațiu, ci o promisiune – că lumea e mare, bună și frumoasă. Și ce e copilăria, dacă

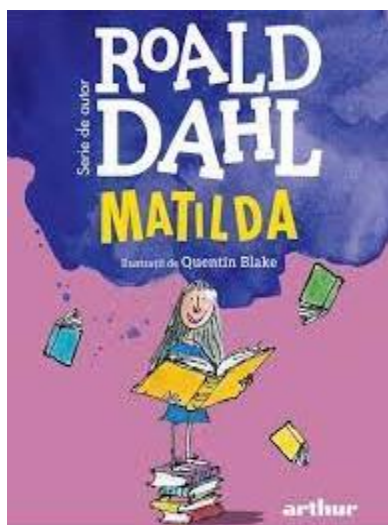

nu prima poezie pe care o scriem fără să știm că o facem? Cu alfabetul râsului, cu rime de curaj și metafore de vis. E începutul unui roman nescris, unde fiecare dintre noi e personajul principal, dar și autorul, și cititorul. Ne trăim copilăria ca pe o poveste spusă la lumina unei lămpi, iar mai târziu, când închidem ochii la ceas de seară, o recitim în gând ca pe o rugăciune blândă.

Copilăria nu e doar o etapă, ci o esență. Ea nu dispare, ci se ascunde în gesturile noastre naive, în lacrima care ne scapă când vedem un copil alergând după o minge, în zâmbetul pe care ni-l smulge o amintire de demult. Ea trăiește în noi, ca un copil care nu a vrut niciodată să crească de tot, ci doar să se joace mai departe, în tăcere, printre responsabilitățile noastre adulte.

Și poate, în cele din urmă, a fi om înseamnă tocmai asta: a purta în tine, dincolo de ani și vârste, o copilărie care nu vrea să moară. A fi matur, dar cu o lumină de copil în priviri. A fi serios, dar cu o bucurie ludică în inimă. A înțelege lumea, fără să încetezi să te miri de ea.

Copilăria e o țară fără granițe. Nu se intră în ea cu pașaport, ci cu sufletul. Și dacă vom învăța să o păstrăm vie în noi, vom ști mereu drumul înapoi către ceea ce este, poate, cel mai pur adevăr al vieții: că omul e cu adevărat mare doar când știe să rămână copil.

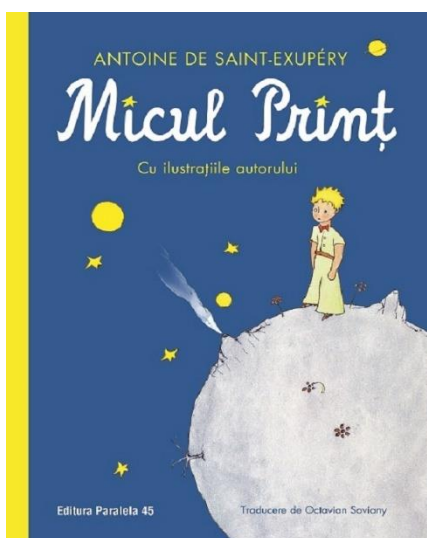

Cărțile copilăriei – biblioteci de vis în care încă locuim

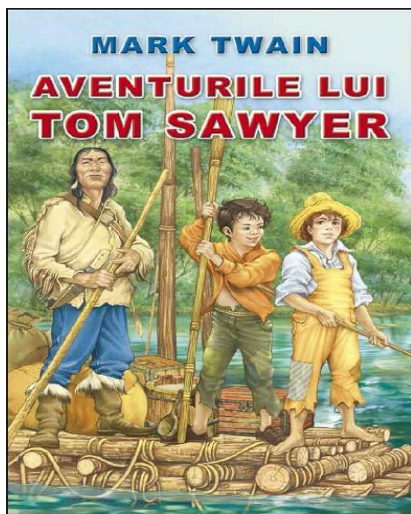
Sunt cărți pe care le citești și le uiți, și sunt cărți care te citesc ele pe tine, te deschid pagină cu pagină și te învață cine ești. Astfel sunt cărțile copilăriei – nu simple povești tipărite pe hârtie, ci ferestre deschise către lumi care nu se închid niciodată. Deși îmbătrânim, ele rămân la fel de vii în noi ca în ziua în care le-am descoperit prima oară, cu degetele pătrunzând mirate printre pagini, cu ochii lărgindu-se de uimire și inima tresărind ca un clopoțel de argint.

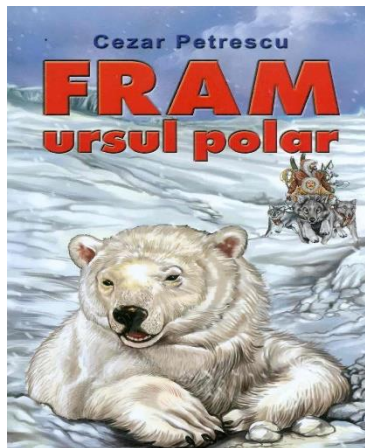
Cărțile copilăriei nu se uită pentru că ele sunt prima formă de magie pe care am întâlnit-o în viață. Ne-au arătat că lumea este mai mult decât ce se vede prin fereastra camerei noastre, că sub acoperișul banal al realității se ascund castele de lumină, păduri fermecate, prințese cu suflet curajos și cavaleri ce înfruntă balauri nu pentru glorie, ci pentru adevăr. Ele ne-au învățat, înainte de orice profesor, ce este binele și ce este răul, ce înseamnă prietenia, sacrificiul, curajul și visul. Cine poate uita prima întâlnire cu **Micul Prinț**, acel copil cu părul de aur venit de pe o planetă cât o casă, care ne-a spus, printre rânduri, că "esențialul e invizibil pentru ochi"? Sau cu **Winnetou**, care ne-a purtat prin sălbăcia vestului cu o noblețe ce întrecea legile omenești? Sau cu **Habarnam**, simpaticul visător din Orașul Florilor, care ne-a făcut să râdem, dar și să visăm cu ochii deschiși?

Pentru fiecare copil, raftul primelor cărți este o hartă afectivă. Acolo, între coperta unui basm și finalul unei aventuri, s-au scris unele dintre cele mai trainice emoții ale noastre. Niciun gadget, niciun ecran, oricât de colorat sau interactiv, nu poate reproduce acel sentiment de a te ascunde sub plapumă, cu o lanternă aprinsă și o carte care te duce, fără bilet, într-o altă lume. În acele nopți târzii, când părinții credeau că dormim, noi, de fapt, zburam cu **Nils Holgersson** deasupra Suediei, coboram în beciurile misterioase ale **Aventurilor lui Tom Sawyer** sau descopeream frumusețea limbajului în rimele lui **Creangă**. Cărțile copilăriei sunt diferite de cele de mai târziu nu doar prin conținut, ci prin felul în care le trăim. Le citim nu doar cu mintea, ci cu întreaga ființă. Ne lipim de ele ca o foaie de pergament la cald – ele se imprimă în noi, cu tot cu mirosul de hârtie veche, cu ilustrațiile colorate, cu semnele de carte improvizate din flori presate sau bonuri de ciocolată. Și chiar și când le uităm titlul, păstrăm în suflet senzația de uimire, fiorul primului contact cu miracolul narativ.

Fiecare dintre noi are o carte a copilăriei ca pe o icoană personală. Un volum pe care l-am recitat până la destrămare, un personaj care a devenit prieten imaginar, o frază pe care încă o putem rosti, deși au trecut zeci de ani. Acel volum este pentru noi începutul alfabetului interior, piatra de temelie a sinelui narativ. Pentru unii a fost „**Colț Alb**” sau „**Heidi, fetița**

munților”, pentru alții „Povești nemuritoare” sau „Cireșarii”, dar în toate cazurile, a fost o revelație. Cartea care ne-a arătat că, dincolo de real, există altceva – iar acest „altceva” poate fi descoperit ori de câte ori deschidem o carte.

Și chiar dacă viața ne-a luat de mână și ne-a purtat prin zone mai întunecate, chiar dacă azi citim despre economie, filosofie sau războaie, în fiecare dintre noi există acel copil care, atunci când răsfoiește din nou o carte din vechiul raft, simte cum o ușă tainică se deschide. Poate că paginile sunt galbene, poate că literele s-au șters puțin, dar sentimentul e același: ne întoarcem acasă. De fapt, cărțile copilăriei nu sunt doar lecturi. Sunt o formă de memorie afectivă, o prelungire a sufletului nostru în trecut. Sunt fire nevăzute care ne leagă de o vreme când totul părea posibil și frumos. De aceea nu le uităm. Pentru că ele nu sunt în bibliotecă, ci în noi. Sunt vocea blândă care ne spune, chiar și în cele mai dificile momente: *Îți amintești cum era să visezi? Îți amintești cum era să crezi că binele învinge întotdeauna?*

Cărțile copilăriei nu îmbătrânesc. Ele rămân acolo, neclintite, așteptând să le redeschidem cu aceiași ochi de atunci. Și când o facem, în liniștea unei după-amieze sau într-un moment de oboseală, ele nu ne oferă doar povești. Ne oferă ceva mai rar: ne oferă pe noi înșine.

Cărțile copilăriei – semințele invizibile din grădina sufletului

Există lucruri care cresc odată cu noi și lucruri care ne cresc pe noi. Cărțile copilăriei fac parte din a doua categorie. Ele nu sunt simple obiecte tipărite, ci semințe nevăzute pe care le sădește cineva, fără să știe, în grădina fragilă a sufletului nostru. La început, nu le înțelegem pe deplin, dar le simțim. Ca pe o lumină caldă strecurată printre perdele, ca pe un cântec fără cuvinte care se imprimă tainic în inimă. A citi în copilărie înseamnă a deschide ferestre într-o casă care încă se construiește. Fiecare poveste, fiecare personaj, fiecare ilustrație colorată devine o cărămidă în templul lăuntric al imaginației. Cărțile nu ne dădeau doar informații, ci ne înzestrau cu aripi. Ne învățau că limitele lumii nu sunt cele ale satului, orașului sau camerei noastre, ci doar ale gândului. Ne arătau că dincolo de realitatea imediată există o hartă secretă, plină de tărâmurii fermecate, prietenii necondiționate, fapte de curaj și întrebări care merită rostite.

În copilărie, o carte nu era un simplu obiect. Era un portal. O ușă rotativă către infinit. Ne transformam în ce citeam: deveneam exploratori, prințese, uriași blânzi, băieți rătăciți în jungle, fete cu suflet de stea. Citeam și ne locuiam propria poveste, ca și cum am fi trăit două vieți în același timp – una reală, alta de vis. Și, poate, fără să ne dăm seama, cea de vis devenea hrana subtilă a celei reale. Cărțile copilăriei ne-au învățat ce înseamnă empatia, chiar înainte să știm cum se numește. Am suferit alături de personaje, am plâns când au pierdut, am râs când au triumfat. Ele ne-au pregătit, fără vorbe mari, pentru viață. Ne-au format o inimă capabilă să bată pentru

altcineva. Ne-au învățat cum să fim oameni, fără să ne țină lecții. Pentru că o carte bună nu te învață prin morală, ci prin magie. În acele vremuri, când lumea era mare și noi eram mici, cărțile ne dădeau puterea de a o înțelege, fără să ne temem. Ne șopteau că întunericul poate fi înfrânt, că frica are leac și că, în adâncul fiecărei povești, oricât de complicată, se ascunde o lumină. Și poate că tocmai asta e esența cărților copilăriei: sunt primele noastre lecții de lumină. Ele aprind în noi felinare care nu se sting niciodată, oricât de departe ne poartă timpul.

Copilul care citește nu e niciodată singur. În jurul lui se adună o întreagă lume – oameni care nu au existat niciodată, dar care ne-au iubit mai sincer decât mulți din realitate. Ne-au spus că e bine să fii visător, că e frumos să crezi în bine, că a fi diferit nu e o greșală, ci un dar. Prin ei am învățat să ne iubim pe noi înșine și să privim cu

blândețe în afară. Cărțile din copilărie sunt, în cele din urmă, un testament. O moștenire pe care o ducem mai departe fără s-o știm. Le purtăm în tăcerea noastră, în alegerile mici, în felul în care privim lumea, în visurile care nu ne-au părăsit niciodată. Sunt acolo, ca o respirație adâncă, ca o rugăciune nerostită.

Și poate că, într-o zi, când un copil ne va cere o poveste, nu vom deschide doar o carte. Vom deschide o fereastră către ce am fost, și astfel vom pune, în mâinile lui mici, o altă sămânță de lumină. Pentru că așa se naște viitorul: dintr-o carte citită într-o după-amiază de vară, când lumea întreagă încă încapă între două coperti colorate.

Prof. Demetra Pavalache

"Țărăncuță" - Sava Henția (1848, Sebeșel – 1904, București)

„Țărăncuța” lui Sava Henția

chipul purității românești în veșmântul tradiției

Privind tabloul „Țărăncuță” al lui Sava Henția, parcă timpul se oprește în loc. Nu mai ești în prezentul grăbit și apăsător, ci ești purtat într-o lume a simplității sincere, a demnității firești și a frumuseții tăcute. În ochii acestei copile îmbrăcate în ie nu este doar un portret, ci întreaga poezie

Sava Henția (1848-1904)

a satului românesc, a tradiției, a ceea ce am fost și încă mai putem fi. Henția nu pictează doar o fetiță. El pictează o stare de spirit. Țărăncuța lui nu e o copilă oarecare, ci o întruchipare a purității nealterate, a feminității abia înmugurite, care își poartă cu naturalețe costumul tradițional ca pe o a doua piele, nu ca pe un costum de scenă. Ia, delicat brodată, nu este doar o piesă de vestimentație – este o declarație vizuală de identitate, un manifest mut despre rădăcini, despre apartenență, despre frumusețea discretă a lucrurilor simple.

Privirea fetiței nu este una veselă, dar nici tristă. E o privire limpede, serioasă, aproape matură. Ca și cum ar ști că poartă pe umerii ei fragili o întregă lume – o moștenire, o credință, o memorie colectivă. Nu e doar copilul unei familii, ci copilul unui neam. Și tocmai în această asumare tăcută stă forța tabloului: el nu strigă, nu impresionează prin dramatism, ci seduce prin adevăr. Fundalul este discret, lăsând loc luminii să cadă cu blândețe peste chipul și ia fetiței, de parcă însăși natura ar vrea să o protejeze. Henția știe să păstreze echilibrul dintre realismul aproape documentar și vibrația lirică. Nu idealizează, dar nici nu reduce la banal. Totul este firesc, și tocmai această naturalețe dă tabloului o aură de sacru domestic.

„Țărăncuța” devine astfel mai mult decât o pictură, devine un simbol. Un simbol al României profunde, al feminității curate, al copilăriei necosmetizate. Este o amintire vizuală a unei lumi care trăia în armonie cu ritmurile pământului, cu sărbătorile sufletului, cu veșnicia lucrurilor făcute cu mâinile. Privind acest tablou în secolul XXI, poate că nu mai recunoaștem imediat toate elementele: ia cusută manual, panglicile din păr, expresia demnă și tăcută. Dar le simțim. Undeva, în noi, există încă acel cod genetic al frumuseții necontrafăcute, care se activează la vederea unei asemenea imagini. E ca o chemare înapoi spre sine, spre rădăcini, spre acel „acasă” pe care modernitatea ne obligă uneori să-l uităm.

Sava Henția, prin această lucrare, nu pictează trecutul, ci ne dăruiește o oglindă a unei eternități liniștite. „Țărăncuța” nu este doar un copil dintr-un sat al altui veac. Este copilul din fiecare dintre noi, în clipa în care am fost încă puri, curați, neatinși de zgomotul lumii. Este copilul care ne amintește că frumusețea nu se strigă, ci se poartă, cu liniște și demnitate, ca o ie.

De ce iubesc satul meu – un drum spre mine însămi

Există locuri care nu pot fi explicate. Locuri care nu se măsoară în kilometri, ci în bătăi de inimă. Satul meu este unul dintre ele. Nu este mare, nu este renumit, nu apare în ghiduri turistice, dar pentru mine este centrul unei lumi tainice, al unei geografii interioare. Este punctul în care realitatea și visul se întâlnesc, locul unde nu doar m-am născut, ci m-am descoperit.

Iubesc satul meu nu pentru că este perfect, ci pentru că este al meu. Pentru că acolo, timpul are o altă respirație. Diminețile nu vin cu alarmă, ci cu ciripitul păsărilor și mirosul pământului umed. Casele bătrânești, cu garduri șubrede și ferestre cu perdele albe, par a veghea asupra unei lumi care refuză să uite ce înseamnă simplitatea.

Sunt drumuri care nu duc nicăieri pe hartă, dar care mă duc direct în inima mea. Drumurile din sat, cele care șerpuiesc spre pădure, printre fânețe și pomi înfloriți, nu sunt doar cărări de țărână – sunt trasee ale memoriei, ale copilăriei, ale visării. Pe ele am mers desculță, alergând după vară. Pe ele m-am plimbat în tăcere, când lumea părea prea mare, iar sufletul meu, prea fragil.

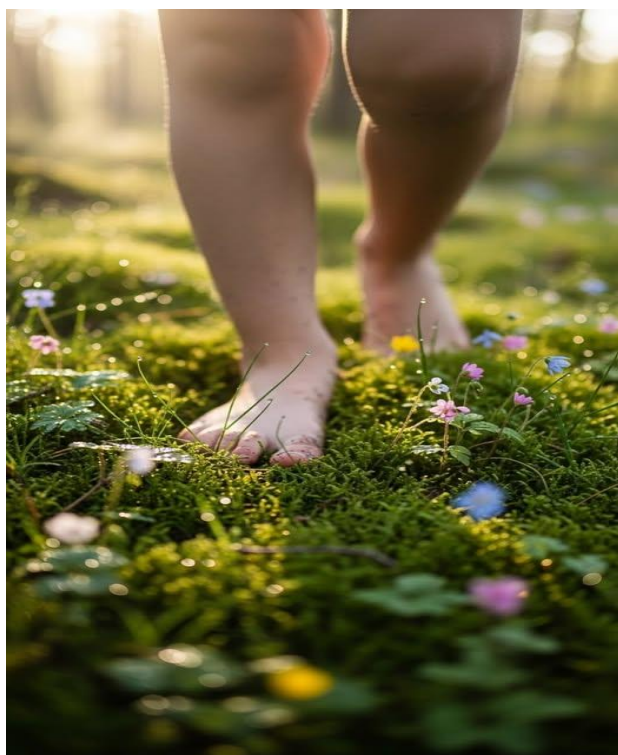
Pădurea care înconjoară satul nu este doar un spațiu natural. Este sanctuarul meu tăcut. Acolo copacii nu doar cresc, ci ascultă. Fiecare foșnet al frunzelor este o rugăciune, fiecare rază de lumină care cade printre crengi este o binecuvântare. Natura nu mă întreabă cine sunt, nu mă judecă, nu mă grăbește. Mă primește. Și în această primire fără condiții, mă regăsesc. Mă întorc la mine.

Acolo, în mijlocul verdeții, în mirosul de mușchi, lemn umed și flori de câmp, învăț că fericirea nu e ceva de cucerit, ci de simțit. E în pașii lenți pe potecă, în liniștea care nu apasă, ci vindecă. E în tăcerea care îți vorbește fără cuvinte, în răgazul de a respira fără să alergi spre nicăieri. Satul meu e locul unde cuvintele au greutate, unde oamenii vorbesc puțin, dar trăiesc adânc. Unde sărbătorile nu sunt despre fast, ci despre rost. Unde tradițiile nu sunt mofturi, ci forme de a păstra vie o memorie comună. Acolo am învățat că frumusețea nu strălucește, ci înflorește în umbră. Că valorile nu se strigă, ci se trăiesc.

Și poate cel mai mult iubesc acest loc pentru că acolo pot fi eu. Fără măști, fără roluri. Satul meu mă cunoaște dinainte ca eu să mă cunosc. Acolo mi-am format rădăcinile, și rădăcinile nu se văd, dar sunt cele care dau stabilitate vieții. Oricât de departe aș merge, știu că mă pot întoarce acolo nu doar geografic, ci lăuntric. Satul meu nu e doar un spațiu. Este un timp. Este o stare. Este acea parte din mine care nu a fost niciodată cucerită de lume. Este copilăria mea nemuritoare, este liniștea mea profundă, este adevărul meu simplu. Aș putea trăi oriunde, dar numai acolo știu că trăiesc *în mine*. De aceea iubesc satul meu. Pentru că, în fiecare colț al lui, în fiecare drum spre pădure, în fiecare clipă de liniște, mă regăsesc pe mine – așa cum sunt, așa cum eram, așa cum vreau să rămân.

Manuela Mihalache Haddad

Influența benefică a naturii asupra dezvoltării armonioase a copilului

Natura reprezintă unul dintre cele mai importante medii formative pentru dezvoltarea armonioasă a copilului. Într-o lume dominată de tehnologie și de ritmul accelerat al vieții urbane, contactul direct cu mediul natural devine nu doar o sursă de recreere, ci și o necesitate educațională, psihologică și filosofică. Jocul în natură contribuie semnificativ la dezvoltarea cognitivă, emoțională, socială și fizică a copiilor, oferindu-le experiențe autentice prin care descoperă lumea și pe ei înșiși.

În plus, mediul natural favorizează dezvoltarea echilibrului interior și a relației copilului cu propria sensibilitate. În spațiul deschis al naturii, copilul își dezvoltă capacitatea de a observa, de a asculta și de a contempla, trăsături esențiale pentru formarea unei gândiri reflexive și creative. Sunetele pădurii, ritmul anotimpurilor, contactul cu pământul, apa sau lumina naturală contribuie la construirea unei experiențe afective profunde, care stimulează curiozitatea și sentimentul apartenenței la lume. Prin aceste experiențe, copilul învață să respecte viața în toate formele sale și să dezvolte o atitudine responsabilă față de mediul înconjurător, înțelegând că omul și natura formează o legătură inseparabilă.

Din perspectivă academică, numeroase cercetări din domeniul psihologiei dezvoltării evidențiază faptul că activitățile desfășurate în aer liber stimulează creativitatea, capacitatea de concentrare și autonomia copilului. Mediul natural oferă contexte variate de explorare, unde copilul învață prin observație, experiment și interacțiune directă cu elementele naturii. Spre

deosebire de spațiile artificiale, natura nu impune limite rigide ale imaginației; frunzele devin instrumente de joc, pietrele capătă semnificații simbolice, iar copacul poate fi simultan refugiu, castel sau punct de aventură. Astfel, jocul liber în natură dezvoltă gândirea flexibilă și capacitatea de rezolvare a problemelor.

De asemenea, experiențele trăite în natură contribuie la dezvoltarea inteligenței emoționale și a relațiilor sociale dintre copii. Activitățile desfășurate în aer liber presupun cooperare, comunicare și adaptare la situații noi, aspecte care consolidează spiritul de echipă și empatia. În timpul jocului liber, copiii învață să își exprime emoțiile, să negocieze reguli și să găsească soluții împreună, fără constrângerile specifice mediilor strict organizate. Natura devine astfel un spațiu al libertății și al autenticității, în care copilul își dezvoltă încrederea în sine și capacitatea de a construi relații armonioase cu cei din jur. Prin contactul constant cu mediul natural, copilul își formează o personalitate mai echilibrată, mai rezilientă și mai deschisă către explorare și cunoaștere. Natura poate fi înțeleasă ca spațiul originar al devenirii umane.

Filosofi precum Jean-Jacques Rousseau susțineau că educația autentică trebuie să fie în armonie cu natura, deoarece copilul își dezvoltă esența prin contact direct cu mediul natural. În acest sens, jocul în natură nu reprezintă doar o activitate recreativă, ci o formă de reconectare a copilului cu ritmurile firești ale existenței. Natura cultivă sensibilitatea, răbdarea și capacitatea de contemplare, valori esențiale pentru formarea unei personalități echilibrate. Beneficiile fizice ale jocului în aer liber sunt, de asemenea, fundamentale. Mișcarea spontană, alergarea, cățărarea, explorarea terenurilor variate, contribuie la dezvoltarea motricității, a coordonării și a rezistenței fizice. În același timp, expunerea moderată la mediul natural sprijină sănătatea emoțională, reducând stresul și anxietatea, chiar și la vârste fragede. Copiii care petrec timp în natură

manifestă adesea un nivel mai ridicat de încredere în sine și o capacitate mai bună de relaționare

socială. Totodată, jocul desfășurat în natură contribuie la formarea unui stil de viață sănătos și activ încă din primii ani ai copilăriei. Contactul frecvent cu aerul curat și lumina naturală susține dezvoltarea armonioasă a organismului, întărirea sistemului imunitar și menținerea unei stări generale de bine. Spre deosebire de activitățile sedentare desfășurate în spații închise, jocul în aer liber oferă copilului libertatea de mișcare și posibilitatea de a-și consuma energia într-un mod echilibrat și natural. În același timp, interacțiunea cu mediul natural produce o stare de relaxare și liniște interioară, contribuind la diminuarea oboselei psihice și la îmbunătățirea capacității de concentrare. Astfel, natura devine un factor esențial în menținerea echilibrului dintre sănătatea fizică și cea emoțională a copilului. Mai mult decât atât, natura are o dimensiune etică și formativă. Prin interacțiunea cu plantele, animalele și ecosistemele, copilul învață respectul pentru viață și dezvoltă conștiința responsabilității față de mediul înconjurător. Educația ecologică autentică nu se realizează exclusiv prin informații teoretice, ci prin experiență directă, prin emoția descoperirii și prin sentimentul apartenenței la lume.

În concluzie, jocul în natură constituie o experiență esențială pentru dezvoltarea integrală a copilului. Dincolo de beneficiile fizice și cognitive, natura oferă un cadru profund umanizator, în care copilul învață libertatea, echilibrul și relația autentică cu lumea. Într-o societate tot mai tehnologizată, redescoperirea valorii educative a naturii devine o condiție importantă pentru formarea generațiilor viitoare.

Psiholog Liliane Marcu

Importanța cunoașterii și transmiterii tradițiilor populare românești în educația copiilor

Tradiția ca fundament al identității culturale și al dezvoltării morale

Într-o lume modernă saturată de tehnologie, globalizare și schimbări culturale accelerate, copilăria riscă tot mai mult să se îndepărteze de valorile autentice care au definit identitatea poporului român de-a lungul secolelor. În acest context, cunoașterea și înțelegerea tradițiilor populare românești devin nu doar un act de conservare culturală, ci și o necesitate educațională și morală. Copiii care cresc fără contact cu rădăcinile lor culturale pot pierde legătura cu sensul apartenenței, cu memoria colectivă și cu valorile fundamentale ale comunității din care provin.

Tradițiile populare reprezintă expresia vie a spiritualității unui popor. Ele includ obiceiuri, ritualuri, cântece, dansuri, meșteșuguri, sărbători și credințe transmise din generație în generație, constituind un patrimoniu cultural de o valoare inestimabilă. În cazul poporului român, tradițiile sunt profund legate de viața satului, de relația omului cu natura, de credință și de solidaritatea familială. Prin intermediul acestora, copiii învață să înțeleagă istoria și sensibilitatea culturală a neamului din care fac parte. Din perspectivă pedagogică, introducerea copiilor în universul tradițiilor populare contribuie semnificativ la dezvoltarea identității personale și sociale. În primii ani de viață, copilul își formează imaginea despre sine și despre lumea înconjurătoare prin experiențe afective și simbolice. Costumul popular, colindele, poveștile, dansurile tradiționale sau obiceiurile de sărbători creează contexte educative prin care copilul descoperă valori precum respectul, bunătatea, solidaritatea, credința și iubirea față de familie și comunitate. Totodată, tradițiile

populare stimulează dezvoltarea emoțională și creativă a copiilor. Participarea la activități culturale tradiționale — ateliere de meșteșuguri, șezători, festivaluri folclorice sau serbări tematice — dezvoltă sensibilitatea artistică, imaginația și capacitatea de exprimare. Copiii învață să aprecieze frumusețea autenticului și să înțeleagă valoarea muncii manuale și a creației populare. Într-o societate orientată tot mai mult spre consum și uniformizare culturală, aceste experiențe oferă echilibru și cultivă respectul pentru autenticitate și diversitate culturală.

Un alt aspect esențial este rolul tradițiilor în consolidarea relațiilor intergeneraționale. Bunicii și părinții devin principalii mediatori ai memoriei culturale, iar transmiterea obiceiurilor creează punți afective între generații. În momentul în care un copil ascultă o doină, învață un colind sau descoperă semnificația unei sărbători tradiționale, el nu acumulează doar informații, ci participă la continuitatea unei identități colective. Astfel, tradiția devine un limbaj al apartenenței și al comuniunii sufletești. Din punct de vedere sociologic, educația prin tradiții contribuie la păstrarea coeziunii sociale și la protejarea patrimoniului cultural național. Globalizarea aduce beneficii incontestabile, însă poate genera și pierderea specificului cultural local. În lipsa unei educații culturale solide, generațiile tinere pot deveni vulnerabile la alienare identitară și la uniformizare culturală. De aceea, școala și familia au responsabilitatea comună de a integra tradițiile în procesul educativ, nu ca pe elemente ale trecutului depășit, ci ca pe resurse vii de formare spirituală și morală.

Explicarea și promovarea tradițiilor populare românești în rândul copiilor reprezintă o investiție esențială în viitorul identității naționale și al echilibrului cultural. Tradițiile nu sunt simple relicve ale trecutului, ci forme vii de memorie, sensibilitate și înțelepciune colectivă. Prin cunoașterea lor, copiii învață cine sunt, de unde vin și ce valori trebuie să ducă mai departe. A educa un copil în spiritul tradițiilor înseamnă a-i oferi rădăcini puternice pentru a putea crește liber și demn într-o lume aflată în continuă schimbare.

Tradițiile reprezintă expresia identității culturale și spirituale a unui popor, constituind legătura profundă dintre trecut, prezent și viitor. Ele includ obiceiuri, valori, credințe și practici transmise din generație în generație, având rolul de a conserva memoria colectivă și de a menține continuitatea culturală a unei comunități. Într-o lume aflată într-o continuă schimbare, tradițiile devin repere fundamentale care oferă stabilitate, apartenență și sens existenței umane.

În același timp, tradițiile reflectă modul în care un popor își înțelege propria existență și relația cu lumea înconjurătoare. Ele păstrează experiențele istorice, sensibilitatea artistică și valorile morale care au modelat comunitatea de-a lungul timpului. Prin limbaj

simbolic, prin ritualuri și prin sărbători, tradițiile transmit nu doar cunoștințe practice, ci și o anumită filosofie a vieții, bazată pe respect, solidaritate și continuitate spirituală. Astfel, individul descoperă, prin contactul cu tradiția, sentimentul rădăcinilor culturale și conștiința apartenenței la o moștenire comună, ceea ce contribuie la formarea identității personale și colective. Tradițiile au o funcție educativă și socială esențială. Prin intermediul lor, indivizii învață normele morale, valorile comunității și modalitățile de raportare la ceilalți. Ritualurile, sărbătorile și obiceiurile populare contribuie la consolidarea coeziunii sociale, deoarece creează experiențe comune și întăresc sentimentul solidarității dintre membrii unui popor. De asemenea, tradițiile transmit cunoștințe despre istorie, credință, artă și relația omului cu natura, devenind astfel forme vii ale patrimoniului cultural, au un rol important în formarea conștiinței culturale și a identității sociale a individului. Prin participarea la obiceiuri și ceremonii tradiționale, oamenii dezvoltă respectul pentru valorile comunității și pentru experiența generațiilor anterioare. Aceste practici contribuie la educarea spiritului civic și la întărirea legăturilor dintre membrii societății, promovând

cooperarea, empatia și responsabilitatea colectivă. În același timp, tradițiile stimulează continuitatea culturală, deoarece fiecare generație devine purtătoare și transmițătoare a unui patrimoniu spiritual care definește specificul și autenticitatea unui popor. Tradițiile sunt expresii ale memoriei spirituale colective. Ele nu reprezintă simple repetări ale unor practici vechi, ci modalități prin care omul își afirmă apartenența la o comunitate și la o anumită viziune asupra lumii. Se evidențiază ideea că omul nu există izolat, ci se formează prin relația cu valorile și experiențele moștenite de la generațiile anterioare. În acest sens, tradițiile oferă continuitate identitară și contribuie la formarea conștiinței culturale și morale.

Mai mult decât atât, au capacitatea de a păstra autenticitatea unui popor în fața uniformizării culturale generate de globalizare. Portul popular, muzica tradițională, dansurile, gastronomia și obiceiurile specifice fiecărei regiuni reflectă diversitatea și unicitatea culturală a unei națiuni. Prin valorificarea și transmiterea acestor elemente, comunitățile își protejează identitatea și cultivă respectul pentru moștenirea culturală. În acest context, tradițiile devin forme de rezistență culturală și de afirmare a valorilor autentice în fața tendințelor de uniformizare ale societății contemporane. Ele păstrează specificul unei comunități și oferă generațiilor tinere posibilitatea de a-și cunoaște originile și de a înțelege importanța patrimoniului cultural. Meșteșugurile populare, cântecele, poveștile și obiceiurile transmise de-a lungul timpului reprezintă expresii ale creativității colective și ale experienței istorice acumulate de un popor. Prin conservarea și promovarea acestora, societatea nu doar protejează trecutul, ci contribuie și la construirea unui viitor bazat pe respect pentru diversitate culturală, memorie și identitate spirituală.

Trebuie recunoscută și dimensiunea spirituală, deoarece ele creează legături afective între oameni și între generații. Participarea la obiceiuri și sărbători tradiționale dezvoltă sentimentul apartenenței și al continuității istorice, oferind individului rădăcini culturale și stabilitate emoțională. În cadrul familiei și al comunității, tradițiile devin surse de educație morală, respect și responsabilitate.

Tradițiile reprezintă un element fundamental în viața unui popor, deoarece păstrează identitatea culturală, transmit valori esențiale și consolidează relațiile dintre oameni. Dincolo de dimensiunea lor istorică, ele au un rol profund formativ și filosofic, contribuind la definirea conștiinței colective și la menținerea echilibrului dintre trecut și prezent. Respectarea și valorificarea tradițiilor constituie, astfel, o modalitate de afirmare a demnității culturale și a continuității spirituale a unui popor.

Prof. Felicia Nehme

Florile – limbajul tăcut al frumuseții și al sufletului uman

Despre gingășie, sensibilitate și legătura profundă dintre om și universul floral

Din cele mai vechi timpuri, florile au însoțit existența umană ca simboluri ale frumuseții, iubirii, fragilității și renașterii. Ele nu reprezintă doar simple creații ale naturii, ci adevărate expresii ale armoniei universale, purtătoare de emoție, memorie și sens spiritual. În tăcerea lor delicată, florile comunică acolo unde cuvintele devin insuficiente. Ele au devenit, de-a lungul istoriei, un limbaj nescris al sufletului omenesc - un limbaj al afecțiunii, al respectului, al speranței și al iubirii.

Omul a simțit dintotdeauna nevoia de a se apropia de frumusețea florilor, deoarece acestea răspund unei dimensiuni profunde a sensibilității umane. Gingășia petalelor, parfumul discret, diversitatea culorilor și fragilitatea lor trecătoare trezesc în conștiință emoții subtile și contemplative. În prezența florilor, omul redescoperă

calmul, echilibrul și frumusețea lucrurilor simple. Astfel, relația dintre om și universul floral depășește dimensiunea estetică și dobândește o semnificație afectivă și filosofică.

Din perspectivă simbolică, florile sunt asociate cu marile momente ale existenței umane. Ele sunt prezente la naștere, la sărbători, la ceremonii religioase, la întâlniri importante și chiar în momentele de despărțire. O floare oferită poate exprima iubire, recunoștință, respect, compasiune sau iertare fără a fi nevoie de explicații suplimentare. De aceea, florile au devenit parte integrantă a comunicării emoționale dintre oameni. În multe situații, florile devin martori tăcuți ai emoțiilor pe care oamenii le trăiesc în cele mai importante clipe ale vieții. Un buchet oferit la începutul unei iubiri simbolizează speranța și sinceritatea sentimentelor, în timp ce florile așezate la căpătâiul unei persoane dragi exprimă respectul, memoria și continuitatea legăturii sufletești dincolo de

absență. În cadrul ceremoniilor religioase și al tradițiilor populare, florile capătă adesea o dimensiune sacră, fiind considerate simboluri ale purității, ale luminii și ale renașterii spirituale. Prin delicatețea și frumusețea lor efemeră, ele reușesc să transforme emoțiile umane în gesturi vizibile, devenind o formă universală de comunicare afectivă, înțeleasă dincolo de limbă, cultură sau timp.

În numeroase culturi, fiecare floare are o semnificație aparte. Trandafirul simbolizează iubirea și pasiunea, crinul exprimă puritatea și spiritualitatea, floarea-soarelui sugerează lumina și fidelitatea, iar laleaua evocă delicatețea și speranța. Acest limbaj simbolic al florilor, cunoscut și sub numele de „floriografie”, a fost dezvoltat în mod special în secolele XVIII–XIX, când sentimentele erau adesea transmise prin buchete și aranjamente florale atent alese. Astfel, florile au devenit punți subtile între suflete și instrumente ale exprimării emoționale.

Din punct de vedere psihologic, prezența florilor are efecte benefice asupra stării emoționale și mentale. Numeroase studii contemporane arată că florile reduc stresul, stimulează optimismul și contribuie la crearea unei stări de bine. Contactul cu natura și cu frumusețea vegetală favorizează echilibrul interior și dezvoltă sensibilitatea estetică. Într-o societate dominată de agitație, tehnologie și ritm accelerat, florile oferă omului un spațiu al liniștii și al reconectării cu sine. Totodată, florile au capacitatea de a influența subtil memoria afectivă și procesul de vindecare emoțională. Parfumul unei flori sau imaginea unei grădini înflorite poate reactiva amintiri legate de copilărie, familie, iubire sau momente de liniște sufletească, generând o stare de confort

interior și siguranță emoțională. În terapia psihologică modernă, contactul cu natura și activitățile

de îngrijire a plantelor sunt folosite pentru diminuarea anxietății, combaterea depresiei și stimularea echilibrului psihic. Florile creează un dialog tăcut între om și natură, oferind nu doar frumusețe vizuală, ci și o formă profundă de refugiu spiritual. Prin sensibilitatea lor discretă, ele îi reamintesc omului că armonia interioară poate fi regăsită în contemplarea lucrurilor simple, autentice și vii. Mai mult decât atât, florile ne învață lecții profunde despre existență. Ele trăiesc puțin, dar înfloresc deplin. Nu își ascund frumusețea și nu cer nimic în schimb pentru parfumul pe care îl oferă lumii. Prin fragilitatea lor, florile ne amintesc de caracterul trecător al vieții și de importanța prezentului. În fiecare petală există o lecție despre delicatețe, răbdare și armonie.

În plan artistic și cultural, florile au inspirat literatura, pictura, muzica și filosofia universală. Poeții au comparat frumusețea iubirii cu parfumul florilor, pictorii au încercat să surprindă

efemeritatea lor, iar filosofi și gânditori au văzut în ele expresia perfecțiunii naturii. De la grădinile antice până la simbolismul modern, florile au rămas o sursă inepuizabilă de inspirație și contemplare. Relația omului cu florile reflectă, în esență, nevoia profundă de frumusețe și sensibilitate. A iubi florile înseamnă a păstra vie capacitatea de a ne emoționa, de a admira și de a respecta natura. Într-o lume în care valorile materiale tind adesea să domine existența umană, florile ne reamintesc că adevărata frumusețe se află în lucrurile fragile, autentice și sincere.

În concluzie, florile nu sunt doar elemente decorative ale naturii, ci adevărate simboluri ale vieții interioare umane. Ele exprimă ceea ce uneori sufletul nu poate rosti: iubirea, speranța, nostalgia, recunoștința și pacea. Prin frumusețea și gingășia lor, florile apropie oamenii, vindecă tăcerile și luminează existența cotidiană. De aceea, omul va continua să iubească florile nu doar pentru aspectul lor, ci pentru ceea ce trezesc în inimă - emoție, sensibilitate și sentimentul că frumusețea încă există în lume.

Caroline Lamaa

Fântâna la români –un element central al culturii tradiționale

Apă, sacralitate și organizare socială în imaginarul rural românesc

Fântâna ocupă un loc esențial în cultura tradițională românească, depășind cu mult funcția sa utilitară de sursă de apă potabilă. În spațiul rural, fântâna reprezintă un element complex de civilizație, aflat la intersecția dintre nevoile practice ale comunității și dimensiunea simbolică, ritualică și socială a vieții tradiționale. Din perspectivă etnografică, fântâna poate fi interpretată ca un „centru al satului simbolic”, un spațiu de întâlnire, comunicare și sacralizare a apei.

În satele românești tradiționale, fântâna era adesea amplasată în zone strategice, devenind un punct de referință pentru comunitate. Ea funcționa ca spațiu de interacțiune socială, unde oamenii se întâlneau zilnic, schimbau informații, transmiteau vești și consolidau relațiile interpersonale. Astfel, fântâna nu era doar un obiect arhitectural, ci un veritabil

„nod social” al satului. Din perspectivă antropologică, aceste interacțiuni cotidiene contribuiau la coeziunea comunității, iar fântâna devenea un loc de socializare informală, în special pentru femei și tineri. Aducerea apei era, în același timp, o activitate domestică și un prilej de comunicare interumană, integrat în ritmul vieții rurale.

Dimensiunea simbolică și sacră a fântânii - În mentalitatea tradițională românească, apa este un element sacru, asociat purificării, vieții și regenerării. Fântâna, ca sursă de apă, dobândește astfel o semnificație ritualică profundă. În numeroase regiuni, construirea unei fântâni era însoțită de practici rituale, uneori de binecuvântări religioase sau de gesturi simbolice menite să asigure „curăția” și „rodnicia” apei. În imaginarul popular, fântânile erau adesea considerate locuri cu încărcătură spirituală, protejate de forțe invizibile sau asociate cu credințe despre spirite ale apei. În unele tradiții, se credea că apa din fântână poate avea proprietăți vindecătoare, iar anumite fântâni erau considerate „tămăduitoare”, fiind vizitate în contexte rituale sau de vindecare. În același registru simbolic, fântâna era percepută și ca un spațiu de frontieră între lumea vizibilă și cea invizibilă, între profan și sacru, între viața cotidiană și ordinea misterului cosmic. Coborârea apei din adâncuri era interpretată, în imaginarul tradițional, ca un act de „aducere la lumină” a unei esențe primordiale, ceea ce conferea fântânii o valoare aproape inițiativă. De aceea, anumite interdicții și reguli nescrise guvernau comportamentul în jurul fântânii: evitarea vorbelor rele,

respectul față de apă și gesturile de mulțumire erau expresii ale unei etici arhaice a sacralității naturii. În acest sens, fântâna nu era doar un obiect funcțional, ci un reper spiritual care disciplina comportamentul comunității și menținea echilibrul simbolic dintre om și mediul său de viață.

Fântâna în tradiția rituală și calendaristică - Fântâna apare frecvent în practicile rituale românești, mai ales în legătură cu sărbătorile de primăvară și vară. În anumite zone etnografice, aceasta era împodobită cu ramuri verzi, flori sau ștergare în zilele de sărbătoare, semn al respectului față de apă și față de forțele naturii. De asemenea, în unele comunități, existau credințe legate de puritatea fântânii în anumite momente ale anului, iar accesul la apă putea fi însoțit de gesturi de respect, tăcere sau semne ale crucii. Aceste practici reflectă sincretismul dintre credințele precreștine și elementele creștinismului popular. În anumite regiuni, fântâna era integrată și în rituri de trecere, precum botezul, nunta sau chiar anumite practici legate de fertilitate și prosperitate. În aceste contexte, apa din fântână era percepută ca purtătoare de binecuvântare și continuitate a vieții, fiind utilizată în gesturi simbolice de stropire sau spălare rituală. Totodată, comunitatea atribuia fântânii un rol protector, considerând că respectarea regulilor nescrise din jurul ei asigură armonia satului și protecția împotriva bolilor sau a nenorocirilor. Astfel, dimensiunea calendaristică și rituală a fântânii întărește statutul său de element sacru integrat profund în ciclul vieții tradiționale.

Fântâna ca spațiu de memorie culturală - Din perspectivă etnografică, fântâna este și un spațiu al memoriei colective. Numeroase legende, balade și povestiri populare sunt asociate cu fântânile, acestea devenind locuri ale întâlnirilor, iubirilor sau tragediilor. Literatura populară românească păstrează frecvent imaginea fântânii ca loc al destinului, al revelației sau al despărțirii. Un exemplu relevant este asocierea fântânii cu tema dorului și a așteptării, unde apa devine simbol al curgerii timpului și al continuității vieții. În acest sens, fântâna nu este doar un obiect fizic, ci un element narativ integrat în imaginarul colectiv. În plus, fântâna funcționează adesea ca un „martor tăcut” al istoriei locale, păstrând în jurul ei straturi de semnificații transmise oral din generație în generație. În multe comunități rurale, anumite fântâni sunt legate de numele unor familii, de

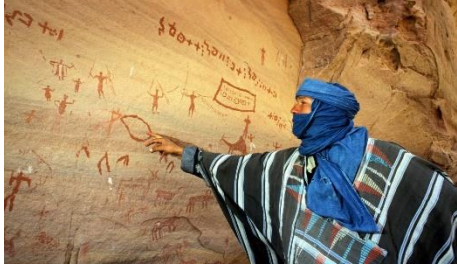

evenimente importante sau de întâmplări considerate definitorii pentru identitatea satului. Astfel, ele devin repere ale continuității culturale, unde memoria individuală se împletește cu memoria colectivă. Prin această încărcătură narativă și afectivă, fântâna depășește statutul de simplu obiect utilitar și se transformă într-un adevărat arhivă vie a experienței comunitare.

Aspecte tehnologice și meșteșugărești - Construcția fântânilor tradiționale implica cunoștințe tehnice transmise empiric, de la o generație la alta. Meșterii fântânari utilizau materiale locale precum piatra, lemnul și pământul, adaptând structura fântânii la condițiile geologice ale zonei. Roata fântânii, găleata și mecanismele de ridicare a apei reflectă ingeniozitatea tehnică a comunităților rurale. În multe cazuri, fântânile erau decorate cu elemente sculptate în lemn sau piatră, având atât rol funcțional, cât și estetic. Aceste ornamente reflectă gustul artistic popular și dorința de a integra utilul cu frumosul. De asemenea, procesul de realizare a unei fântâni era însoțit adesea de o organizare comunitară specifică, în care munca colectivă avea o importanță esențială. Săparea, consolidarea pereților și instalarea mecanismelor de ridicare a apei presupuneau colaborarea între membrii satului și, frecvent, apelul la meșteri specializați, considerați purtători ai unei îndemnări tradiționale valoroase. Această implicare colectivă nu avea doar un rol practic, ci și unul social și simbolic, întărind solidaritatea comunității și conferind fântânii statutul de „bun comun”, investit cu responsabilitate și respect reciproc. Fântâna, în cultura tradițională românească, este mult mai mult decât o sursă de apă. Ea reprezintă un complex etnografic în care se intersectează dimensiuni sociale, simbolice, ritualice și estetice. Ca spațiu al vieții cotidiene și al sacralității, fântâna reflectă relația profundă dintre om, comunitate și natură. Studiul fântânii oferă o perspectivă esențială asupra modului în care societatea rurală românească a integrat resursele naturale în structuri culturale coerente, transformând un element material într-un simbol al continuității, al identității și al vieții comunitare.

Aura Manole

Originile scrisului și reconsiderarea paradigmelor istorice asupra apariției limbajului scris

Timp de decenii, istoria universală a transmis ideea conform căreia sumerienii au fost primii care au utilizat scrierea, în urmă cu aproximativ 5.000 de ani, iar ulterior limbile scrise s-ar fi răspândit treptat în restul lumii. Această perspectivă tradițională a dominat cercetarea istorică și lingvistică modernă, fiind prezentată drept fundament al civilizației scrise. Cu toate acestea, cercetările contemporane au demonstrat că scrierea nu a avut o singură origine, ci s-a dezvoltat independent în cel puțin cinci mari civilizații antice: în Mesopotamia (între 3400 și 3100 î.Hr.), în Egipt (în jurul anului 3250 î.Hr.), în China (aproximativ 2000 î.Hr.), în regiunile joase ale Mezoamericii (circa 650 î.Hr.) și în Peru (posibil încă din 2700 î.Hr.).

În ultimele decenii, descoperirile arheologice au început să sugereze că forme timpurii de scriere au existat mult mai devreme și în alte regiuni ale Africii. Cu excepția Egiptului antic, contribuția continentului african la istoria limbajului scris a fost adesea marginalizată sau ignorată în lucrările istorice tradiționale. Totuși, numeroase dovezi indică faptul că această omisiune nu reflectă realitatea științifică, ci mai degrabă efectele unor prejudecăți culturale și eurocentrice persistente în istoriografia clasică. Unele dintre cele mai vechi inscripții descoperite până în prezent au fost identificate în oaza Kharga, într-o regiune care aparține odinioară Nubiei și care face astăzi parte din Sudan. Aceste inscripții au fost atribuite unei forme de limbă denumită proto-sahariană și sunt datate aproximativ în anul 5000 î.Hr. Dacă aceste datări vor fi confirmate în mod definitiv prin cercetări suplimentare, ele ar demonstra existența unui sistem simbolic african cu aproximativ două milenii înaintea apariției scrisului sumerian și cu mult înainte de dezvoltarea sistemelor de scriere grecești. Alte tăblițe inscripționate au fost descoperite în zona Ge'ez din Etiopia și datează de peste 3.000 de ani. În mod remarcabil, această limbă antică continuă să fie utilizată și astăzi ca limbă liturgică principală în cadrul Bisericilor Ortodoxe Etiopiene și al anumitor comunități iudaice etiopiene. Mai mult decât atât, numeroase nume și forme lexicale s-au păstrat aproape neschimbate între limba ge'ez și limba amharică modernă.

Scrierea ge'ez reprezintă probabil cea mai veche limbă scrisă aflată încă în uz religios și cultural. Limbile contemporane cele mai apropiate de ge'ez sunt amharica, tigré și tigrinya. În tradițiile orale ale acestor popoare, ge'ez este considerată una dintre cele mai vechi limbi ale omenirii. În Africa de Nord, majoritatea limbilor sunt clasificate în familia afro-asiatică, reflectând influențe istorice rezultate din migrații, războaie, schimburi comerciale și procese de expansiune religioasă. Cu toate acestea, o limbă veche a supraviețuit până în prezent: tifinagh, sistemul de scriere al populației tuarege. Forma sa scrisă este atestată de cel puțin 1.500 de ani și continuă să reprezinte un simbol identitar și cultural major pentru poporul tuareg. Tradiția orală a tuaregilor vorbește

despre regina Tin Hinan, supranumită „mama tuturor tuaregilor”, al cărei mormânt a fost descoperit în anul 1925. Potrivit legendei, Tin Hinan ar fi fost o prințesă refugiată din nordul Saharei care, împreună cu însoțitorii săi, a supraviețuit în deșert datorită furnicilor care au dezvăluit semințe ascunse în mușuroaie. Această legendă are o profundă dimensiune simbolică, sugerând relația sacră dintre memorie, supraviețuire și transmiterea culturală. În vestul Africii, limbile scrise Vai și Mende, utilizate în Liberia și Sierra Leone, au fost asociate unor descoperiri realizate la situl arheologic Goundaka din Mali. Unele interpretări susțin că aceste sisteme de scriere ar putea avea origini foarte vechi, poate chiar contemporane cu scrierea sumeriană. Deși asemenea afirmații necesită verificări științifice riguroase, ele deschid perspective importante asupra complexității civilizațiilor africane precoloniale. Alte sisteme simbolice și grafice au existat în Africa subsahariană, precum simbolurile adinkra ale poporului akan din Ghana. Aceste simboluri sunt utilizate și astăzi în textile, sculptură și artă ceremonială și transmit concepte filosofice, morale și spirituale. De asemenea, sistemul nsibidi, întâlnit în Nigeria și în Africa Centrală de Vest, este unul dintre cele mai sofisticate sisteme simbolice africane. Forme timpurii ale acestuia au fost identificate pe ceramică datată de aproximativ 1.500 de ani, însă cercetătorii consideră că originile sale ar putea fi mult mai vechi.

Problema originilor scrisului depășește simpla analiză lingvistică; ea implică o reevaluare a modului în care istoria universală a fost construită și transmisă. Timp îndelungat, civilizațiile africane au fost prezentate într-o lumină reductivă, fiind asociate predominant cu oralitatea și excluse din marile narațiuni despre progresul cultural și intelectual al omenirii. În prezent, numeroși istorici, lingviști și antropologi susțin necesitatea unei decolonizări a cunoașterii istorice. Această abordare nu urmărește inversarea prejudecăților prin mitologizare, ci corectarea dezechilibrelor epistemologice și integrarea echitabilă a tuturor surselor de cunoaștere. Africa trebuie analizată nu ca un spațiu periferic al civilizației, ci ca unul dintre centrele fundamentale ale dezvoltării umane. Totodată, este esențială diferențierea între dovezile arheologice confirmate și ipotezele aflate încă în dezbateri. Unele afirmații privind vechimea anumitor sisteme de scriere africane sunt controversate și nu beneficiază încă de consens academic deplin. Prin urmare, cercetarea trebuie să continue prin metode interdisciplinare - arheologie, lingvistică istorică, paleografie și antropologie culturală, pentru a clarifica originile și evoluția acestor sisteme simbolice. Descoperirile privind sistemele de scriere africane obligă lumea academică să regândească istoria globală a limbajului scris. Departe de a fi un simplu receptor al influențelor externe, continentul african apare tot mai clar ca un spațiu creator de cultură, simbol și cunoaștere. Studiarea acestor limbi și sisteme grafice nu reprezintă doar o recuperare istorică, ci și o reafirmare a diversității patrimoniului intelectual al umanității. Înțelegerea adevăratelor origini ale scrisului nu înseamnă doar identificarea celui mai vechi alfabet, ci recunoașterea faptului că nevoia omului de a transmite memorie, credință și identitate este universală. Iar Africa, prin bogăția și profunzimea tradițiilor sale culturale, ocupă un loc esențial în această istorie a spiritului uman.

Lucas Moawad

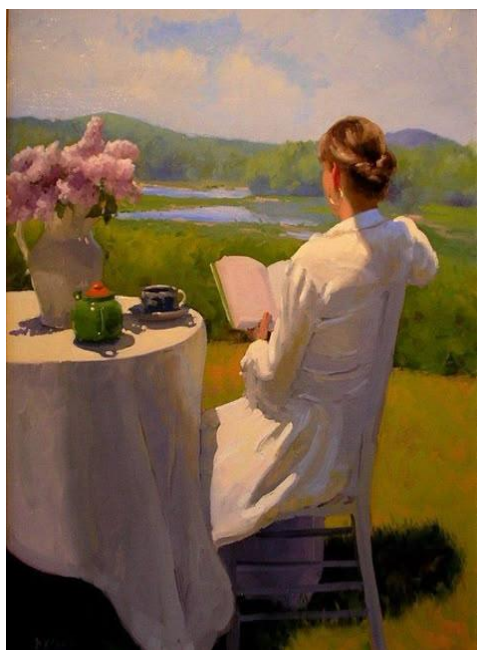

Ora de lectură – singurătatea fertilă în compania cărții

Despre tăcere, reflecție și dialogul interior al spiritului uman

Într-o epocă dominată de viteză, zgomot informațional și interacțiuni superficiale, ora de lectură rămâne unul dintre puținele spații autentice ale regăsirii de sine. A citi nu înseamnă doar a parcurge paginile unei cărți, ci a intra într-o formă profundă de dialog interior, în care omul se desprinde pentru o vreme de agitația lumii exterioare și pătrunde într-un univers al reflecției, al sensibilității și al cunoașterii. În această experiență intimă, singurătatea nu mai apare ca absență sau izolare, ci ca o condiție fertilă a întâlnirii dintre spirit și idee.

Plăcerea lecturii se naște adesea din tăcere. Există o liniște aparte în apropierea cărților, o liniște care nu apasă, ci eliberează. În timpul lecturii, omul nu este niciodată cu adevărat singur, pentru că fiecare carte devine o prezență vie, purtătoare de gânduri, emoții și experiențe umane acumulate de-a lungul timpului. Astfel, lectura transformă singurătatea într-o companie subtilă și profundă, în care autorul și cititorul comunică dincolo de spațiu și epocă.

Dacă vrem să vorbim din perspectivă filosofică, lectura poate fi înțeleasă ca o formă de contemplare a existenței. Marii gânditori ai lumii au considerat că omul are nevoie de momente de retragere din tumultul social pentru a-și putea asculta propria conștiință. Cartea oferă tocmai acest spațiu al reflecției, în care ideile se sedimentează, iar

spiritul capătă claritate. În compania cărții, omul învață să gândească, să pună întrebări și să descopere sensuri ascunse ale vieții. Totodată, lectura dezvoltă sensibilitatea și capacitatea de introspecție. Prin intermediul personajelor, al imaginilor literare și al experiențelor narrative, cititorul trăiește emoții care îi îmbogățesc universul interior. El învață să înțeleagă suferința, iubirea, speranța, fragilitatea și complexitatea condiției umane. Astfel, lectura nu reprezintă doar un act intelectual, ci și unul afectiv și moral. Singurătatea în compania unei cărți are o valoare aparte deoarece nu înseamnă ruptură de lume, ci apropiere de esența ei. În timp ce societatea contemporană promovează conectarea permanentă și consumul rapid de informație, lectura invită

la încetinire, profunzime și reflecție. Ea cultivă răbdarea gândului și frumusețea contemplării, valori tot mai rare într-un univers dominat de fragmentare și grabă. Timpul petrecut citind contribuie la echilibrul emoțional și la reducerea stresului. Ora de lectură devine un refugiu interior, un spațiu în care mintea se eliberează de tensiuni și se reconectează cu propriul ritm. În această stare de concentrare și liniște, omul își poate regăsi armonia interioară și capacitatea de a privi lumea cu mai multă luciditate și sensibilitate. Mai mult decât atât, lectura construiește o relație specială între om și timp. În fața unei cărți, timpul pare să încetinească, iar prezentul capătă profunzime. Cititorul se desprinde temporar de realitatea imediată și pătrunde într-o dimensiune în care memoria, imaginația și reflecția coexistă. Această experiență transformă lectura într-un act aproape meditativ, în care

spiritul își regăsește libertatea. Ora de lectură reprezintă și un act de rezistență intelectuală. Într-o lume în care imaginea domină tot mai mult asupra cuvântului, lectura păstrează vie capacitatea omului de a gândi critic, de a imagina și de a contempla. Cartea devine astfel nu doar un obiect cultural, ci un instrument al formării interioare și al libertății spirituale.

Plăcerea singurătății în compania cărții reprezintă una dintre cele mai profunde experiențe ale spiritului uman. Lectura transformă tăcerea în dialog, singurătatea în prezență și timpul în reflecție. În apropierea cărților, omul descoperă nu doar lumi noi, ci și propria sa interioritate. De aceea, ora de lectură nu este o simplă activitate intelectuală, ci un exercițiu de sensibilitate, de libertate și de cunoaștere de sine, o întâlnire tăcută între suflet și infinitul ideilor.

Oana Monica Crainic

Pelerin prin ținutul Moldovei

Ion Nălbitoru (Zătreni / Vâlcea)

Odată ajunși în pitoreștile ținuturi bucovinene, dinspre Transilvania prin Pasul Tihuța spre Vatra Dornei sau dinspre Maramureș prin Pasul Prislop, treci prin Câmpulung Moldovenesc, apoi din Gura Humorului se poate ajunge la mănăstirea cu același nume. Tot din orașelul Gura Humorului, la vreo 11 km spre sud se află Mănăstirea Voroneț, unde și astăzi se mai păstrează acea culoare albastră care a rămas încă un mister și este cunoscută în întreaga lume ca „Albastru de Voroneț”. Unii o numesc chiar „Capela Sixtină” din răsăritul Europei.

În drum spre Suceava, cu o mică abatere de la drumul național, se găsește Casa Memorială, mormântul și muzeul marelui compozitor roman, Ciprian Porumbescu.

De aici se poate ajunge în localitatea Mălini, tot în județul Suceava, unde se află Casa Memorială unde a trăit poetul Nicolae Labiș.

La intrarea în orașul Suceava, capitala Bucovinei, te întâmpină ruinele cetății de scaun a marelui voievod, Ștefan cel Mare, care a domnit o jumătate de secol, apărând cu sabia în mână hotarele străbune.

Chiar în imediata apropiere a cetății, se află Muzeul Satului Bucovinean. Și aici, ca și în Maramureș, întâlnești locuințe țărănești și anexele gospodariilor moldoveni. Interiorul caselor este împodobit cu mobilier simplu, cu mese și paturi din lemn, nelipsitul război de țesut, vase de lut, sobe și cămine de pe timpuri etc. Nici aici nu lipsește bisericuța din lemn, care parcă domină satul. În trei locuințe, din muzeu, am descoperit ceva deosebit din tradițiile pământești, românești, ciclul vieții: nașterea, nunta și moartea.

De la Suceava, se poate ajunge la Ipotești, în apropiere de Botoșani, la Casa Memorială „Mihai Eminescu”. El este poetul național al românilor și este numit, după poezia sa „Luceafărul”, „Luceafărul poeziei românești”.

De-a lungul istoriei, Suceava și Iași au fost, pe rând, capitalele Moldovei.

La Iași se află și moaștele Sfintei Paraschiva, unde, în fiecare an, se perindă mii de pelerini ortodocși. Printre obiectivele turistice și culturale ale municipiului Iași aș enumera: Palatul Culturii, Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Parcul Copou și Teiul lui Eminescu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Grădina Botanică etc. Din județul Iași merită amintită Casa Memorială a poetului Vasile Alecsandri din localitatea Mircești. Să nu omitem nici cele mai nordice orașe ale țării, Botoșani și Rădăuți.

Odată ajuns în aceste ținuturi, nu poți pleca fără să vizitezi mănăstirile Sucevița și Moldovița, apoi, aproape de granița cu Ucraina, mănăstirea Putna, unde se află mormântul bravului voievod Ștefan cel Mare. Tot aici, se află și muzeul mănăstirii. Majoritatea mănăstirilor din Bucovina se află pe lista UNESCO.

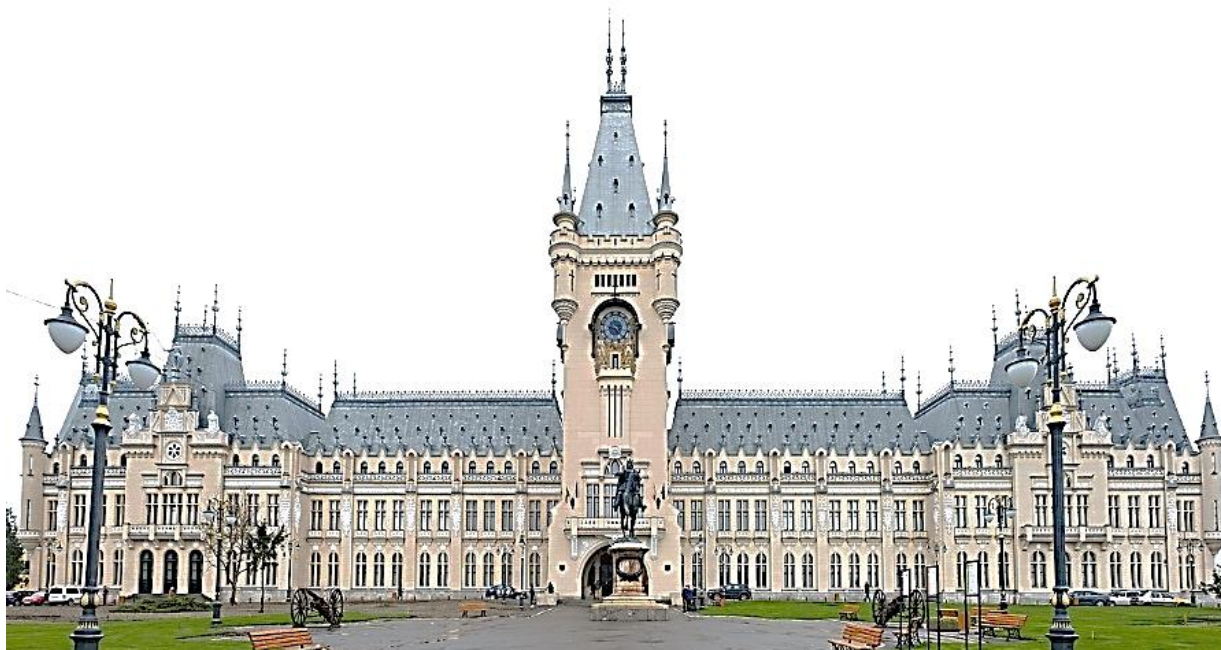
Din Câmpulung Moldovenesc, vă recomand un traseu inedit spre sud, spre Lacul Bicz. Nu după mult timp, după ce părăsiți orașul, drumul național începe să urce în serpentine spectaculoase spre culmea muntelui Rarău, prin pădurea bogată de brad. Din loc în loc, prin luminișuri, ți se desfășoară în fața ochilor plaiuri de vis. Acest traseu este numit și Transrarăul! Apoi, de acolo, de sus, șoseaua coboară în

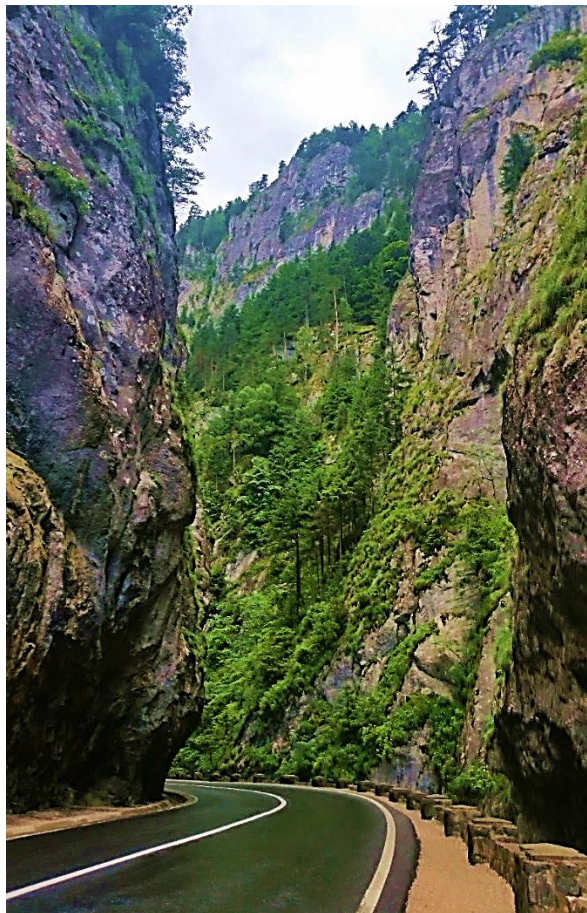
serpentine amețitoare la vale, către Broșteni.

Peisaje pitorești ți se desfășoară, de jur împrejur, în fața ochilor. Apoi, ajuns la coada lacului Izvorul Muntelui sau Lacul Bicz, cum i se mai spune, faci la dreapta, către Complexul Turistic Durău. Dintre toate culmile din împrejurimi se ridică plin de măreție Muntele Ceahlău, cu Vârful Toaca. Ceahlăul constituie o vie atracție atât pentru turiștii români, cât și străini.

De la Durău, faci cale îtoarsă și, pe un viaduct, traversezi coada lacului *Izvorul Muntelui*, situat pe râul Bistrița, cunoscut și sub numele de *Lacul Bicz* și continui, pe malul său stâng, înaintarea spre aval. Cândva, pe Bistrița se transportau buștenii extrași prin exploatare forestiere. În comuna Poiana Teiului, părăsești drumul național și faci în stânga spre Târgul Neamț. La câțiva km pe vale în sus, ajungi la *Mănăstirea Petru Vodă*, de maici. Puțin mai sus, se află a doua *Mănăstirea Pătru Vodă*, de călugări, unde se află mormântul părintelui Iustin Pârvu și un muzeu.

De aici, poți continua călătoria spre Târgul Neamț sau faci cale îtoarsă până la drumul național, care șerpuieste pe malul lacului și, în cele din urmă, traversează Barajul Bicz. Acesta este primul mare baraj din beton armat construit în România (1950-1960).

Din orașul Bicaș se poate ajunge la reședința județului Neamț, orașul municipiu Piatra Neamț. Acesta este un oraș frumos, modern. El este numit și „Perla Moldovei”. Odată ajuns aici, nu trebuie omis Muzeul de Etnografie, Muzeul de Artă și Muzeul Cucuteni, care conține obiecte ale celei mai vechi culturi din Europa, Cultura Cucuteni.

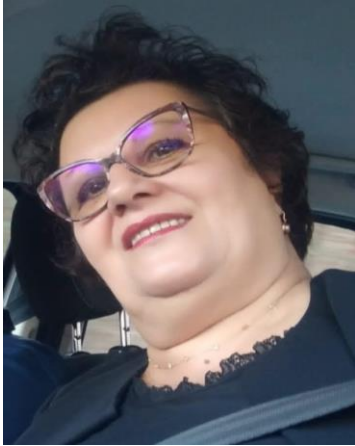
Din Piatra Neamț, turistul se poate îndrepta spre nord, către orașul Târgul Neamț. Până să ajungă la destinație, i-aș recomanda să facă măcar două popasuri: unul la Mănăstirea Agapia și altul la Casa Memorială a scriitorului Ion Creangă.

Și, dacă tot ai ajuns la renumita mănăstire Agapia, rezervă-ți o jumătate de oră, ca să vizitezi muzeul mănăstirii, în care vei întâlni obiecte religioase, manuscrise, veșminte preoțești, icoane vechi, broderii etc. Aici se află și tablourile cu sfinți realizate de pictorul Nicolae Grigorescu. Picturile sale dau un anume echilibru culorilor și luminii, mai ales când aceasta cade pe chipul sfinților. Portretele sfinților săi au o anumită expresivitate; chipul și privirea parcă sunt vii.

Pe un gang lateral, intri într-o străduță de unde se ajunge la Casa Memorială Alexandru Vlahuță. De la Agapia, nu după mult timp, se ajunge în localitatea Humulești, unde este Casa Memorială a scriitorului Ion Creangă. Alături, este amenajat „Parcul tematic Ion Creangă”, cu scene din „Amintiri din copilărie” și din poveștile scriitorului: *Capra cu trei iezi*, *Ursul păcălit de vulpe*, *Punguța cu doi bani* etc. Acest parc este o încântare mai ales pentru copii!

De aici este foarte aproape orașul Târgul Neamț, unde, pe o colină, se află Cetatea Neamțului. Din Piatra Neamț, pornind spre apus și trecând prin orașul Bicaș, după câțiva kilometri, pătrunzi în spectaculoasele Cheile Bicașului. Apele râului Bicaș aleargă vijelios printre pereții stâncoși, lovind uneori cu furie în ei. Pe alocuri, lespezile de piatră, peste care curge apa, sunt șlefuite. Versanții abrupti se înalță „gigantici” către cer, de o parte și de alta a pitorescului canion, iar la baza lor, pe lângă râu, șerpuiește drumul național, urcând în serpentine către culmea muntelui pe care urmează să-l traverseze. În pelerinajul său excursionistul poate face o escală în Bacău, un oraș prosper și atrăgător. Să nu uităm de importanța pe care o au zonele și orașele Buzău, Vaslui sau Focșani! De remarcat că zona Vrancea constituie epicentrul cutremurelor care se declanșează în România. Din Moldova turistul poate traversa Carpații Orientali, spre Ardeal, prin Pasul Oituz! Recomand vizitarea acestui areal tuturor celor interesați de frumusețile și valorile culturale românești.

(Fotografiile sunt realizate de autor)

Pe Mediterană, la Gaeta (Italia)

Cristina Nălbitoru (Brezoi / Vâlcea)

Totdeauna uscatul văzut de pe mare este altfel decât de... pe uscat! Așa cum de pe o faleză sau un pinten de munte admiri cu nesaț albastru mării infinite care la orizontul îndepărtat se unește într-o linie confuză cu bolta cerească, iar din când în când câte o șalupă, iaht sau vapor spintecă valurile nesfârșitei întinderi de apă, tot așa și de pe mare poți admira, cu nesaț, țărmul cu plajele fierbinți, falezele

sau abrupturile stâncoase ce-și au rădăcinile în adâncurile apelor. Ba mai mult, altfel vezi de jos orașul, în stil italianesc, cocoțat ca un alpinist pe formele frământate ale muntelui.

În zona despre care am să vă vorbesc se află frumoasa stațiune Gaeta cu numeroasele sale faleze înalte, de piatră, sau plajele peste care uneori se revarsă marea învolburată după furtună.

În vara trecută fiind acolo, copiii ne-au făcut într-o duminică o surpriză minunată. Dimineața ne-au anunțat că nu vom mai merge la plajă fiindcă au făcut o rezervare pe un iaht cu care vom face o plimbare de câteva ore pe Mediterană, pe lângă țărm.

De fapt acest braț al bazinului Mediteranei se numește Marea Tireniană, iar aici se formează Golful Gaeta.

Cu câteva zile înainte am fost duși pe Muntele Orlando, unde am văzut plajele de sus, marea în imensitatea sa, dar și Montagna Spaccata, Grotta Turcului și ne-am întors prin Gaeta Istorică pe niște străduțe pe care abia se strecura autoturismul. Era ceva deosebit mai ales că de sus se vedea portul plin de ambarcațiuni.

De data aceasta ne-a fost dat să vedem orașul vechi de jos, cu clădirile care se înșiruie de la poale spre vârful muntelui, ca pe niște trepte.

Leagănul ambarcațiunii în care ne-am urcat ne-a dat o senzație la început de teamă și nesiguranță, apoi ne-am obișnuit și ne-am lăsat purtați pe crestele valurilor. De o parte se ridica versantul muntos, ca o cetate, iar de cealaltă se derula în imensitatea sa marea și cerul care se contopeau la orizontul îndepărtat. Căpitanul de bord ne da din când în când informații în limba italiană, iar unde nu înțelegeam ne traducea fiica noastră. Dacă în urmă cu câteva zile privisem abrupturile de sus, cu prăpăstiile ce se ascundeau în mare, acum le admiram de jos în sus, cum se înălțau semețe. Curentul de aer produs de înaintarea iahtului, dar și briza mării, ne-au creat un confort deosebit.

Eram parcă rupți de pământ și viața noastră își depăna cursul firesc pe valurile liniștite ale Mediteranei. Am lăsat în urmă clădirile din Gaeta Istorică și, urmând curbura muntelui, am ajuns

în zona de unde se ridică, parcă în continuarea masivului de piatră, Castelul Angioino. De aici, de jos, părea altfel, mai impunător, dominator peste înălțimi.

Și ambarcațiunea își vedea de mersul ei lin în timp ce noi făceam poze și filmam; amintiri ce vor rămâne eterne în memoria noastră.

Deodată, în abruptul muntelui se observă un mini golfuleț. Căpitanul ne înștiințează că aici este Grota Turcului pe care noi o văzusem de sus, cu câteva zile înainte. S-a apropiat ușor, a încetinit și ne-am delectat privirile. Apoi ne-am continuat „mini croaziera” și de după un pinten a apărut o fisură în munte de la nivelul mării până la creastă. Pe la jumătatea distanței am descoperit acoperișul unei capele ce ieșea din munte. Ajunsesem la Montagna Spaccata (Muntele despicat), pe care îl vizitasem deja, și unde am aflat legenda mâinii turcului imprimată în piatră.

Pe rând am trecut pe lângă numeroase plaje fragmentate de pintenii stâncoși ce înaintau obraznici în apele mării. Am trecut printr-o zonă unde, ca să ajungi la plajă, trebuia să

cobori peste 300 de trepte! Apoi, undeva într-un alt mini golfuleț, ambarcațiunea a staționat și cei dornici de baie au sărit spintecând azurul marin. Cei care știau să înoate s-au desfășurat câteva minute, noi privind-i încântați de pe puntea vasului. Acea culoare marină a mării, ce părea că se propagă în unde odată cu liniștile valuri care ajungeau alene la stâncă, crea un degradeu de basm.

Parcă eram în altă lume, uitasem grijile pământeste și pluteam ca într-un vis care n-am fi vrut să se mai sfârșească. În cele din urmă timpul acordat pentru înot s-a epuizat și ambarcațiunea a fost întoarsă ușor. De data aceasta nu mai eram curioși să descoperim ce se ascunde după fiecare pinten stâncos și admiram, liniștiți și încântați, farmecul oferit de această plimbare! Când iahtul a ancorat la mal parcă nu ne venea să mai coborâm! A fost o experiență minunată și relaxantă, iar Mediterana ne-a dat voie să-i „furăm” din forța sa și să ne încărcăm organismul cu noi energii pozitive!

(Fotografiile sunt realizate de autor)

Libanul – geometria vie a sacralității și întâlnirea dintre ceruri

Libanul se conturează, în imaginarul meditației filosofice, ca un pământ al întâlnirilor sacre, un spațiu în care istoria, credința și memoria se împletesc într-o unitate tensionată și profund vie. Nu este doar un teritoriu geografic, ci o arhitectură spirituală în care urmele trecutului coexistă cu aspirațiile prezentului, iar suferința nu anulează speranța, ci o rafinează. Aici, sacralitatea nu aparține exclusiv unui loc sau unei tradiții, ci se manifestă ca o prezență difuză, ca o respirație a pământului care a învățat, prin încercări repetate, să transforme fragilitatea în formă de rezistență și diversitatea în posibilitate de sens.

În Liban, spațiul sacru nu se manifestă ca separare, ci ca o apropiere paradoxală între lumi spirituale care, în alte contexte, ar fi fost puse în opoziție. Aici, minaretul și crucea nu se exclud, ci coexistă într-o verticalitate comună a credinței, ca două forme de aspirație către același transcendent, exprimate în limbaje diferite. Ele desenează, pe aceeași linie a orizontului urban, o geometrie a speranței și a memoriei, în care sacralitatea nu este monopolul unei singure tradiții, ci

o respirație împărtășită a locului. În această coexistență, ideea de nemurire divină nu mai aparține exclusiv unei singure doctrine, ci se revelează ca orizont comun al tuturor căutărilor spirituale. Fie că este invocată în rugăciunea rostită din minaret sau în liniștea care se ridică dintr-o biserică, transcendența devine o formă de permanență care depășește istoria și fragilitatea umană. Nemurirea nu se mai înțelege aici ca o ruptură de lume, ci ca o continuitate subtilă între văzut și nevăzut, între efemer și absolut. În acest sens, sacrul nu suspendă timpul, ci îl adâncește, transformând fiecare clipă într-o posibilă deschidere către infinit, unde divinul nu este departe, ci mereu prezent în pulsația discretă a existenței.

Sunetul muezinului, care cheamă la rugăciune, se revarsă peste oraș asemenea unei chemări arhaice, iar clopotele bisericilor răspund nu în competiție, ci într-o formă subtilă de dialog acustic. Împreună, ele nu creează discordie, ci un palimpsest sonor al credinței, în care vocile diferitelor tradiții se suprapun fără a se anula, sugerând că spiritualitatea umană are mai multe căi de expresie, dar o singură nevoie profundă: aceea de a se ridica din contingent spre sens. În acest palimpsest sonor, sensul divin nu se impune ca adevăr unic, ci se lasă intuit ca prezență care transcende diferențele și le adună într-o unitate tăcută. Fiecare chemare, fiecare sunet, devine o formă de memorie a sacrului, o amintire a faptului că umanul caută mereu mai mult decât imediatul — caută permanența, sensul care nu se stinge odată cu clipa. În această rezonanță subtilă dintre muezin și clopot, se conturează ideea că divinul nu locuiește în separare, ci în ecoul care leagă, în spațiul invizibil dintre sunete, acolo unde credința încetează să fie diferență și devine, pentru o clipă, unitate vie a aspirației către infinit.

Sunetul clopotelor bisericilor adaugă acestei țesături sonore o dimensiune de gravitate luminoasă, ca o chemare care nu se adresează doar urechii, ci și memoriei profunde a ființei. Vibrația lor pare să deschidă în aer o fisură subtilă spre transcendent, în care timpul nu mai curge liniar, ci se suspendă pentru o clipă în contemplare. Fiecare bătaie devine o reafirmare a prezenței divinului în lume, nu ca abstracție îndepărtată, ci ca respirație discretă care însoțește existența umană. În acest sens, clopotul nu anunță doar rugăciunea, ci și posibilitatea întoarcerii către sine, către acea zonă interioară în care tăcerea și sacrul se ating fără cuvinte, într-o înțelegere profundă și inexplicabil de umană.

Libanul apare astfel ca un spațiu al tensiunii fertile, al fragilității și al rezistenței simultane. Un pământ care a cunoscut războaie, rupturi și suferințe repetate, dar care continuă să se definească printr-o capacitate aproape încăpățânată de a primi, de a adăposti, de a reconstrui. Memoria sa istorică nu este una liniară, ci stratificată, purtând în sine urmele durerii, dar și ale conviețuirii, ale diversității și ale renașterii. În această arhitectură complexă a memoriei, întâlnirea dintre islam și creștinism nu se configurează ca o ruptură, ci ca o co-prezență care interoghează însăși ideea de adevăr revelat. Cele două tradiții, ancorate în Islam și Creștinism, se întâlnesc în Liban nu ca doctrine opuse, ci ca două moduri de a contempla același mister al transcendenței. În această intersecție, sacrul nu se diluează, ci se multiplică în forme de expresie care păstrează distinctul, dar îl orientează către un orizont comun al iubirii divine, al milei și al speranței. Din perspectivă

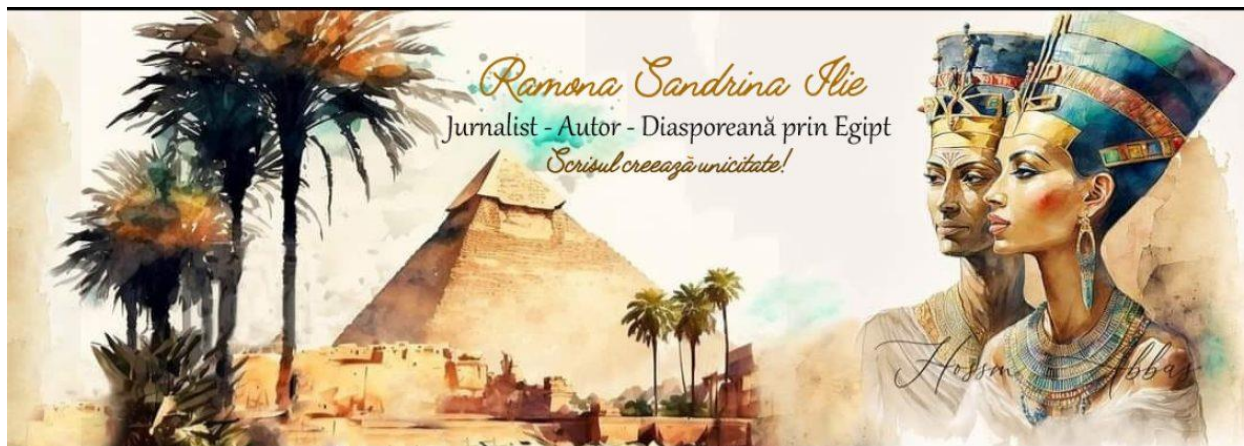
teologică și filosofică, această coexistență sugerează că divinul nu este epuizat de o singură interpretare, ci se revelează progresiv în diversitatea drumurilor umane către absolut, unde diferența nu anulează unitatea, ci o face mai profundă, mai vie și mai tainic comprehensibilă. În acest context, căutarea identitară a Libanului nu este o criză, ci o formă de devenire continuă. Este căutarea unui sens de „acasă” care nu exclude diferența, ci o integrează, o transformă în parte dintr-un întreg mai amplu. Minaretul și crucea, muezinul și clopotele, nu sunt doar simboluri religioase, ci expresii ale unei geografii spirituale în care pluralitatea nu dizolvă unitatea, ci o îmbogățește. În această devenire continuă, ideea de divin nu mai poate fi înțeleasă ca o prezență statică, ci ca o realitate care se revelează prin însăși diversitatea formelor de căutare umană. Divinul devine astfel un orizont de sens care nu se impune, ci se lasă descoperit în interstițiile conviețuirii, în dialogul tăcut dintre diferențe, în fragilitatea și frumusețea întâlnirii. În Islam și Creștinism, el nu se contrazice, ci se reflectă în multiple oglinzi ale credinței, sugerând că unitatea sa nu anulează pluralul, ci îl cuprinde ca pe o formă de manifestare a infinitului. Astfel, sacralul nu este o destinație închisă, ci o mișcare continuă a ființei către sens, în care umanul și divinul se întâlnesc într-o tensiune fertilă, mereu vie și mereu neepuizată.

Astfel, Libanul se revelează nu ca o simplă țară, ci ca o idee vie despre conviețuire: un spațiu în care fragilitatea devine formă de reziliență, iar diversitatea - o posibilitate de sens. În tăcerea dintre chemări și răspunsuri, dintre sunete și pauze, se conturează imaginea unui pământ care, în ciuda tuturor încercărilor, continuă să creadă în posibilitatea întâlnirii.

În această credință în întâlnire se dezvăluie, de fapt, o filosofie a speranței care depășește istoria concretă și se așază în registrul universal al umanului. Libanul devine astfel o metaforă a condiției umane însăși: o ființă colectivă care învață să transforme ruptura în dialog și diferența în sens. În această perspectivă, existența nu este definită de stabilitate, ci de capacitatea de a rămâne deschisă către celălalt, către necunoscut, către posibil. Filosofic vorbind, întâlnirea devine act de cunoaștere, iar cunoașterea, formă de reconciliere cu lumea, în care fragilitatea nu este negată, ci integrată ca parte esențială a adevărului despre a fi.

Anca Cheaito

Piatra Rosetta și orașul unde a fost descoperită. Rashid (Rosetta)

De la port comercial la simbol al civilizației egiptene

Rosetta (Rashid) este un oraș-port emblematic al deltei Nilului, cunoscut în special pentru locul unde s-a descoperit Piatra Rosetta, piatra de temelie a egiptologiei moderne. Fondat în jurul secolului al IX-lea, pe locul vechiului oraș Bolbitine, Rosetta a prosperat în perioada otomană, mai ales după declinul Alexandriei, devenind un important port comercial. Acesta păstrează numeroase vestigii arhitecturale: moschei, case otomane, băi publice și fortificații. Numele orașului provine din arabă – *Rašīd*, cu sensul de „ghid” sau „drept” – și a fost latinizat ulterior prin forma Rosetta, interpretată ca „trandafir mic” în italiană sau franceză.

Astăzi este un oraș vibrant, în plină creștere, care îmbină viața cotidiană modernă cu adânci rădăcini istorice și culturale. Rosetta este un oraș-port situat în delta Nilului, la aproximativ 65 km est de Alexandria și pe malul brațului Rosetta al fluviului. Se face aproximativ 1 oră cu mașina din Alexandria.

Descoperirea Pietrei Rosetta - În 1799, la Fort Julien, aflat la nord-vest de oraș, a fost descoperită celebra Piatra Rosetta, o stea epigrafică esențială pentru descifrarea ieroglifelor egiptene. Fortul a fost construit inițial de sultanul mameluc Qaitbay în secolul al XV-lea, și reconstruit ulterior. Rosetta este o adevărată „muzeu în aer liber”, cu o bogată arhitectură otomană: aproximativ 22 de case monumentale, moschei, băi publice și fortificații istorice.

Moschei remarcabile: *Moscheea Al-Mahalli (1582)* – cunoscută pentru curtea interioară susținută de 99 de coloane, a fost recent restaurată. / *Moscheea Zaghloul (1587)* – cea mai veche

și mai mare moschee din oraș. / *Moscheea Al-Abbasi (1809)* – o capodoperă de arhitectură islamică, decorată cu cărămizi modelate și inscripții; și ea restaurată recent.

Alte obiective notabile: *Muzeul Național Rashid* (situat în fosta reședință a guvernatorului otoman) expune artefacte locale, arme și o replică a Pietrei Rosetta. / *Băile Azouz*, un hamam cu interioare de marmură sculptată, unul dintre puținele de acest fel care au supraviețuit. / *Casa Amasyali, Casa Ramadan și Casa Abu Shaheen* – exemple restaurate de locuințe tradiționale deschise vizitatorilor.

Știați că? În Egipt există niște construcții care datează din epoca calcolitică (epoca cuprului) și epoca timpurie a bronzului fiind considerate a fi cele mai vechi structuri de piatră de pe pământ. Datând din mileniul al patrulea î.Hr., ele au practic 5.000 până la 6.000 de ani, ceea ce înseamnă că sunt cu peste 1.500 până la 2.500 de ani mai vechi decât Marile Piramide din Giza.

Nawamis este unul din cele mai importante situri arheologice din Egipt, aici aflându-se de fapt morminte circulare din piatră preistorică situate în deșertul Sinai din Egipt, Yemen și Oman. Oasele găsite în mormintele Egiptului datează de la 4000–3150 î.Hr. Nawamis-urile sunt construite din gresie, în jur de 2- 2,5 m înălțime și 3–6 m în diametru și au deschideri orientate spre vest.. Este cea mai veche structură creată de om, în Egipt. Este o clădire din piatră care are încăperi circulare din pietre mari, fiecare dintre acestea având diametrul de la 1-3 metri. Ciudat este că nu conține orificii de aerisire, fiecare nawamis are o ușă orientată spre vest, iar acoperișul a fost construit sub formă de cupole din interior. Aceste construcții datează din epoca calcolitică (epoca cuprului) și epoca timpurie a bronzului fiind considerate a fi cele mai vechi structuri de piatră de pe pământ. Datând din mileniul al patrulea î.Hr., ele au practic 5.000 până la 6.000 de ani, ceea ce înseamnă că sunt cu peste 1.500 până la 2.500 de ani mai vechi decât Marile Piramide din Giza.

Oamenii din Sinai numesc aceste structuri circulare „Nawamis”, un cuvânt care are trei origini posibile: un loc pentru somn (incluzând somnul veșnic), un loc pentru a se ascunde de țăntari (inspirat de ciumele biblice din Egipt și exodul evreiesc), și locul de odihnă al corpului, adică „namoos” în limba beduină. În Sinai există diferite grupuri de nawami, inclusiv câmpul Gebel Gunna, câmpul ‘Ain Umm Ahmad și, cel mai impresionant, câmpul Ein Hudra dintre Saint Katherine și Dahab. Explorate mai întâi de beduini, aceste construcții au fost explorate mai târziu de Edward Henry Palmer și descrise în cartea sa „Deșertul exodului”, iar mai apoi, Flinders Petrie a scris o documentare în cartea sa „Cercetătorii din Sinai”. Ele au fost, de asemenea, studiate amănunțit în secolul al XX-lea de către arheologii israelieni care au concluzionat – așa cum au transmis deja exploratorii anteriori – că aceste structuri au fost concepute ca morminte de familie. Această afirmație este susținută de obiectele găsite în interiorul Nawamis, inclusiv oase, mărgelă și presupuse ofrande funerare. Faptul că nawamii au fost reutilizați de grupuri și culturi succesive în perioade ulterioare face dificilă determinarea cu certitudine a utilizării lor inițiale. Ni se spune că la începutul anilor 1980, Sinai avea peste 1.000 de nawami.

El Gouna – Stațiunea ecologică care face valuri pe coasta Mării Roșii, a fost nominalizată de publicația The Telegraph în top 10 destinații

El Gouna – Stațiunea ecologică care face valuri pe coasta Mării Roșii, a fost nominalizată de publicația The Telegraph în top 10 destinații de vizitat în septembrie 2025, datorită climei ideale, accesului ușor, combinației între aventura acvatică și relaxare luxoasă, precum și atmosferei mai liniștite după sezonul estival. *El Gouna*, cunoscută și ca „Laguna” (din arabă), este o așezare turistică inovatoare inaugurată în 1990 de Orascom Development, sub conducerea lui Samih

Sawiris, care promite să creeze un ecosistem autosustenabil pe 20 de insule interconectate și lagune turcoaz. Este o destinație modernă, proiectată atent și sustenabil, ce îmbină confortul unui resort cu frumusețea naturală și cultura locală, perfectă pentru vacanțe în familie, cupluri sau pasionați de sporturi de apă ori festivaluri de filme. Dincolo de plajele superbe și recifele pregătite pentru snorkeling, ceea ce impresionează cu adevărat este angajamentul profund al orașului pentru ecologie: puncte de reciclare, tuk-tuk-uri electrice, biciclete partajate și materiale pasive pentru eficiență energetică.

În 2014, El Gouna a devenit prima comunitate regională (Africa și Orientul Mijlociu) care a primit premiul Global Green Town oferit de ONU. Orașul deține un sistem zero-deșeuri: peste 85 % din deșeuri sunt reutilizate sau reciclate, iar 100 % din apa tratată e realimentată în sistemul urban, mai ales pentru irigații. Au fost construite desalinizatoare eficiente energetic, asigurând 95 % din apa potabilă necesară. Produse locale - cum ar fi ulei de măsline, curmale, jojoba, lână, carne, ierburi aromatice și fructe, provin direct de la *El Gouna Farm* și din lagunele de pește, sprijinind economia circulară locală. În marina Abu Tig, proiecte sociale empower atât femei locale, cât și meșteșuguri tradiționale prin magazine ca Egyptian House — un hub pentru branduri precum Malaika Linens, care lucrează în mare parte fără plastic și promovează sustenabilitatea socială. Tot comunitatea organizează „Earth Week” – săptămâna anuală dedicată ecologiei, cu activități de curățenie a plajelor, workshop-uri de upcycling și prezentări despre tehnologii eco într-un spațiu cultural local. La BBC, Omar El Hamamsy, CEO al Orascom Development, afirmă că scopul de la început a fost crearea unei comunități autosustenable — un oraș-stațiune construit încă din anii '90, într-o eră când sustenabilitatea nu era o prioritate pentru multe locuri de vacanță *El Gouna* reprezintă mai mult decât un loc de vacanță: este un exemplu de turism durabil, integrat armonios în peisaj și orientat spre viitor.

Moscheea Al Sahaba – simbol architectural și spiritual al orașului Sharm El Sheikh

În centrul vibrant al pieței vechi din Sharm El Sheikh, sub soarele fierbinte al Peninsulei Sinai, cu Marea Roșie într-o parte și munții arși în cealaltă, se ridică Moscheea Al Sahaba – o minune arhitecturală care pare desprinsă din “O mie și una de nopți”. O fuziune fascinantă ce îmbină influențe otomane, mameluce și moderne cu spiritualitatea profundă și deschiderea culturală, acest lăcaș a devenit o emblemă vie a orașului. Moscheea Al Sahaba este o capodoperă a arhitecturii islamice contemporane. Privită din depărtare, Moscheea Al Sahaba pare o fortăreață sacră, învăluită în povești și lumină. Cele două minarete gemene, înalte de 76 de metri, străpung cerul desertic cu o eleganță monumentală, în timp ce zeci de domuri cu reflexe de cupru sclipesc sub razele soarelui. Intrarea principală este flancată de arcade sculptate și porți aurite, inspirate de epoca mamelucă, iar “muqarnasurile” ce decorează minaretele amintesc de

s sofisticarea arhitecturii islamice clasice. Construită pe o suprafață de peste 3.000 de metri pătrați, moscheea poate adăposti peste 3.000 de credincioși. Curtea centrală, cu o înălțime de 36 de metri și acoperită de umbrele tradiționale, poate primi 800 de persoane. Noaptea, zeci de lămpi ceramice aprind numele companiilor Profetului Muhammad (PBUH) pe coloanele interioare – o evocare delicată și profund simbolică a istoriei islamice. Această construcție nu este doar un act de credință, ci și un efort comunitar impresionant. Cu un buget estimat între 35 și 40 de milioane de lire egiptene, proiectul a fost susținut prin donații private, muncă voluntară și sprijin guvernamental. Arhitectul Fouad Tawfik a dat viață acestui vis într-un stil eclectic, dar unitar – o veritabilă operă de artă islamică a secolului XXI.

Pe lângă rolul său religios, Moscheea Al Sahaba găzduiește un centru cultural islamic internațional și o bibliotecă multilingvă. Turiști din toate colțurile lumii trec pragul acestor spații, unde pot citi cărți despre Islam, asculta CD-uri cu interpretări ale Coranului sau participa la discuții ghidate în engleză și franceză. Echipa de imami, aleși dintr-o competiție cu 150 de candidați – este pregătită să răspundă curiozităților vizitatorilor, să explice principiile islamului moderat și să corecteze stereotipurile. Moscheea a devenit, astfel, nu doar un loc de rugăciune, ci și un spațiu de învățare, reconciliere și deschidere spirituală. Conform tradiției islamice, fiecare vizitator care dorește să atingă Coranul trebuie să fi trecut prin abluțiune – un ritual de purificare care implică spălarea simbolică a mâinilor, feței, gurii, brațelor, capului, urechilor și picioarelor. Este un gest nu doar de igienă fizică, ci și de curățare spirituală, pregătind credinciosul pentru apropierea de Dumnezeu. În același spirit de respect și curățenie, femeile care intră în moschee își acoperă capul, ca semn de modestie și pentru a onora tradițiile și solemnitatea acestui spațiu de rugăciune.

Sharm El Sheikh – din sat de pescari, în „Orașul Păcii”

Sharm El Sheikh, astăzi una dintre cele mai cunoscute destinații turistice din lume, are o poveste de transformare spectaculoasă. Situat strategic între deșertul și munții Sinai și apele de turcoaz ale Mării Roșii, orașul a fost, până în anii '80, un mic sat de pescari, izolat și liniștit. Dezvoltarea rapidă a început odată cu investițiile în infrastructură turistică și securitate, iar în doar câteva decenii, Sharm a devenit sinonim cu stațiunile de lux, recifurile de corali, sporturile nautice și evenimentele internaționale. Datorită găzduirii frecvente a summiturilor globale dedicate păcii, securității sau climei, orașul a căpătat supranumele de „**Orașul Păcii**”. Conferințe internaționale, reuniuni ONU, tratative diplomatice și forumuri de mediu au avut loc aici, consolidând imaginea Sharmului ca un spațiu al dialogului și înțelegerii. În acest context, Moscheea Al Sahaba nu este doar un edificiu religios, ci un simbol al păcii, al deschiderii culturale și al echilibrului dintre credință și modernitate. Astăzi, Al Sahaba nu este doar o moschee, ci este un loc unde credința și lumina se împletesc în piatră și cupru, iar istoria islamică își găsește ecoul în pașii turiștilor care îi treg pragul.

Obeliscurile Egiptului Antic: Coloane de piatră între cer și pământ

Când primul soare al dimineții atingea vârful aurit al unui obelisc egiptean, nu lumina doar piatra, ci întreaga viziune a unei civilizații care a legat pământul de cer prin inginerie, mit și simbolism. Obeliscurile nu sunt doar relicve de piatră, ci povești întrupate ale zeilor și regilor, ale luminii și eternității.

Așa cum am promis, revin cu un articol despre Obeliscurile Egiptului, deoarece am observat că circulă multe informații eronate despre acestea. Îmi doresc ca ceea ce veți citi mai jos să fie corect, documentat și cât mai complet. Mulțumiri speciale distinsului și bunului meu prieten, Dr. Mohamed Raafat Abbas – egiptolog, istoric, arheolog și autor – Director general al Zonei de Antichități Alexandria din cadrul Consiliului Suprem al Antichităților (SCA), care m-a sprijinit cu informații și documentare valoroase. Cartea remarcabilului Labib Habachi (1906–1984), unul dintre cei mai importanți egiptologi ai secolului XX, a cărui lucrare fundamentală *The Obelisks of Egypt. Skyscrapers of the Past* (1977) a servit drept ax central al acestui material.

Semnificația și esența obeliscului - Obeliscul (în egipteana veche: *tekhenu*, în greaca veche: *obeliskos*, „stâlp ascuțit”) este un monolit cu secțiune pătrată, format dintr-o singură bucată de granit, ce se îngustează spre vârf, încheindu-se printr-un piramidion. Pentru egipteni, obeliscul era o rază de soare întrupată, un simbol al pietrei *benben*, axa cosmică pe care se odihnește zeul Re. Obeliscurile se ridicau în perechi la intrarea templelor, pentru a „străpunge cerul” și a primi lumina primului răsărit al zilei. Originea lor se leagă de mitul creației din Heliopolis, oraș dedicat cultului solar, unde era venerată piatra *Benben*. Aceasta reprezenta movila primordială care a

apărut din apele haosului și pe care s-a născut soarele. Din această piatră a derivat forma piramidală a vârfului obeliscurilor. Pe piramidion erau înscrise simboluri solare, iar întregul obelisc era acoperit adesea cu foiță de aur electrum, pentru a reflecta lumina divină. Textele gravate pe obeliscuri – de regulă dedicații către zei și titulaturile faraonilor – nu aveau doar scop decorativ. Ele marceau uniunea dintre rege și zeitate, iar monumentul devenea un mediator sacru între lumea umană și cea divină. Primele obeliscuri cunoscute provin din Dinastia a V-a (cca 2500 î.Hr.), dar cel mai vechi care s-a păstrat până azi este al lui Senusret I (Dinastia a XII-a, cca 1968 î.Hr.), încă în picioare în vechiul Heliopolis (astăzi cartierul Al-Matariyya din Cairo). Centre majore unde obeliscurile aveau un rol proeminent:

1. **Heliopolis** – centrul cultului solar, unde tradiția *benben*-ului s-a cristalizat;
2. **Theba/Luxor** – capitală religioasă a Regatului Nou, unde Amun-Re primea cei mai impunători monoliți;
3. **Piramesse** – oraș fondat de Ramses II, odinioară plin de obeliscuri grandioase;
4. **Elephantine & Philae** – centre sudice sacre, cu obeliscuri dedicate lui Khnum și Isis;
5. **Abydos, Ashmunein, Sais** – orașe în care zeii Osiris, Thoth și Neit primeau aceste „raze de piatră”.

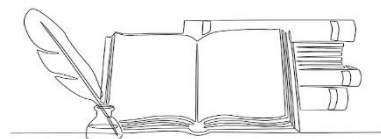
Tehnica de realizare – Miracolul ingineresc al Egiptului Antic - Realizarea unui obelisc reprezenta un veritabil tur de forță inginerescă, dus la îndeplinire cu mijloace aparent primitive, dar organizate cu o logică impresionantă:

1. Extragerea - Obeliscurile erau realizate exclusiv din granit roșu de Aswan. Meșterii foloseau bile de dolerit (o rocă extrem de dură) pentru a desprinde blocul dorit direct din masiv. Celebrul „Obelisc neterminat” din Aswan (lungime estimată: 41 m, greutate: 1168 tone) oferă o privire fascinantă asupra acestei etape. Fisura apărută în timpul lucrului a făcut imposibilă finalizarea lui.

2. Modelarea - După extragere, suprafața era egalizată și lustruită cu unelte de bronz și nisip de emeri. Hieroglifile erau gravate cu atenție, indicând dedicarea obeliscului către zei și imortalizând titulatura regală a faraonului.

3. Transportul - Monolitul era montat pe o sanie masivă, trasă de echipe numeroase de oameni (sute sau chiar mii), pe un drum de pământ bătătorit sau pe rampe special construite. Ajuns la malul Nilului, era încărcat pe o barjă uriașă și dus către templul desemnat.

4. Ridicarea - La destinație, se săpa o groapă adâncă, umplută cu nisip fin. Obeliscul era poziționat orizontal deasupra acesteia, apoi lăsat să alunece cu grijă. Scoaterea treptată a nisipului permitea ridicarea verticală perfect controlată. Regina Hatshepsut menționează cu mândrie că două dintre

obeliscurile ei au fost transportate și ridicate în doar șapte luni – o realizare remarcabilă pentru acea vreme.

Funcția religioasă – Coloane sacre între om și zeu - Odată instalat, obeliscul devenea o manifestare vizibilă a ordinii cosmice și divine. El nu era doar un monument de piatră, ci parte integrantă a cultului religios.

Inscripții regale – conțineau titlurile complete ale faraonului, epitete de putere și evocări de victorii sau jubileuri Heb-Sed, menite să reînnoiască simbolic energia regală.

Scene de ofrandă – ilustrări ale regelui oferind pâine, vin sau tămâie zeului Re sau Amun-Re, marcând legitimitatea divină a domniei sale.

Piramidionul aurit – acoperit cu electrum, era menit să reflecte prima rază de lumină a zilei, simbolizând renașterea continuă a soarelui.

Cult zilnic – în cazul obeliscurilor lui Tuthmosis III de la Karnak, se aduceau ofrande zilnice, asemenea unor statui divine.

Moștenirea culturală – Obeliscul în lumea modernă - Obeliscul a fost reinterpretat de civilizațiile greacă, romană și modernă. Împăratul roman Augustus a adus primul obelisc egiptean la Roma în anul 10 î.Hr. În Renaștere și în epoca modernă, obeliscurile au devenit simboluri ale puterii, victoriei și eternității. Washington Monument (SUA), de exemplu, este o replică monumentală a formelor egiptene, fără însă a păstra sensul religios original.

Obeliscurile egiptene sunt mult mai mult decât simple coloane de piatră – ele sunt expresia măreției unui popor care a privit spre cer și a încercat să-l atingă prin simboluri și construcții. Fiecare obelisc reprezintă o rază de soare împietrită, un pod între pământ și divinitate, între om și eternitate. Din Aswan până la Roma, Paris sau New York, ele rămân dovezi tangibile ale unei civilizații care și-a înălțat spiritul la propriu și la figurat, în ciuda timpului.

Este arta încă relevantă social?

În contextul transformărilor accelerate care caracterizează societatea contemporană, globalizare, digitalizare, mobilitate culturală și redefinirea constantă a identităților, problema relevanței sociale a artei capătă o dimensiune deosebit de complexă. Dacă în epoci anterioare arta era adesea percepută ca un instrument privilegiat de reprezentare a valorilor colective sau de legitimare a puterii, în prezent statutul său pare ambiguu: pe de o parte, integrată în industriile culturale și supusă logicilor de piață, iar pe de altă parte, revendicată ca spațiu al libertății critice și al reflecției autonome. În acest cadru tensionat, întrebarea nu este dacă arta mai este relevantă social, ci în ce moduri își redefinește această relevanță.

Un prim argument în favoarea persistenței relevanței sociale a artei este funcția sa critică. Artă contemporană nu mai este limitată la dimensiunea estetică, ci operează ca un discurs reflexiv asupra realității. Prin intermediul diferitelor forme de expresie, de la instalații și artă conceptuală până la literatură sau cinema, artiștii problematizează structuri de putere, relații sociale și tensiuni culturale. În acest sens, arta devine un spațiu de contestare simbolică, în care sunt expuse contradicțiile societății. De exemplu, reprezentările artistice ale crizei climatice sau ale migrației nu doar informează, ci generează empatie și stimulează conștiința critică. Astfel, arta contribuie la formarea unui public capabil să interogheze realitatea, nu doar să o consume pasiv.

În al doilea rând, arta îndeplinește o funcție esențială în construcția și negocierea identităților. Într-o lume caracterizată de pluralism cultural, identitatea nu mai este un dat fix, ci un proces dinamic. Practicile artistice reflectă și modelează acest proces, oferind indivizilor și comunităților instrumente simbolice pentru a-și exprima apartenența, diferența sau hibriditatea. De la literatura postcolonială la arta urbană sau la producțiile

multimedia, expresiile artistice contemporane devin spații în care identitățile marginale sau subreprezentate își găsesc vizibilitatea. În acest sens, arta nu este doar oglinda societății, ci și un agent activ în redefinirea acesteia.

Un alt aspect fundamental al relevanței sociale a artei este capacitatea sa de a genera coeziune și dialog. Experiența artistică, fie ea individuală sau colectivă, creează contexte de întâlnire între perspective diferite. Spațiile culturale, muzee, teatre, galerii sau festivaluri, funcționează ca platforme de interacțiune socială, în care se construiesc relații și se negociază sensuri. Într-o societate marcată de polarizare și fragmentare, aceste spații devin esențiale pentru menținerea unui dialog deschis. Mai mult, arta participativă și comunitară implică direct publicul în procesul de creație, reducând distanța dintre artist și spectator și transformând actul artistic într-o experiență colectivă.

Pe de altă parte, nu poate fi ignorată integrarea artei în economia de piață, fenomen care ridică întrebări legitime privind autonomia sa. Industria culturală, platformele digitale și mecanismele de monetizare influențează modul în care arta este produsă, distribuită și consumată. Există riscul ca valoarea artistică să fie subordonată criteriilor de popularitate sau profit, ceea ce poate conduce la uniformizare și superficialitate. Cu toate acestea, aceeași infrastructură digitală oferă oportunități fără precedent pentru democratizarea accesului la artă. Artiști independenți pot ajunge la un public global, iar consumatorii au acces la o diversitate de forme culturale. În acest sens, relevanța socială a artei nu este diminuată, ci reconfigurată într-un mediu mai complex și mai interconectat.

În plus, arta joacă un rol crucial în gestionarea memoriei colective. Prin intermediul reprezentărilor artistice, societățile își construiesc narațiuni despre trecut, selectând, reinterpretând și uneori contestând evenimentele istorice. Această dimensiune este esențială nu doar pentru conservarea patrimoniului cultural, ci și pentru înțelegerea prezentului. Artă poate funcționa ca un instrument de reconciliere, oferind perspective alternative asupra unor traume colective sau asupra unor momente de ruptură istorică. În acest fel, ea contribuie la procesul de asumare și resemnificarea trecutului. Nu în ultimul rând, relevanța socială a artei trebuie analizată și din perspectiva impactului său asupra individului. Experiența

estetică are potențialul de a produce transformări la nivel cognitiv și emoțional. Artă stimulează imaginația, dezvoltă empatia și oferă cadre alternative de înțelegere a realității. Într-o lume dominată de pragmatism și eficiență, această dimensiune reflexivă devine cu atât mai valoroasă. Artă nu oferă soluții imediate, dar creează condițiile pentru o înțelegere mai profundă a complexității umane.

În concluzie, artă nu și-a pierdut relevanța socială, ci și-a diversificat formele de manifestare și modalitățile de impact. Ea rămâne un instrument esențial de reflecție critică, un mediu de exprimare identitară, un catalizator al dialogului și un depozitar al memoriei colective. În loc să fie marginalizată în raport cu alte domenii considerate „utile”, artă trebuie recunoscută ca o componentă fundamentală a vieții sociale, capabilă să ofere nu doar sens, ci și capacitatea de a naviga complexitatea lumii contemporane. În acest sens, recunoașterea deplină a rolului artei implică nu doar valorizarea sa simbolică, ci și integrarea ei activă în politicile educaționale, culturale și sociale. Educația artistică, de exemplu, nu ar trebui privită ca un domeniu auxiliar, ci ca o dimensiune esențială a formării individului, contribuind la dezvoltarea gândirii critice, a sensibilității estetice și a capacității de interpretare a realității. De asemenea, susținerea instituțiilor culturale și a inițiativelor independente devine crucială într-un context în care presiunile economice pot limita libertatea de creație. Mai mult, colaborarea interdisciplinară între artă, știință și tehnologie deschide noi perspective asupra modului în care cunoașterea este produsă și transmisă, transformând artă într-un partener activ în explorarea problemelor globale. Astfel, relevanța socială a artei nu trebuie doar afirmată teoretic, ci consolidată prin practici concrete care să îi permită să rămână un spațiu al inovației, al reflecției și al dialogului autentic într-o societate aflată într-o continuă schimbare.

Dalia Almașu Soreanu

Țesătura sensului: simbolistica motivelor populare românești

Memoria vie a semnelor tradiționale

În cultura populară românească, motivele decorative nu sunt simple ornamente, ci semne vii, purtătoare de sensuri adânci, uneori uitate, dar niciodată complet stinse. Le întâlnim pe ii, covoare, lemn sculptat, ceramică, icoane și țesături, într-o repetiție care nu trădează banalitate, ci fidelitate față de o viziune simbolică a lumii. Sub ochiul grăbit al privitorului modern, aceste semne pot părea doar detalii decorative. Dar în realitate, ele sunt semne arhetipale, o formă de gândire înnodată în materie, o metafizică exprimată prin fir, culoare și ritm. A înțelege simbolistica motivelor populare românești presupune, așadar, nu o lectură estetică, ci una filosofică și spirituală. Este vorba despre o hermeneutică a semnului, o coborâre în adâncimea sensurilor ancestrale, acolo unde forma devine revelație, iar tradiția – o formă de memorie vie a lumii. Simbolul, spre deosebire de semnul arbitrar al limbajului convențional, are o forță de revelație. El trimite întotdeauna dincolo de sine. Așa cum

afirma Mircea Eliade, simbolul „nu trimite la o convenție, ci la o realitate spirituală”. În acest sens, motivele populare nu sunt simple repetiții formale, ci conservări ale unor adevăruri arhaice despre lume, om și cosmos. De exemplu, roata solară – simbol des întâlnit în arta populară – nu este doar un cerc cu spițe, ci o reprezentare a timpului ciclic, a mișcării universale și a renașterii. Crucea, în formele ei precreștine și creștine, nu desemnează doar religiozitate, ci intersecția dintre vertical și orizontal, adică dintre cer și pământ, dintre transcendent și imanent. Ea este punctul în care omul se așază în centrul lumii și devine ființă de legătură.

Unul dintre cele mai profunde simboluri ale culturii populare românești este actul țesutului. Țesutul nu este doar o activitate practică, ci un act aproape sacru, o participare la cosmogonie. A țese înseamnă a ordona, a construi o lume din haos, a da formă materiei. Pe firul războiului de țesut se desfășoară, în mod simbolic, drumul vieții: urzeala este datul, condiția, iar bătătura – alegerile, deciziile, evenimentele care desăvârșesc parcursul uman. În multe piese de port sau textile

ritualice, țesătoarea introduce simboluri cu valoare de protecție: arborele vieții, rombul (pământ fertil), miezul spiralei (eternitatea) sau apa curgătoare (viața în transformare). Aceste simboluri nu sunt alese întâmplător: ele sunt matrice de sens, semne care organizează realitatea, în același mod în care rugăciunea organizează tăcerea sau poezia organizează abisul.

Carl Gustav Jung a vorbit despre inconștientul colectiv și despre arhetipuri – forme universale, preexistente, care structurează psihicul uman dincolo de cultură sau istorie. În această lumină, motivele populare românești pot fi înțelese ca emanări ale arhetipului, expresii culturale ale unor forme primordiale de trăire a realității.

Rombul – omniprezent pe costumele populare și în țesături – este un simbol feminin, asociat cu fertilitatea, cu maternitatea, cu pământul roditor. Spirala este legată de ciclurile vieții și ale naturii, dar și de parcursul sufletului spre sine. Pomul vieții, ax central în multe culturi, apare în arta populară românească ca element protector, uneori însoțit de păsări sau flori, sugerând echilibrul dintre forțele naturii și dimensiunea sacră a vieții. Astfel, motivele nu vorbesc doar despre o cultură locală, ci despre o formă de universalitate trăită local, o expresie românească a umanității în dialog cu misterul existenței.

Semnul, Tradiția și Sacrul - În cultura tradițională românească, nu există obiect „neutru”. Totul este purtător de sens, de la forma coasei până la modelul unei cingători sau al unei farfurii ceramice. Această lume este

profund sacră, iar omul este integrat într-un univers viu, încărcat de semne și coerență. Nu este vorba de superstiție, ci de o viziune simbolică a lumii, în care tot ce există comunică cu tot ce există. Din această perspectivă, simbolurile tradiționale nu sunt doar vestigii ale trecutului, ci forme de cunoaștere. Ele nu pot fi înțelese doar prin rațiune, ci trebuie trăite, intuite, asumate ca expresii ale unei înțelepciuni perene. Înțelepciune care nu este teoretică, ci cosmică și ritualică.

Într-o epocă a virtualului, a desacralizării și a pierderii rădăcinilor, redescoperirea simbolisticii motivelor populare românești devine un act de rezistență culturală și spirituală. Nu este vorba despre nostalgie sau estetică decorativă, ci despre reconectarea la o dimensiune profundă a ființei,

la un mod arhetipal de a înțelege și locui lumea. Motivele populare românești sunt hărți tăcute ale sufletului colectiv, semne care au traversat timpul nu ca relicve, ci ca forme vii de memorie și sens. În ele, omul nu este un consumator, ci un inițiat, un purtător de semnificații. A le redescoperi, a le interpreta, a le păstra – înseamnă a reînvia nu doar un patrimoniu vizual, ci o metafizică românească despre lume, om și transcendent.

De ce este important să-i învățăm pe copii despre sacralitatea semnelor populare românești

Copiii de astăzi trăiesc într-o lume în care totul pare provizoriu, schimbător și superficial. Tehnologia avansează, granițele culturale se diluează, iar reperele esențiale devin tot mai neclare. În acest context, semnele populare românești - departe de a fi simple ornamente - pot deveni repere de stabilitate și identitate. Un copil care cunoaște simbolul pomului vieții, al soarelui, al spiralei sau al crucii țărănești, înțelege că aparține unei lumi cu sens, în care fiecare formă are o poveste, o origine, o funcție spirituală. Rădăcinile nu limitează, ci oferă orientare.

Cultura populară românească este profund sacrală, dar nu în sens dogmatic, ci în mod organic, firesc. O ie cusută cu simboluri nu e doar o piesă vestimentară: este o rugăciune înnodată cu acul, o formă de protecție și un act de memorie vie. Copiii învățați să recunoască aceste

semne vor înțelege că sacralitatea nu este doar în biserici sau în cărți, ci poate fi găsită în gesturi, în obiecte, în țesături, în lemnul unei porți sau într-o pictură pe sticlă. Astfel, ei vor învăța să privească lumea cu reverență, cu atenție și respect - o formă rară de educație a sufletului.

Societatea contemporană încurajează gândirea logică, analitică, dar deseori uită de dimensiunea simbolică a înțelegerii. Copiii crescuți exclusiv în concret devin adulți care nu mai știu să citească semnele subtile ale lumii, pierzând capacitatea de a percepe sensul profund. Motivul popular nu este doar decor: este o poveste condensată într-un semn. Este un alfabet vizual care leagă omul de natură, de anotimpuri, de divinitate, de comunitate. A învăța acest alfabet este echivalent cu formarea unei inteligențe spirituale, care nu poate fi înlocuită de nicio aplicație sau algoritm.

Educația despre simbolurile tradiționale nu trebuie făcută ca obligație patriotică sau muzeală, ci ca descoperire de sens. Dacă le vorbim copiilor despre aceste semne nu ca despre „ceva vechi”, ci ca despre ceva viu, care încă ne însoțește, atunci tradiția devine o resursă, nu un bagaj. Un copil care înțelege de ce o femeie din Maramureș cosea un anume motiv pe poale sau de ce stâlpii din Oltenia sunt decorați cu rozete solare, va înțelege că și el poate crea cu sens — fie că scrie, desenează, codează sau visează.

Înțelegerea sacralității motivelor populare românești nu transmite doar cultură, ci și un sentiment profund de apartenență și demnitate. Nu suntem un popor marginal sau mic; suntem o cultură care a știut să lege cerul de pământ printr-un ac, printr-un ciocan, printr-un dans sau o rugăciune scrisă în fir roșu. Această înțelegere le oferă copiilor o identitate care nu e rușinoasă sau „învechită”, ci nobilă, adâncă, vie. Un copil care cunoaște simbolurile moștenite nu este prizonierul trecutului, ci moștenitorul unei lumi care încă are ceva de spus. A-i învăța pe copii despre sacralitatea semnelor populare românești înseamnă mai mult decât a le preda un capitol de folclor. Înseamnă a-i ajuta să vadă lumea cu ochi limpezi, să caute sensul în lucruri mărunte, să respecte ceea ce nu pot explica, să simtă că aparțin unui fir nevăzut care leagă generații, suflete și simboluri.

Într-un viitor din ce în ce mai digital, această alfabetizare simbolică poate deveni una dintre puținele forme de salvare interioară.

Maria Teodorescu

Bibliografie selectivă

- Eliade, Mircea. *Imagini și simboluri*. Humanitas, 1994.
- Jung, Carl Gustav. *Arhetipuri și inconștient colectiv*. Trei, 2011.
- Nistor, Ioana. *Semne și simboluri în arta populară românească*. Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2009.
- Blaga, Lucian. *Spațiul mioritic*. Humanitas, 1995.
- Eliade, Mircea. *Sacrul și profanul*. Humanitas, 1992.
- Horia Bernea. *Culorile, semnele și lucrurile*. Muzeul Țăranului Român, 2000

Farmecul Orientului – misterul, frumusețea și seducția aromelor orientale

Farmecul Orientului a fascinat imaginarul european timp de secole, nu doar prin bogăția materială sau prin exotismul geografic, ci mai ales prin acea atmosferă greu de definit în cuvinte, o combinație de mister, senzualitate, spiritualitate și poezie. De la poveștile Șeherezadei din O mie și una de nopți până la caravanele încărcate cu mirodenii, mătăsuri și parfumuri rare, Orientul a fost perceput ca un spațiu al visării, al rafinamentului și al seducției subtile. În imaginarul colectiv, el nu reprezintă doar un loc geografic, ci o stare de spirit.

Povestea Orientului – între mit și realitate - Poveștile orientale au o frumusețe aparte deoarece sunt construite pe simbol, mister și emoție. Ele nu explică totul direct, ci sugerează, ascund și dezvăluie treptat, asemenea unui parfum care își schimbă notele pe piele. În literatura orientală, timpul curge lent, iar detaliile devin aproape ritualice: sunetul apei într-o grădină interioară, lumina felinarelor pe zidurile unui palat, aroma cafelei și a tămâii, dansul umbrelor într-un bazar vechi. Această lume literară cultivă fascinația pentru necunoscut și pentru frumusețea ascunsă. Personajele orientale sunt adesea misterioase, înțelepte sau seducătoare, iar poveștile lor amestecă iubirea, destinul, magia și spiritualitatea într-un mod profund poetic. Spre deosebire de spiritul rațional occidental, Orientul privilegiază emoția, simbolul și contemplația.

Frumusețea orientală este asociată cu ideea de abundență senzorială. Nimic nu este rece sau minimalist: culorile sunt intense, aromele dense, țesăturile bogate, iar arhitectura abundă în ornamente și detalii. Totul pare construit pentru a trezi simțurile și imaginația. Orientul cultivă estetica luxului discret și a rafinementului lent. În cultura orientală, frumusețea nu înseamnă doar aparență, ci experiență. Un parfum, o încăpere, o melodie sau un gest trebuie să lase în urmă emoție și memorie. Tocmai de aceea parfumurile orientale sunt atât de puternice: ele nu încearcă doar să miroasă plăcut, ci să creeze o atmosferă, o poveste și o stare sufletească. Elementele care definesc farmecul oriental sunt: misterul și ambiguitatea; senzualitatea discretă; spiritualitatea și simbolismul; bogăția detaliilor; ritualul și lentoarea; relația profundă cu memoria și emoția.

De ce ne place izul oriental? - Izul oriental ne fascinează deoarece vorbește direct instinctelor și memoriei afective. Mirosurile orientale - oud, ambra, mosc, tămâie, vanilie, șofran, trandafir damask, au o profunzime aproape hipnotică. Ele creează senzația de căldură, apropiere și mister. Psihologic, aromele calde și rășinoase oferă confort și siguranță, dar în același timp trezesc curiozitatea și dorința de explorare. Într-o lume modernă dominată de viteză și minimalism, parfumul oriental oferă o experiență opusă: lentoare, profunzime și intensitate. El pare să păstreze memoria unei lumi vechi, ceremoniale, în care fiecare gest avea sens și frumusețe.

Mai există și o dimensiune culturală a fascinației. Pentru europeni, Orientul a reprezentat mult timp „celălalt spațiu”, necunoscut, seducător și inaccesibil. Filosofi, poeți și artiști romantici au proiectat asupra lui idealul unei lumi mai senzuale și mai spirituale decât Occidentul industrializat. De aceea, imaginarul oriental continuă să inspire literatura, cinematografia, moda și parfumeria contemporană. Orientul ne farmecă fiindcă reușește să transforme viața cotidiană în ritual și emoție. În cultura orientală, frumusețea nu este separată de spiritualitate sau de artă; ele coexistă firesc. O simplă ceașcă de cafea, arderea unei rășini parfumate sau aplicarea unui parfum devin gesturi încărcate de simbol și rafinement. Farmecul oriental vine și din contrastul dintre lumină și umbră, dintre bogăție și tăcere, dintre senzualitate și mister. Este o lume care nu se dezvăluie complet niciodată, iar tocmai această incompletitudine alimentează fascinația. Omul este atras instinctiv de ceea ce nu poate înțelege pe deplin. Orientul seduce deoarece oferă iluzia unei lumi în care simțurile, poezia și spiritualitatea trăiesc încă împreună. Iar parfumul oriental devine simbolul perfect al acestei lumi: invizibil, dar profund prezent; delicat, dar memorabil; efemer, dar capabil să rămână viu în memorie mult timp după ce a dispărut.

Parfumul Orientului ... Parfumurile au însoțit destinul civilizației umane încă din zorii istoriei, reprezentând nu doar simple expresii ale rafinementului estetic, ci adevărate simboluri ale spiritualității, puterii și identității culturale. Din templele sacre ale Egiptului antic până în palatele somptuoase ale Orientului și saloanele aristocratice ale Europei moderne, arta parfumeriei a traversat secolele asemenea unei forme subtile de limbaj universal al sensibilității umane. De-a lungul timpului, diferite regiuni ale lumii au contribuit la dezvoltarea acestei arte delicate, fiecare imprimând parfumurilor propriul imaginar cultural, propriile mituri și propriile emoții olfactive.

În ultimele decenii, Orientul Mijlociu a atras atenția lumii printr-o tradiție parfumeră aparte, profund ancorată în istorie și spiritualitate: universul fascinant al parfumurilor arabești. Aceste creații olfactive cuceresc tot mai mult iubitorii de parfum din întreaga lume datorită caracterului lor intens, misterios și opulent. În contrast cu eleganța discretă și sofisticată a parfumeriei franceze, parfumurile arabești propun o experiență senzorială amplă, aproape ritualică, în care mirosul devine expresia luxului, a memoriei și a emoției orientale. Pentru a înțelege cu adevărat farmecul lor, este necesar să explorăm originile, specificul și diferențele fundamentale dintre parfumul arabesc și parfumul francez.

Istoria parfumurilor arabești se pierde în negura civilizațiilor antice. Încă din urmă cu peste patru milenii, vechii egipteni utilizau parfumurile în ritualuri religioase, ceremonii funerare și în viața cotidiană a elitelor. Pentru aceste civilizații, parfumul nu era doar un accesoriu al frumuseții, ci o punte simbolică între lumea materială și cea spirituală. Fumul aromat al rășinilor și esențelor era considerat o ofrandă adusă zeilor, o formă de purificare a sufletului și a spațiului sacru.

Mai târziu, perșii și arabii au dus această artă la un nivel remarcabil de rafinament. În timpul Epocii de Aur islamice, marile centre culturale ale Orientului au devenit adevărate laboratoare ale parfumeriei. Savanții și alchimiștii arabi au perfecționat tehnicile de distilare și extracție a esențelor, contribuind decisiv la dezvoltarea parfumurilor moderne. Filosofi și medici precum Avicenna au studiat proprietățile plantelor aromatice și au introdus metode inovatoare de obținere a uleiurilor esențiale, influențând întreaga tradiție europeană a parfumeriei. Astfel, parfumul oriental s-a născut la confluența dintre știință, spiritualitate și poezie, devenind o expresie culturală profundă a lumii arabe. Parfumurile orientale sunt recunoscute pentru intensitatea și persistența lor excepțională. Ele evocă imagini ale caravelor ce traversau deșertul, ale palatelor orientale scăldate în tămâie și ale nopților misterioase din vechile orașe ale Levantului. Aceste parfumuri nu sunt construite pentru a trece neobservate, ci pentru a lăsa o amprentă memorabilă, aproape hipnotică.

Compozițiile lor sunt dominate de ingrediente naturale rare și prețioase: oudul - considerat „aurul lichid” al Orientului – trandafirul de Damasc, ambra, moscul, vanilia, lemnul de santal, șofranul, tămâia și diverse condimente exotice. Fiecare ingredient poartă cu sine o încărcătură simbolică și culturală aparte, transformând parfumul într-o experiență multisenzorială.

Spre deosebire de multe parfumuri occidentale, parfumurile arabești sunt adesea formulate pe bază de uleiuri concentrate, cunoscute sub numele de *attar*. Această structură le conferă o persistență remarcabilă și o evoluție lentă pe piele, asemenea unei povești care se dezvăluie treptat. În cultura orientală, parfumul nu este perceput doar ca un element estetic, ci ca o extensie a personalității și a statutului social. Crearea unui parfum arabesc reprezintă o artă minuțioasă, apropiată de vechile practici ale alchimiei. Procesul presupune răbdare, experiență și o sensibilitate olfactivă excepțională. Parfumiștii selectează cu grijă ingredientele naturale și le combină în proporții precise pentru a obține echilibrul dorit între intensitate și armonie.

După realizarea amestecului, compoziția este lăsată să se maturizeze timp îndelungat, uneori luni sau chiar ani, pentru ca aromele să se împletească într-o structură complexă și profundă. Acest proces de maturare amintește de rafinarea vinurilor rare sau a marilor opere artistice, unde timpul devine un ingredient esențial al perfecțiunii. Parfumul este filtrat și îmbuteliat în recipiente elaborate, adevărate obiecte decorative care reflectă prestigiul și rafinamentul culturii orientale. Deși atât parfumeria arabă, cât și cea franceză reprezintă expresii supreme ale luxului și eleganței, ele se diferențiază prin filozofia olfactivă, ingredientele și estetica lor culturală.

Parfurmurile orientale privilegiază ingredientele naturale și dense: oudul, moscul, ambra, lemnul de santal, tămâia sau trandafirul oriental. Aceste esențe creează parfurmuri profunde, calde și misterioase. În schimb, parfumeria franceză combină ingrediente naturale și sintetice pentru a obține compoziții mai aerisite și mai versatile. Școala franceză urmărește adesea precizia olfactivă, echilibrul și subtilitatea, transformând parfumul într-o expresie a eleganței discrete. Parfurmurile orientale au, în general, o concentrație mult mai ridicată de uleiuri aromatice. Din acest motiv, ele persistă ore întregi sau chiar zile pe piele și pe haine. Intensitatea lor este asociată ideii orientale de opulență și generozitate senzorială. Parfurmurile franțuzești tind să fie mai ușoare și mai delicate, adaptate unui stil de viață cotidian și unei eleganțe rafinate, dar rezervate. Parfumul oriental se construiește în jurul notelor orientale: lemnoase, rășinoase, condimentate și ambrate.

El evocă deșertul, bazarurile orientale și atmosfera ceremonială a lumii arabe. Parfumul francezesc favorizează adesea notele florale, citrice și verzi, inspirate de peisajele mediteraneene și de idealul francez al naturaleții sofisticate. În cultura orientală, flaconul parfumului este o extensie a operei olfactive. Sticlele sunt deseori ornamentate cu motive aurii, cristale și forme inspirate din arta islamică, transformând parfumul într-un obiect de colecție.

Parfumeria franceză preferă minimalismul elegant, punând accent pe sobrietate și rafinament discret, într-o tradiție estetică apropiată de haute couture. Parfumurile orientale reprezintă mai mult decât simple produse de lux; ele sunt expresia unei civilizații care a transformat mirosul într-o artă a memoriei și a emoției. Bogăția notelor orientale, persistența impresionantă și rafinamentul compozițiilor oferă o experiență senzorială profundă, capabilă să trezească imaginația și să evoce lumi îndepărtate. În opoziția lor subtilă cu parfumeria franceză, simbol al eleganței clasice occidentale parfumurile orientale păstrează farmecul misterului și al tradiției ancestrale. Ele continuă să fascineze prin capacitatea lor de a transforma parfumul dintr-un simplu accesoriu într-o adevărată formă de artă și identitate culturală.

Namaat Halabi

„Mirosul este un cuvânt, parfumul este literatură”.

Jean-Claude Ellena

„Parfumul este o poveste în miros, uneori poezie în memorie.”

Jean-Claude Ellena

„Nimic nu readuce la viață o amintire uitată precum parfumul.”

Christopher Poindexter

„Parfumul este ca muzica pe care o porți.”

Mathilde Thomas

Dorul – Patria Nevăzută a Sufletului Românesc

Dorul - poate cel mai profund, mai tainic și mai frumos cuvânt născut din sufletul românesc. Un cuvânt pe care nicio limbă nu îl poate traduce pe deplin, pentru că el nu înseamnă doar absență, ci iubire care continuă să trăiască dincolo de timp și de depărtare. Dorul este memoria inimii, ecoul pașilor care ne poartă mereu înapoi spre ceea ce iubim cu adevărat. Este rana dulce a sufletului și, în același timp, lumina care ne ține vii rădăcinile.

Dorul este puntea nevăzută dintre trecut și prezent, dintre cei plecați și cei rămași, dintre copilărie și maturitate, dintre satul natal și nesfârșita lume. El trăiește în tăcerea serilor de acasă, în glasul blând al bunicilor, în mirosul pâinii scoase din cuptor, în sunetul clopotelor de duminică și în cântecul doinei care pare că vine din însăși inima pământului românesc.

Pentru noi, dorul nu este slăbiciune, ci formă de iubire. Este felul în care sufletul își amintește cine este. În dor se adună chipurile celor dragi, ulițele copilăriei, lumina din pridvor, portul popular, rugăciunea spusă încet și serile petrecute în jurul mesei, când familia era întreg universul nostru. Dorul păstrează vie legătura dintre om și locul care l-a format, dintre inimă și rădăcini.

Oriunde ar pleca românii în lume, dorul îi urmează ca o umbră luminoasă. El îi apropie peste mări și țări, peste generații și timp. În fiecare român care privește spre cerul unei alte patrii și își amintește de acasă, dorul devine identitate, memorie și destin. Este limba care nu se uită, cântecul care nu tace și iubirea care nu moare.

Ziua Dorului ne amintește că tradițiile, credința, limba, obiceiurile și cultura sunt comori vii, moștenite din inimă în inimă. Ele nu există doar în muzee sau în cărți, ci în felul nostru de a simți, de a iubi și de a ne întoarce mereu, măcar cu gândul, acasă. Avem datoria sfântă de a păstra aceste valori și de a le transmite mai departe, ca pe o lumină care nu trebuie să se stingă niciodată. Dorul nu desparte - dorul unește. El face ca România să existe în noi oriunde ne-ar purta viața: în gesturi, în cântec, în rugăciune, în lacrimi și în inimă. Dorul este patria nevăzută pe care o purtăm în suflet și singurul loc din lume din care nu plecăm niciodată cu adevărat.

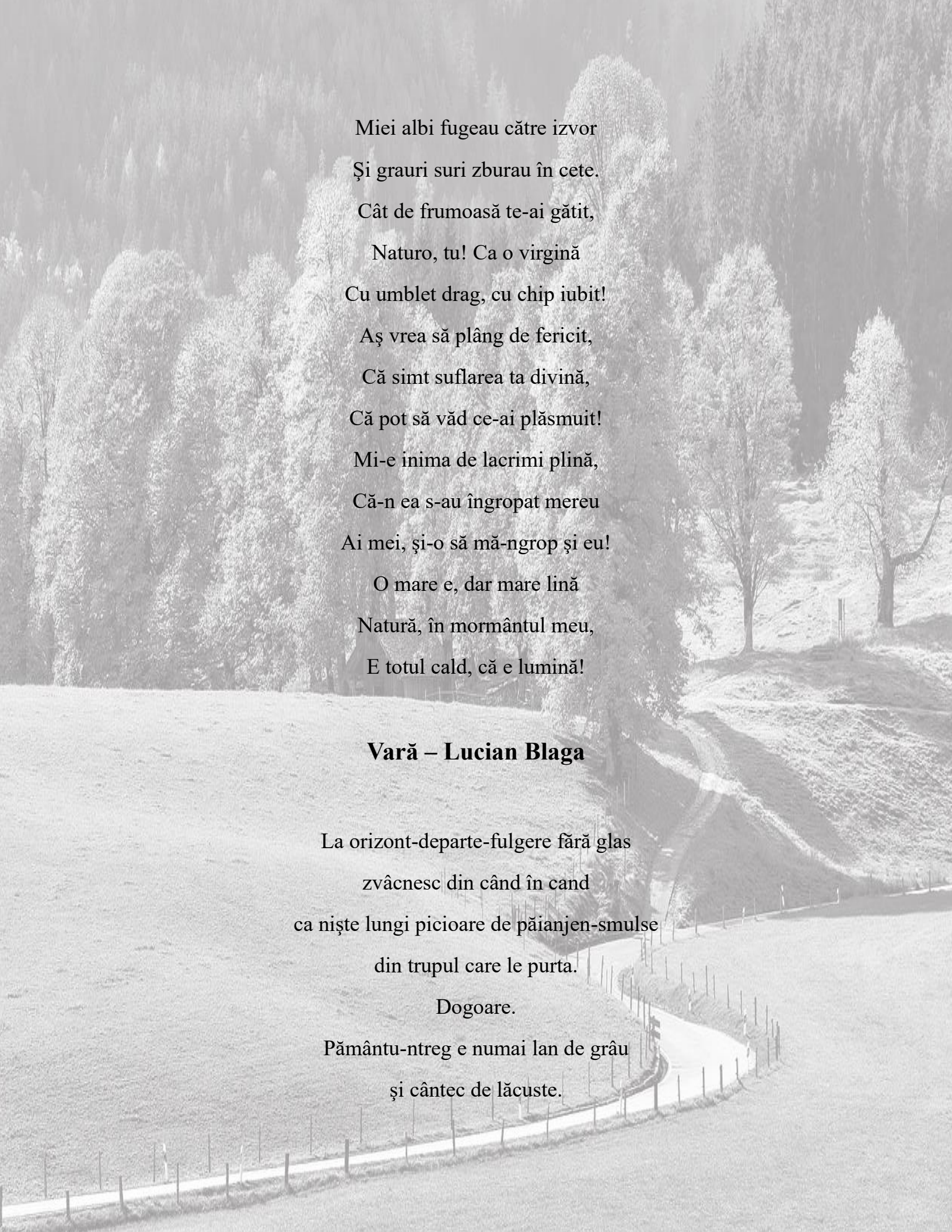
Astăzi, să ne oprim pentru o clipă și să ascultăm liniștea inimii. Să ne amintim de oamenii dragi, de locurile care ne-au crescut și de valorile care ne țin împreună. Să ne plecăm sufletul în fața rădăcinilor noastre și să ducem mai departe frumusețea spiritului românesc — cu demnitate, cu iubire și cu dor.

Maria Covic

Vara – George Coșbuc

Priveam fără de țintă-n sus
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.
Și ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.
Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori și fete,
Și ei cântau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor
Și vântul le juca prin plete.

Miei albi fugeau către izvor
Și grauri suri zburau în cete.
Cât de frumoasă te-ai gătit,
 Natură, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aș vrea să plâng de fericit,
 Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de lacrimi plină,
 Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu!
 O mare e, dar mare lină
Natură, în mormântul meu,
 E totul cald, că e lumină!

Vară – Lucian Blaga

La orizont-departe-fulgere fără glas
 zvâcnesc din când în când
ca niște lungi picioare de păianjen-smulse
 din trupul care le purta.
 Dogoare.
Pământu-ntreg e numai lan de grâu
 și cântec de lăcuste.

În soare spicele își țin la sân grăunțele
ca niște prunci ce sug.

Iar timpul își întinde leneș clipele
și ațipește între flori de mac.

La ureche-i țârâie un greier.

Noaptea de iulie – Alexandru Macedonski

A-nceput din nou să-mi fie dor de dulce fericire...

Văd că-mi trece tinerețea, văd că anii mi se duc,

Și mi-e sete de plăcere, și mi-e sete de iubire,

Însă umbrele visate nu se poate să le-apuc.

Numai aurul, el singur, îmi lipsește-n astă lume,

Numai el, dar fără dânsul sunt un biet neputincios...

Care suflet de-al meu suflet, care nume de-al meu nume

S-ar lipi să ia povara unui trai sărăcăcios?

Pică plâns al tinereții pe un sân ce nu palpită,

Ai avut cu ce să-l cumperi, e al tău până în zori...

Veștejește-te-a mea buză pe o buză veștejită,

Și tu, suflete, visează că aduni cerești comori.

Însă tu, o! poezie, cu mantaua ta regală,

Îți acoperă vederea — fugi în colțu-ntunecos,

Prin fereastră mă fixează luna rece și spectrală

Ca un doctor ce se uită la un chip de oficos.

A! desigur, masca blondă avea altfel de privire
Când pe țărmurile de-aur ale lacului Leman
Surâdea printre frunzișuri la întâia mea iubire,
Vis mai lung decât un secol în cuprinsul unui an.
A! desigur că în noaptea ce-n trecutul vieții mele
E-nsemnată cu roșeața simțămintelor dintâi,
Dacă ea privea prin geamuri dintre pulberea de stele,
Nu venea c-un zâmbet rece lângă caldul căpătâi.
Poezie! Poezie! Ai dreptate totdeauna,
Dar fiindcă simt și astăzi că rămas-am tot al tău,
Dă, te rog, în jos perdeaua, ca să nu mă vadă luna,
Roag-o calea să-și urmeze, voi să scap de ochiul său.
Zi-i să meargă pe oriunde e suavă fericire,
Să-și încarce a ei rază cu al florilor aromă,
Să zâmbească voluptății ce se naște din iubire,
Dar să uite pe oricine a uitat că este om.

Sfârșit de vară
de George Topârceanu

Dacă liniștea pădurii adormite
Nici o veste de-altădată nu-ți trimite
Și pe freamăte pornite de departe
Nu te-ajunge glas de dincolo de moarte,
Vin' cu mine să ne pierdem în zadar
Printre galbenele rariști de stejar,

Cu sfioase campanule și sulfine,
Pe cărări pe unde nimeni nu mai vine.

Dulce zumzet somnoros și ireal
Să ne cheme spre poienile din deal.

Taina liniștii înalte să ne fure
Prin cotite luminișuri de pădure

Și la umbră să ne-mbie mai târziu
O clopotniță de aur străveziu,
Legănând deasupra creștetelor noastre
Licuricii înălțimilor albastre...

Fără gânduri, ca-ntr-un somn abia deschis,
Să trăim în clipe lungi același vis.
Foi uscate-n jurul tău să cadă rar,
La ureche să-ți descânte un bondar

Și cum stai cu ochii-nchiși pe jumătate,
Soare galben printre ramuri nemișcate
Să-ți învăluie-n tăcere și-n lumină
Fruntea mică de domniță bizantină.

Iar la-ntoarcere, să trecem prin pășuni
Și prin funduri de livadă cu aluni,
Printre garduri fumurii și solitare
Ce se uită-n urma noastră cu mirare...

Și din treacăt, ici și colo, să culegi
Sânziene cu tulpinile întregi,
Margarete, scânteioare și aglice,
Un buchet de flori orfane și calice,

Lung în coadă și ghimpos și cu țărână.
La plecare să-l ții falnic într-o mână,
Dar cu vremea, desfoiat, să-ți pară greu
Și la urmă să mi-l dai să-l duc tot eu...

O șopârlă pe cărare, lângă noi,
Speriată să foșnească dintre foi
Și să stea, să vă uitați o dată bine,
De departe, tu la ea și ea la tine,
Tu de sus și ea din pietrele fierbinți,
Amândouă serioase și cumiți.
Mai încolo o crenguță de mălin
Ori un ghimpe să te-ntârzie puțin
Și – purtând de-a lungul văilor prin țară
Vestea nouă a sfârșitului de vară,
Flutur mic, într-o lucire de-asfințit,
Să ne-ntâmpine din țarină grăbit,
Cu rugină pe albastre aripioare
Ca o veștedă petală de cicoare.

Poezia e sufletul intim al omului, e cugetarea divină, e puntea pe care poți trece în lumea visului. (Vasile Conta)

Poezia este aproape la fel de importantă ca și istoria. (Platon)

Poezia este cea mai antică artă a spiritului omenesc. (Grigore Alexandrescu)

Farmecul poeziei se explică prin efectul ei asemănător cu al muzicii. De aici și senzația de infinit pe care o dă poezia lui Eminescu. (Garabet Ibrăileanu)

Poeții sunt inima umanității. (Eugne Ionesco)

Poezia este dimineața omenirii, istoria sentimentelor înălțătoare, îndemnul permanent către bine și adevăr. (Eusebiu Camilar)

Poezia nu este lacrimă ea este însuși plânsul, plânsul unui ochi neinventat, lacrima ochiului celui care trebuie să fie frumos, lacrima celui care trebuie să fie fericit.
(Nichita Stănescu)

Poezia e vocea sufletului când cuvintele se termină.

(Daniela Gumann)